

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Iunie 2018 (Anul X) Nr. 112 (6/2018)

BOEM@

Iunie 2018 (Anul X) Nr. 6 (112) - 42 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida **Uniunii Scriitorilor din România - Filiala Iași**
editată cu sprijinul A.S.P.R.A.

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: S.C. InfoRapArt Galați - Editura InfoRapArt

6 / 2018

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău
Redactor-șef online: Mihail Gălățanu
Redactor șef: Cristian Biru
Redactori: Constantin Oancă, Paul Sân-Petru,
Tănase Dănilă, Denisa Lepădatu, A.G. Secară,
Victor Marola, Cristina Roșu
Grafică: Elena-Liliana Fluture
Tehnoredactare: Daniela Cașu
Colaboratori: Maria Timuc (București), Tănase Ca-
rașca (Tulcea), Luca Cipolla (Italia), George Filip
(Canada), Dan Verejanu (Chișinău), Melania Cuc
(Bistrița), Lucia Pătrașcu (Brăila), Petru Jipa
(Germania)

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul
www.boema.inforapart.ro
actualizat permanent de: InfoRapArt
Email: boema@inforapart.ro,
petrerau@yahoo.com
Telefon: **0726 337376, 0740 596225**
ADRESA REDACȚIEI: Str.Regimentul 11 Siret, Nr. 17,
Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: **0726 337376**

În numele libertății absolute de exprimare, autorii răs-
pund în mod direct de conținutul materialelor publicate.
o Materialele trimise la redacție trebuie să fie în format e-
lectronic (Word, RTF etc.) și să conțină diacritice.
o Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică de-
cât în mod excepțional articole apărute anterior în alte pu-
blicații (inclusiv pe internet).

Literatură și Artă

DIN CUPRINS

Poezie: **Gheorghe Vidican** (p.3), **Ignatie Grecu** (p.6),
Valentin Lazăr (p.11), **Aldyn** (p.28), **Monica Bouaru** (p.33),
Mircea Marcel Petcu (p.34), **Liliana Tirel** (p.35), **Marcela**
Straua (Montreal, Canada) (p.36), **Dumitru Cosma** (p.37),
Mihaela Farcaș (p.38), **Lilia Manole** (R. Moldova) (p.39)

Proză: **Lena Berto** (Italia): Magic Flowers For Europe – frag-
mente de roman (p.4), **Denisa Lepădatu:** Lumea pe dos (p.9),
Violeta Mândru: Amalia (p.13), **Ovid S. Crohmălniceanu:**
Singurătatea alergătorului de cursă lungă (p.15), **Florin Log-
reșteanu:** Câinele - II (p.29), **Angela Dumbravă:** Prietenia
mea cu baba Marița (p.40)

Eseu: **Aldyn Alexander:** ALEF sau 80 de Lumi posibile ale
infinitalui (p.19), **Gheorghe Șeitan:** Dan - zbor frânt și ateriza-
re forțată în Dobrogea (p.25)

Cronică de carte: **Cezarina Adamescu:** Poeme în zbor spre
acel acolo (p.7), **Ioan Romeo Roșianu:** Daniel Marian, jocul
de cuvinte și poezia plină de esențe (p.12), **Maria Trandafir:**
A spune răsând adevărul (p.22), **Gheorghe A. Stroia:** Balade
pentru neapatici, de George Petrovai (p.32)

Cărți: **Redacția:** Cărți sosite la redacție (p.41)

Grafică:

Coperta I: Igor Morski – Societatea

Coperta IV: Chad Knight – Awesome Visual Art

Interior: desene de Elena-Liliana Fluture

www.boema.inforapart.ro

Gheorghe VIDICAN

MARINĂ

între coastele unui bărbat zâmbetul tolerant al unei femei
 descoperit de arhivarul tăcerii sincope prin mirosul plin
 de mânie a fotografului
 toleranța o hibă a imperiului habsburgic
 report la categoria 6/49 astăzi la loto
 lacrima e închisă în frigul plin de tâlhari
 se cântă marseilleza
 pe banchetă stau cei trei mușchetari plini de iederă
 câinilor le place să fie mângâiați pe lătrat
 unghiile pictate cu trecutul femeii se înfig în sângele
 geamului deschis
 liniștea spală scârțâitul ușii cu roua dimineții
 dealul se rostogolește în iarba cosită
 un exercițiu de imaginație prin gelateria închisă a
 sufletului
 călătorii clandestine prin bomboanele întinse pe ață de
 destin
 copilăria își aruncă peste bord busola naufragiații își
 îneacă foamea în umbra corabiei
 dresura de căluți de mare se întâmplă în foșnetul de
 rochii al femeii
 durează precum urcatul cu liftul a zâmbetului de copil
 până la etajul zece
 de lesă sunt duși dresorii să nu muște pânda delfinului
 plin de invidie
 de umbra femeii stă lipit cearșaful plin de iluzii al
 preotesei
 perla din cochilia melcului plină de himere
 un clovn marin cu mii de aripi
 îi e dor de fumul de țigară furișat prin gaura cheii
 scrumul tort pentru pescăruși
 oglindit în lacrima mamei
 aproape de infern trupul femeii o constantă a viciului
 sărutul o implozie în colțul gurii
 parfumul ei dără prin coasta bărbatului zgârâie soclul
 dezvățului
 lama privirii salvează de ștreang sughițul pescarului
 umbra altcuiva în umbra femeii face dezlegarea la pește
 prin foame mișună șobolani de sticlă
 țesutul adipos al fricii îndrăgostit de scârțâitul ferestrei
 lumina recifului de corali plină de lirism
 somnul un text de coabitare în trupul femeii
 pericol real leul de mare
 dreseză umbrele corăbierilor
 obsedată de coasta bărbatului eva ademenește șarpele
 cu versuri din tagore
 sărutul o dimineată fără trup
 călătii de mare adun murmurele într-un borcan cu miere
 marină
 în paharul cu vin înfloresc trandafiri
 împodobiți cu gustul sării
 fundul mării taie pe farfurii clipa dezvățului
 înfometății au umbre de oameni

MARGINEA TRECUTULUI

trupul tău o eoliană i se fâlfâie de frumusețea lui
 achile produce curent electric
 prin brațe și se scurg întâmplările ciudate din peșteră
 lumina fulgerului folositoare oglinzii
 în privirea ta vicleșug pentru păsări
 zborul lor răstoarnă amintirile în clepsidra sunt grele
 ca și foamea pruncilor
 stângăcii de fetișcană de gimnaziu umbra
 decadentă a clipei
 nu poate înlocui sărutul ștrengarului venit în bejanie
 codul numeric e virusat de călătoriile prin trup
 țipătului smălțuit al buzelor
 a împietrit privirea stropul de rouă un scârțâit de
 ciutură
 scriu poeme despre marginea trecutului
 un vultur bate cu vehemență din aripi
 nimicul e o gaură în umbra scorburei
 prin ea se pătrunde în trupurile șirete ale viitorului
 precizia din umilița cerșetorului îi dă de gândit
 jandarmului mahmur
 marginea trecutului o convertire la prezent
 asimetria facială a șoaptei trece neobservată trupul
 tău devine un travesti
 plin de lumină foșnetul rochiei tale seduce înserarea
 sub pașii tăi lucrată cu croșeta umbra unui cavaler
 de malta
 sarcasmul din nechezatul cailor scoate setea din
 scârțâitul fântânii
 urmele lor stau agățate în cioturile unor amintiri
 plin de lumină trupul tău un test de rămas bun
 pentru călătorii fără umbre
 împreună vom învinge viitorul
 poemele vor avea forța uraganului venit din caraibe
 bătrânețea se târăște prin ecoul trecutului
 prietenii îți trag trupul de foșnetul rochiei
 dorința ștrangulează sărutul precupeței de vinuri
 dinții ei mușcă foamea soldatului
 învinșii și învingătorii devin patrioți
 se răzvrătesc împotriva scorburei
 marginea trecutului disidența unui prieten în
 clănțănitul dinților
 mâinile tale pline de lumină înmuguresc pereții
 scorburei
 fosta dubă a securității plină de murmure
 semnul neputinței din foamea cerșetorilor adoră
 eșecul
 jupuirea luminii de razele lunii un dezvăț astral
 forma izometrică adorată de buzele tale sugrumă
 gâtul devenirii de sine
 poemul plin de întrebări ispitit de dangățul clopotului
 clănțănitul meu de dinți bate toaca
 trupurile noastre erori umane într-un accident aviatic
 marginea trecutului adoră libertatea viitorului
 poemul plin de întrebări ispitit de dangățul clopotului
 ecoul lui viețuiește pe marginea viitorului

Redacția revistei Boem@ urează poetului
 Gheorghe VIDICAN un călduros "La mulți ani!"

Lena BERTO
(Italia)

Magic Flowers For Europe

(fragment de roman)

11 ianuarie, 2016

Cum spuneam, sunt considerată un avocat, o avocată dacă vreți, de succes. Pentru mine este deja un succes faptul că lucrez în incinta acestui enorm edificiu din centrul Londrei care este Central Criminal Court, adică Old Bailey ce cuprinde în structura sa, pe lângă Curtea Coroanei (Curtea Regală) și Tribunalul Penal Central unde se judecă principalele acte criminale din marea noastră capitală și în mod excepțional și din alte părți ale Marii Britanii. Clădirea se înalță în locul unde se afla cândva închisoarea medie-vală Newgate. Iubesc acest Tribunal unde, repet, lucrez ca avocată, secția „Penal”, deși nu întotdeauna mă simt în perfectă armonie cu imensitatea coridoarelor lui și a „odărilor”, să le numesc astfel, ce găzduiesc între pereții lor, pentru un anumit număr de ore, zilnic, specimene dintre cele mai abjecte, spirite perverse, criminale, fără vreo umbră de scrupul. Sunt zile în care, sincer, mă gândesc serios să trec de la „Penal” la „Civil”. Să dau un examen, ceva și să mă debarsez de acest lugubru aspect al vieții mele pe care-l suport de-acum de aproape zece ani.

Newgate în literatură! Moll Flanders din celebrul roman al lui Defoe s-a născut aici. În romanul „A Tale of Two Cities” Old Bailey este Tribunalul unde se desfășoară procesul protagonistului, Charles Darnay. Cât despre filme, există suficiente ale căror părți de acțiune se petrec între zidurile colosului meu loc de muncă: „Witness for the Prosecution” de Billy Wilder, seria televizivă „Rumpole of the Bailey” cu eroul său, acel excelent avocat al apărării”, ca și mine, și eu sunt un avocat al apărării(!), „Poirot a Styles Court”, chiar aici se desfășoară procesul lui John Cavendish.

Old Bailey a fost sever bombardat în timpul celui de-al doilea război mondial și a fost reconstruit, restaurat la începutul anilor `50, iar în `52 s-a redeschis The Principal Hall.

Pe imensa cupolă, în vârf, printre norii uneori pufoși, candizi, alteori, în realitatea cel mai adesea grei, plumburii și sufocanți, se înalță The Statue of the Justice, creație a sculptorului englez Frederick, Pomeroy, ce ține în mână dreaptă o spadă, iar în cea stângă o balanță și care, spre deosebire de alte personificări, nu are ochii bandajați.

Revenind la cazuri celebre prezentate și „rezolvate” într-un mod ori altul aici la Tribunalul Old Bailey, vă voi reaminti și eu trei, cele care au făcut mare valvă acum cinci ani nu numai în Europa ci pe întreaga planetă s-a vorbit, s-a scris - cred că fabricile de hârtie au depășit în acea perioadă propriul record. Dar despre asta voi scrie data viitoare

Boem@ (112) 6/2018

Jurnalul acesta, precizez, nu prezintă viața mea cotidiană, prezentă, ci cuprinde idei, gânduri, întâmplări ce-mi vin ori revin în minte imediat ce mă așez la birou, în bibliotecă, cu foile imaculate în fața ochilor. Am decis să-mi inventez acest prieten, Julien, mon amour, toujours mon amour, fiindcă tu, my love, ai hotărât, înaintea mea, un ceva teribil ce mă faci să sufăr à la folie. Oricum îți respect dorința. După cum, sper, ai notat, te evit cât pot cu puțință. Azi mi s-a întâmplat să-l întâlnesc exact în locul unde parchez (nu mai parchez lângă tine, ai observat?) pe Charles Bringstone, The Lord Mayor. Era împreună cu The Recorder și cu Common Serjeant, that is John Wardrood and Cart Drew. Ca de obicei, foarte gentil, galant, The Lord Mayor m-a invitat să folosesc alături de ei trei intrarea principală, dar am refuzat. Am pretins că trebuie încă să iau micul dejun și m-am îndreptat grăbită spre un cafe-bar. Oh nu, nu cel în care eu, tu, my love și... Claude-Aimè ne delectăm într-o veselie cu cafeaua aceea cu lapte, parfumată și cornurile pufoase, superâncărcate de ciocolată! Nu. Știi, se numește Blue Sky. Îți amintești cât fabulam în jurul numelui?

M-am îndreptat deci spre un alt bar, la două ori chiar trei sute de metri, unul botezat à la fran-çais „George Sand”. Poate că-l cunoști și tu. Înainte de a intra, mi s-a părut că-l zăresc la brațul unei roșcate elegante, cu forme voluptoase, genul lui, firește, pe amicul tău și... dușmanul meu, mon amour. Pe Claude-Aimè D'Anger. Îl detest? Nu, nu îl detest. Îl urăsc. Dacă el nu ar fi insistat să îl însoțești, în aceste momente eu aș fi fost cu tine și nu cu jurnalul meu, tu ai fi fost cu mine și nu cu Aba și cu Europa. „Magic flowers for Europe!”, ai exclamat tu, Julien, my love, în fața telecamerelor, expunând buchetul acela de trandafiri roșu-aprins, florile mele preferate, dar care, alas, nu erau de data aceasta pentru mine, Maureen Star, Julien, Julien Moon. No, not at all, my sweetheart! In spite of this I'm still loving you, mon amour, with all my heart...

Mi s-a părut, îți spun, că îl zăresc și inima și-a accelerat într-un mod periculos, dureros bătă-ile. Dar nu era lui, thanks My Lord, Jesus Christ.

Am intrat în bar și-am băut în grabă „a flip”. Nu auzeam nimic, nu vedeam ceva ori pe cineva. Înaintea ochilor mei se afla, se află mereu chipul tău scump, ochii, buzele tale, fața ta ușor creolă, surâsul jumătate ironic, jumătate glumeț, enigmatic, chipul tău gen Gabriel Byrne. De câte ori am privit amândoi „Masca de fier” cu actorul în cauză? De-seori, n'est-ce pas? Eu, îți confesez, îl mai priveam și-n orele târzii când, în solitudinea apartamentului meu, îmi era un dor disperat să te văd. Să-ți sorb privirea bleumarin-azurie, să-ți desenez cu degetele enigma surâsului, my love.

De ce, de ce, Julien Moon, a trebuit să aduci cu tine de la Lampedusa pe Aba și Europa? De ce le-ai găzduit în apartamentul tău de pe strada visurilor mele, Knightsbridge nr. 78, West London? Bunica ta, Esther Moon, cum de-a acceptat? Nu și-a imaginat că pe mine, Maureen Star, iubita ta oficială, m-ar fi deranjat, m-ar fi îndurerat?

(continuare în pag. 5)

Alas, ea m-a trădat, voi m-ați trădat! Când pe 28 decembrie Claude-Aimè D'Anger ți-a propus să îl însoțești pentru o operă de binefacere în localitatea italiană unde debarcă zilnic aproape mii și mii de emigrați, eu nu am fost de acord. Aveam un presentiment, cred. O.K., mi-am spus în final, după îndelungate gânduri și răsgânduri, Julien îl însoțește pe amicul său, Claude, rămân trei zile în casa rudelor acestora și apoi, la întoarcere totul va fi ca înainte. Însă nu a fost astfel. Mă opresc aici. Nu am forțele să retrăiesc durerea revederii din seara de 30 decembrie 2015. Aaug doar atât: ne-am cunoscut pe 10 mai 2015 (ziua de naștere a amândurora) și ne-am despărțit pe 30 decembrie 2015. Cât a durat fericirea mea, a noastră, Julien? Opt luni, sweet-heart. Doar opt luni și nu din voința mea și poate nici din cea a ta. Oh, cât îl urâsc pe Claude-Aimè!

...
Februarie, 2016

Azi mi-a telefonat prietena mea Diana Backer. Cum spuneam, locuiește în West Brighton.

-How are you, my friend, Maureen?

-Bine, Diana. Aproximativ bine.

-Azi m-am întâlnit cu mama ta, Kate Star, la Carefour, darling. Avea coșul plin de cumpărături, în special cu multe cutioare de paté pentru pisici și pisicuțe.

-Da, Kate este o fixistă cu animalele. Cu animalele și cu florile.

-Mi-a spus că dă de mâncare celor care nu au un stăpân și casă. Celor vagabonzi.

-Așa este, Diana.

-Schimbând subiectul, Maureen, ce-mi spui de tine? Când vii să ne vezi? Nu ai mai venit la Brighton, sweetheart, cam de pe 27-28 decembrie, nu?

-You're right, Diana. Mai mult ca sigur, dacă nu vin mai înainte, voi veni pe opt martie, de „Ziua Mamei”. Am pregătit deja un cadou extraordinar pentru Mrs. Kate Star, my beloved mum, you know that she's always expecting me to buy something else for her on the occasion, don't you?

-Yes, I do. Like my mum. În rest, ce-mi mai spui?

-În rest... știi doar, ți-am povestit deja despre mine și Julien. Mister Moon a ales să se com-porte într-un mod generos, excesiv de generos față de o străină, fără să țină cont de sensibilitatea mea și de aceea...

-Părerea mea este că exagerezi.

-La fel spune și el, și aceeași opinie o are și Kate. Însă eu, deocamdată, nu reușesc să privesc lucrurile altfel, înțelegi? Oricât mă străduiesc, nu reușesc și pace, pricepi?

-Timpul le rezolvă pe toate, Maureen. Știi cum se zice, don't you?

-La ce te referi, Diana?

-Se zice „Trebuie să dăm timp timpului”, darling! Când noi nu reușim să rezolvăm o problemă, unica soluție este să avem răbdarea și înțelepciunea de-a lăsa timpul să o facă. Vei vedea că totul va fi O.K., darling!

-Nu știi. Sper din toată inima să fie așa. Între timp am început să caut un spațiu locativ. Vreau să-mi deschid un birou de avocatură personal. De asemenea, m-am interesat ce examene îmi sunt necesare pentru a mă tranfera de la Penal la Civil. M-am săturat de toate cazurile acelea oribile. De asasinii, de criminali abjecți, de fețele lor schimonosite de ură ori, mai rău, inexpresive, impenetrabile... Oh, Diana, believe me, I'm really fed-up!

-Te-nțeleg, dragă.

-În plus, deschizându-mi propriul birou, nu mai risc mergând la Old Bailey să-l întâlnesc.

-Pe Julien?

-Yes, pe Julien. Pe Mister Julien Moon, „Magnificul”. Ființa aceasta „măreață” care a ales o alta în locul meu și nici nu a avut maturitatea să mă avertizeze. Am fost la el pe 30 decembrie, seara, pe la 9, și m-a pus la curent cu „schimbarea” din viața lui, din viața noastră, pe un ton liniștit, chiar neutru, care m-a scos din minți. L-am întrebat de ce nu mi-a telefonat să-mi ceară părerea. Iar el, după o tăcere de vreo cinci minute, cu un zâmbet fermecător, n-am ce zice, cu ochii lui bleumarin, pătrunzător și calzi și-a apropiat fața de a mea și-a încercat să mă sărute. Să mă sărute, înțelegi?

-Fiindcă te iubește. Și apoi?

-Eu, citind pe chipul lui dezaprobarea, un soi de condamnare, m-am întors și am ieșit.

-Ai ieșit pur și simplu?

-Yes, am ieșit pur și simplu. Fără a-i adresa un cuvânt, o silabă, o consoană, o vocală. Rien de rien!

-Ți-a telefonat de-atunci, din seara cu prici-na?

-Nu.

-Ți-a scris?

-Nu.

-Deci nu ți-a dat nicio altă explicație, vreo șansă?

-Ți-am spus deja: rien de rien.

-L-ai revăzut prin Tribunal?

-Nu. Am evitat cât am putut. M-am interesat, m-am informat când are procese, așa încât să nu-l întâlnesc.

-Cum este posibil să nu-l întâlnești, când amândoi sunteți avocați de Penal la Old Bailey?

-Îmi programez procesele când el nu are. Dar nu știu cât voi mai putea să-l evit, de aceea, cum tocmai ți-am spus, am început deja să studiez pentru a trece de la Penal la Civil și-n fiecare zi citesc ziarele, colind străzile pentru a-mi găsi un colțișor unde să mă instalez liniștită, să-mi fac mai departe meseria pentru care am studiat. Fără însă a-l mai avea în fața ochilor pe acest ipocrit și trădător de Mister Moon.

Apoi, regretând tonul mușcător și epitetele agresive, superdepreciative, Julien, my love, am adăugat:

-Diana, exagerez ca de obicei.

-Da, așa cred și eu.

-Claude-Aimè mi-a mărturisit ceva ce a determinat, a decis comportamentul lui Julien.

Și îi relatez dintr-o suflare drama familiei D'Anger.

-Oh, Maureen, este tragic, indeed, my friend.

-You're perfectly right, Di.

-Then, nu mai ai motive să fii supărată pe Julien.

-Un motiv am, Di. Și unul puternic întemeiat, să zic așa.

-Faptul că nu ți-a cerut părerea, nu?

-That's right.

-Eu cred că nu a făcut-o din prietenie. Vreau să spun dintr-un spirit de loialitate față de Claude. Da-

(continuare în pag. 24)

Ignatie GRECU

Sub tălpi

Coasa în iarbă. Rece oțelul.
Iarba ca o inimă bătând.
Mai jos sub tălpi tremură roua
Pe strune de greieri visând.

Cântecul privighetorii în zori.
Fântânile cu ciutura plină
Oglindesc chipul tău, copilărie,
Cald, suav și plin de lumină.

Atâtea întrebări

Atâtea întrebări își pun oamenii
despre viața de-apoi.
Cine, însă, a ajuns acolo nu-și
mai întoarce privirea înapoi.
Jur-împrejur vuitește adânc
nemărginirea
Și toate sunt pline de slavă și noi.

Poți oare

Gândurile, visările toate
lasă-le să treacă
așa cum au venit
stol după stol
la nesfârșit.

Nimic nu poate întuneca
lumina lunii,
oricâte păsări ar trece
prin dreptul ei.

Poți oare să oprești
să nu se roage
sufletul
străluminat de iubire?

Vântul

Vântul îndoiaie trestia
sau numai o boare
de cântec
o frânge
de mijloc
murmurând:
îndurare!

Luna singură

Luna singură trece pe drum.
O stea îi ține lung toiagul.
Ajunge la poartă și bate.
Roagă să fie primită.
- Nimeni nu este acasă?
Mai bate încă o dată.
Vechi și plin de mușchi este pragul.
Un greier țârâie-ntr-o doară:
-Unii au murit, alții au plecat
Depart, departe într-o țară!...
Doar el a mai rămas de pază.
Câinele a murit cu gâtul pe lanț.
Pupăza moțată-ntr-un pom
Bate din când în când ora luminii,
Ca pe vremuri când stăpânii trăiau
Și se miră-ntruna vecinii!...

Doar tu mă mai bucuri

Cu triful tău cel simplu, de mărgean,
Umpli cupa florilor albe de măr.
Cuvinte de mult, de mult nu mai am
Ca să te laud cântând în adevăr.

S-au risipit cu lumina lunii pe ape.
Gol și sărac mă prind iarăși zorii
Căutând și străbătând printre hârtoape
Drumuri lungi, fără rost, iluzorii.

Dar știi că Domnul este cu mine mereu,
Nu mă lasă să pier în zadar.
Inima-mi e plină de dulceața poruncilor Lui,
Precum fructele îmbujorate, grele de har.

Astfel tăcut rămân în noaptea cea mare,
Dincolo de orice spațiu și timp.
Doar tu mă mai bucuri versuind, cântătoareo,
Străpunsă adânc în inimă de-un ghimp.

Cezarina ADAMESCU

POEME ÎN ZBOR SPRE ACEL ACOLO

Maria Ieva, **Foșnetul umbrei**, poezii. Cu o prefață de Melania Cuc, Editura Absolut, București, 2017

Deschidem cartea și pășim "În labirintul unei nopți de vară" (**Metamorfoză**), în care "Un fluture se transformă-n lumină". Poeta ne invită în lumea ei magică presărată cu flori de nufăr, de îngeri care te coboară pe brațe și te duc la porțile raiului, până redevii lumină întrupată.

Poeta și-a ascultat chemarea, a simțit cum "Vi-brează sufletu-n pustiu" (**Chemarea**). Și chemarea sufletului e mai puternică decât chemarea cărnii. Ea e conștientă de darurile încredințate și se conformează misiunii primite: "Că ne-am întors din altă moarte, / Să fim lumină în cuvânt" (**Chemarea**). Și câți sunt conștienți de misiunea ce le-a fost dată?

Maria Ieva a ales dinadins forma clasică a versului, structurat în strofe, cu măsură, ritm și muzicalitate deosebită. În plus, mustește de sensuri adânci, de sevă poetică înmiresmată cu parfumurile tari ale metaforelor și ale altor figuri de stil. Deși a ales versul clasic, poeta a inserat și poezii în vers alb, ea înscriindu-se pe linia poezilor de expresie modernă, dar cu structură clasică.

Prietenă cu **îngerii**, cu lumina albastră, cu lumina cea vie, cu visul, cu oglinda, dar mai ales, cu iubirea, Maria Ieva își urmează, precum o stea crugul, cu fiecare nouă apariție înălțându-se până la Lumina primordială, creată din cuvânt, din Logos, atunci când Dumnezeu a spus: "Fiat Lux!", chiar în prima zi a Creației. Uneori, lumina este albastră, alteori sângerie. În altă parte, lumina e "întoarsă pe dos" (**Eu**). Lumina este primită de oameni ca zestre: "Vor curge apele celeste / Să spele lumea de păcat, / Dar tu primești lumina zestre / Și mergi spre Tatăl vindecă" (**Cercul de lumină**).

Deși poeta afirmă: "Nimic nu rămâne așa cum a fost, / Doar visul că suntem, oglinda îl cântă;" (**Lumina albastră**), ea e convinsă că, depășind prezentul, se poate îndrepta spre ținta finală, când: "Păși-voi desculță pe Golgota mea, / Ca apa din pumni să-mi fie oglindă, / Și ție să-ți fiu femeie de nea / Sau îngerul care și-n vis să-ți răspundă. // De frunzele cresc din muguri de soare / Și florile cântă un cântec de nai, / Pe pleoape să-mi pui un strop de culoare, / Să știi că spre tine mi-e drumul spre rai" (**Femeia de nea**). În contrapondere cu lumina, poeta abordează **umbra**: "În umbra ta stă umbra mea, / În vene port un cântec sfânt, / Mi-e inima un fulg de nea / Duminica din zborul frânt. // Un fluture trimiți spre rai, / Din vis în vis vin către tine / Și cu mirosmele din mai / Să scriu pe astre noi destine" (**Duminica din zborul frânt**).

Ca teme predilecte autoarea a ales: tema **melcului** (pasul de melc, visele de melc), tema **orbului**

Foșnetul umbrei

Maria Ieva

Editura Absolut

("Sunt orbul ce simte lumina prin mâini"); tema **omului din vis**, a visului din vis, a **femeii de la capătul mâinii**, a **îngerului** îmbrăcat în mire, cea a **oglinzilor** oarbe, a oglinzilor care se suprapun, a **fluturelui** ieșit din crisalidă, ("Și fluturii ies din omizi / Ca șoaptele din sfinte lire"). Mai sunt și: motivul roții dințate și a ceasului orb. Tema **iubirii** este cea mai generoasă și ea există în fiecare poezie. Poeta ne spune cum este "**Când iubești**": "Când iubești / e ca și cum / ți-ar încolți iarba din umeri / și poveștile le-ai fi scris / pe spatele oglinzilor / care se privesc față în față; / e ca și cum / încuiat în tine, / privești din afara ta, / nedefinind niciodată / pământul mâinilor tale; / e ca și cum / ai îmbrățișa soarele / și i-ai simți vântul din privire, / ca un salcâm după prima înflorire; / e ca și cum / ai fi trăit / înainte să fi fost." Pentru poetă, iubirea este "**Botezul cu lumină**": "Tu m-ai privit o dată și fulgerele toate / M-au îmbrăcat c-o haină ce îmi era străină; / Ca pruncul ce primește veșmintele curate, / Eu am primit iubirea – botezul cu lumină".

Din bogăția florală, poeta alege nuferii, crinii, lotușii, floarea de mac, puful de pădăie, cupele de magnolii, florile de sânger, florile de glicină, floarea de colț, florile de măr, floarea de tei, flori de nalbă, florile de nard, ciulinii care cresc chiar din inima autoarei, și chiar cea a ramurii de mirt. Poeta găsește un lucru frumos chiar și în cel care rănește: "Ciulinii sorb din iriși lumina fără teamă / Căci scama de pe haină-i

(continuare în pag. 8)

trecutul neiertat”(Scama de pe haină).

Nu sunt neglijați nici arborii, cu fructele lor: rodiile coapte, cireșii, nucii, salcâmii, măslinul, înflorit ”sub umbra lunii noi”, conurile de pin, etc.

Poezia Mariei leva este reflexivă într-o mare măsură. Ea oferă imagini și stări care se pot contempla și care conferă o stare de confort sufletesc celui care are bunăvoința să o parcurgă cu atenție. Și în plus, există în ea multă eufonie pură. Ex. ”Prin ochii tăi văd ochii mei, / Îmi înflorești în pleoape crinii / Și parcă suntem dumnezei / Născuți din lacrima luminii. // În palme nuferi îmi deschizi, / Când mă săruți cu o privire / Și fluturii ies din omizi / Ca șoaptele din sfinte lire. // (...) // Clepsidrele îmi par de foc, / Se răsucesc ca-ntr-o busolă / Și simt că pieptul n-are loc / S-adune lacrimi din corolă. // Prin ochii tăi văd ochii mei, / Pășesc mireasă peste zare / Și parcă suntem dumnezei / Pe cruci cioplite în altare.” (Reflexie). O empatie perfectă în care cei doi, devin o singură persoană. O simbioză. Ex. ”Poate ziua nu este decât / o noapte întoarsă pe dos / și eu nu sunt decât o prelungire a ta. / Măinile mele sunt mâinile tale, / ochii mei sunt ochii tăi, / doar inima încă pare să mă întrebe: / cui aparține roua ce curge printre atrii? / Poate noaptea nu e decât / o zi întoarsă pe dos / și noi suntem / holograma unui vis, / un praf stelar botezat / cu iubire / în numele fiului. / Poate lumina și întunericul / nu sunt decât două lacrimi / pe obrajii celui fără chip” (Poate). Dar mai ales, poeta își recunoaște cu smerenie, condiția de creatură. Cu toții suntem ai Celui care ne-a creat după chipul și asemănarea Sa: ”Am fost trecuți prin focul adus de Prometeu, / Mi-ai împletit cununa din lotusul cel sfânt / Și-n ochiul meu adesea ai fost ca Dumnezeu, / Ce mi-a sădit în suflet întâiul legământ. // Nu va putea minutul să-nghită veșnicia, / În ieslea cea săracă ne naștem ca Iisus; / Din sărbătoarea vieții rămâne poezia / Și-n aburul luminii urca-vom tot mai sus.” (Prin ochiul inimii).

În poezia Mariei leva, totul e frumos și curat, nimic vulgar, nimic licențios, dragostea e pură, nease-muită: ”De-aș fi un puf de pădărie / Sau vinul rodiilor coapte, / Cu vântul care mă adie / Aș poposi la tine-n noapte. // În ie ia-mă, și descultă, / Ca fluturele fără casă; / Să-mi faci din palme locuință / Și noaptea să îți fiu mireasă. // Ca o cerneală de lavandă, / Să-ți curg pe foaie, din condei, / Să-ți dau iubirea ca ofrandă, / Ca darul hărăzit de zei. // Să mă destrami, dacă te dor, / Ca pe mătasea cea mai fină / Și-n curcubeul prins de nor, / Să-mi fii un mire de lumină. // Și cum să mor să mă înveți, / Să nu mai vin la întrupare; / Din cercul celor nouă vieți, / Un soare nou curând răsare.” (În ie, ia-mă).

Nu e de mirare că, până și clipa se sfințește, iar veșmântul poetei este unul de lumină.

Un alt aspect înfățișat de poetă este asemănarea cu Dumnezeu: ”Purtând pe frunte noi însemne / -Ne-ase-mănăm cu Dumnezeu.” (Însemne).

Moartea este gratulată cu numele de prințesă și autoarea îl anagramează: Aetraom.

Cât privește tăcerea, ea poartă numele Poeziei: ”Și tăcerea e însăși poezia / amintirilor despre tata” (Dacă te vei întâlni).

Zborul, în lirica Mariei leva este esențial. El este exersat toată viața, până la zborul final: ”Nu știi să zbori, nu mergi, dar nici nu stai / Și te privești cumva pe

dinafară, / Visezi că bați la porțile din rai, / Dar îngerul pe brațe te coboară”(Metamorfoză).

Poeta se declară ”Liberă pentru zbor”, în poezia cu același titlu. Iar altădată, autoarea spune cu tristețe: ”Și aripile nu-mi mai cresc, / Nu pot să zbor, dar nici nu cad” (Echilibru).

Clipa, de asemenea, ocupă un rol fundamental, ca pentru noi toți. Poeta susține că ”Din retină clipa e desprinsă”(Metamorfoză). Și: ”Și clipa-n mine se sfințește”(Însemne). În același spirit, poeta afirmă că ”veșnicia se naște din cuvinte”(Sensuri fără sens).

Durerea – în viziunea ei, e nevindecată. Într-un poem spune: ”Durerea s-a culcat într-un mormânt” (Așa cum sunt). Durerea n-ar fi completă însă, dacă ar lipsi lacrima: ”Și lacrima în mine sapă / Ca o omidă prin livezi” (Echilibru). De asemenea, spune despre lacrimă: ”Fiecare vis este o reîntoarcere spre sine / și fiecare durere este o bucurie neștiută”(În gara zugrăvită în galben).

Elemente matematice completează tablourile, ele fiind fundamentale în existența omului: spirala, cercul de lumină, ”segmente de drepte”, ”triunghiul din cerc”, ”Axa ce trece de Steaua Polară”, și categorii filozofice: Nimicul pierdut, zero care ”se vrea a fi absolut”, ș.a.

Sintagme reușite: femeie de nea, ”icoana în piept, un nimb a primit” (De la capătul mâinii); ”Mi-e sufletul uitat în carte” (Echilibru); ”Mă revolt, mă supun, ca o cruce sub cui” (Într-un fel cam stângaci).

Inima - centrul universului personal, pe care se sprijină existența, în accepțiunea poetei, ia chip diferit: prin atrile ei curge rouă, altădată declară: ”Mi-e inima ca o vioară”. Altădată spune: ”Pe cord, pe retină îmi scrii, îmi răspunzi”. Potrivit principiului metemsihozei, ”inima este la a șaptea întrupare” (Dacă te vei întâlni).

Dintre elementele cosmice, ca orice poet, Maria leva a ales, în primul rând stelele: ”Spre stele e drumul pavat cu iubire” (Ecoul clipei); ”În palme stelele-ți coboară / Și clipa-n mine se sfințește” (Însemne). Stelele sunt omniprezente. Astfel: ”hăul în care stelele cad / Ascunde cenușa sub piatra din vad”(Zero).

Multe elemente spirituale, de la cruce, la altar, la mir și la elemente euharistice: ”apa prefăcută-n vin”; ”privirea-mi cade pe chivot”, cuminecătură, ”agheasma din buze”; dar și personaje biblice: Adam, Cain, Abel, Avram, Lot, Iov, ș.a.

Într-un poem, autoarea se așează ”În umbra amintirii”: ”Îmi amintesc de pomii ninși cu floare, / De nucul, de cireșul de la geam, / De mâna ce voia să zboare, / De ochii tăi prin care mă priveam. // Îmi amintesc de umbre, dragul meu, / Și de lumina ce-ți juca pe față, / Când îmi părea că însuși Dumnezeu / Din pieptul meu va prinde viață. // Îmi amintesc de visul netrăit / Și visu-mi amintește că mai doare, / Căci pe retină cerul a-nroșit / Cărările spre viața viitoare. // Să-mi amintesc, de mama mă trezește / Să-mi pună-n piept sclipiri din prima stea, / Că ochiul care ne privește / E doar lumina fulgului de nea.”

(continuare în pag. 11)

Denisa LEPĂDATU

Lumea pe dos

Într-un aproape de amurg, zeii s-au hotărât să întoarcă lumea pe dos, ca pe o mănășă. M-am trezit astfel călcând pe cer, norii îmi gădilau tălpile și priveam distrată cum pământul stătea suspendat deasupra capului, ca o cupolă în semiobscuritate. Plantele atârnav neajutorate, iar copacii erau prinși de rădăcini ca niște rufe puse la uscat. Păsările își aveau acum cuiburile în nori, iar restul ființelor vii încercau și ele să se adapteze, la fel ca și planetele care se rostogoleau în jurul meu, dezorientate.

Părea că se crease o nouă lege a gravitației. De fapt, era una exact opusă celei pe care o cunoscusem până atunci. Valurile mărilor aproape atingeau creștetele câtorva copii care se hotărâseră să construiască un nou turn Babel din pragul norilor până înapoi pe Pământ. Câțiva se țineau cu mâinile agățate de rădăcinile noduroase ale copacilor, cu picioarele suspendate în aer.

Pe mine nu m-a impresionat să văd lumea cu fundul în sus. Priveam liniștită cum soarele apunea ușor-ușor, iar stelele începeau să-și facă apariția ca niște lămpi solare, luminând norul pe care stăteam așezată.

Însă toată liniștea acestui haos fu spulberată atunci când au început să cadă bulgări de pământ peste nori, trecând mai jos de aceștia și ajungând până la luna abia ivită, și mai jos de aceasta, până când nu se mai zărea nici urmă de ei, fiind înghițiți de întuneric.

Întreaga lume părea a se ruina deasupra capului meu: oamenii intraseră în casele lor suspendate și, împingând cu picioarele, dărau acoperișurile, în timp ce fructele coapte, pietrele și obiectele se prăbușeau în jur.

Hotărâtă că trebuie să fac ceva, să acționez, am început să alerg spre portalul care mă despărțea de lumea reală pentru a opri această bizară inversiune. Drumul părea insuportabil de lung din cauza obstacolelor peste care trebuia să trec. Încercam să mă feresc de toate cele ce cădeau de pe pământ și, de asemenea, să nu cad cumva în golurile create de cele ce trecuseră deja prin stratul de nori.

Privind în sus, vedeam cum iese la iveală din ce în ce mai mult scoarța terestră, golurile de iarbă și pământ. Scoarța semăna cu o rană din care stătea să țâșnească din clipă în clipă un izvor invizibil. Ajungând aproape de turn, am observat cu stupeoare că în jurul lui nu exista urmă de nor, ci doar o aparent nesfârșită întindere de întuneric, luminată din loc în loc de cele mai apropiate stele. Fragmente de nori erau suspendate în golul imens dintre pământ și cer, aproape să se

prăbușească. În jur nu se vedea nimic care să mă poată ajuta în trecerea mea spre turn, însă curajul mi-a revenit de îndată când am descoperit groaza de pe chipurile oamenilor, făcându-mă să mă avânt spre cea mai apropiată potecă pe care o vedeam cu ochii. Ajungând pe ea, după ce mi-am recăpătat echilibrul, am observat o altă potecă, la o distanță pe care știam că o pot parcurge.

Astfel, am reușit să străbat, din aproape în aproape, cea mai mare parte din distanța spre turn, ținându-mă strâns de orice fărâcă plăpândă de nor întâlnită. Începusem să prind curaj, sărind de pe o bucată pe alta, cu din ce în ce mai multă rapiditate. Ajungând în sfârșit la turn, m-am avântat spre el și m-am prins cu mâinile de fundația lui. Tocmai atunci fragmente din el - mai mari și mai mici - au început să se prăvălească peste mine, semn că era în destrămare. În ciuda eforturilor mele supraomenești, n-am putut urca prea mult, turnul se năruia cu fiecare secundă din ce în ce mai mult.

Pierzându-mi echilibrul, am alunecat în abis. Priveam cum stratul de nori se făcea din ce în ce mai mic, cum stelele mă înconjurau, cum bucăți din turn cădeau alături de mine, cum Pământul rămăsese cu rani grave în piept, cum până și Soarele se micșora și cum, în final, m-am trezit la normal, pășind pe pământ în loc de nori și privind sub o cu totul altă perspectivă cerul, norii și stelele.

Dacă mă gândesc bine, nu-mi amintesc ca apocalipsa să fi fost precisă într-o așa manieră. Lumea pe care o vedeam eu acum era doar una pe dos, una cu capul în jos și picioarele în sus, nicidecum una catastrofică. Chiar atunci îmi veni în gând că, cu anumite excepții, chiar și pe dos fiind lumea noastră, noi tot ne putem continua viața, munca, sentimentele, prietenii de tot felul și mai toate celelalte trebuincioase. De aceea nu mă îngrijorează aproape deloc această quasiinversiune. De aceea cred că sunt perfect conștientă când afirm că nu peste tot văd lumea inversată. Chiar dacă toate lucrurile din jurul meu par să o fi luat razna, întoarse cu fundul în sus, în spatele ochilor mei eu le văd normale, în matca lor firească, inițială. Așa încât, chiar dacă lumea mea e pe dos așa cum o văd ochii mei, mintea mea mi-o readuce în parametri normali, și mă gândesc cât de minunat este principiul acela al dublei negații, care ne ajută ca, atunci când greșim, să putem repara greșeala noastră fără un efort considerabil!

Poate că, așa cum pare a fi o nebunie să vorbești despre nimic și totuși mintea umană o face atât de bine și cu atât de multă cutezanță, tot la fel ar

(continuare în pag. 10)

putea să pară o nebunie a vorbi despre o lume intervertită, o lume întoarsă pe dos.

Îmi amintesc cum a început totul. Mai întâi m-au năpădit niște gânduri ciudate. Însă, dacă exista cumva vreo legătură între cele două lumi și în ce fel anume cu ideea în sine, nu cred că știu să explic nici acum. Ideea îmi venise din senin, îmi venise pur și simplu. La început revelația în sine mi s-a părut mai importantă decât înseși aberațiile și fantasmagoriile despre piramidele egiptene. De ce m-am gândit atunci la ele, la piramide, iarăși nu pot să explic. Poate pentru faptul că știam bine că în piramidele acelea există, încrustată sau nu, atât de multă matematică. Poate...

De îndată ce am avut viziunea, am simțit că se îmbulzesc, își fac loc dintr-odată în mintea mea o mulțime de conexiuni, toate bazate pe ideea celor două universuri. Nu păreau universuri paralele, dimpotrivă, schematic nici măcar nu sugerau asta. Mai mult, mi-aș fi dat repede seama dacă lucrurile ar fi stat astfel. Căci, abuziv, puteam intui și asta. În realitate, însă, erau mai degrabă două universuri pe dos, adică inversate. De fapt, introspecția mea cu cele câteva cunoștințe pe care le aveam în domenii apropiate se articula aproape perfect cu lumea pe care o descoperisem, părând în concordanță cu exigențele de ansamblu ale obiectului gândirii mele. Alte introspecții se întrupau în argumente, ba chiar în câteva confirmări, prin exemple care îmi întăreau convingerea că sunt pe drumul cel bun. În fine, mai erau un soi de conexiuni la care încă nu le găsisem rostul, din acelea neclare, nelimpzite, care mă invitau febril să gândesc și să caut mai departe.

Am citit undeva despre un principiu care mi-a rămas adânc înfipt în osatura mea reflexivă. Un principiu care ne asigură că, dacă un lucru există, atunci există și inversul lui și că inversul oricărui lucru din univers se află tot în univers. Nimic mai simplu acum să accept că lumea asta nouă a mea nu e deloc mai complicată sau mai simplă decât cealaltă cu care mă obișnuisem până acum.

Am acceptat repede și faptul că o lume inversată n-ar fi altceva decât opusul lumii actuale, în sensul că o conține pe aceasta în afara ei. Prima lume este cea care ne apare în față, a doua, inversa sa, ar fi cea în care se regăsește prin una sau mai multe proprietăți. Chiar dacă sunt opuse (sau inverse), nu înseamnă neapărat că ele se află într-o opoziție iremediabilă.

În cele din urmă am construit un întreg eșafodaj al viziunii mele. M-a mirat că acesta a fost atât de ușor de conceput, de structurat, ba mai mult, am avut senzația că era deja pregătit să fie arătat lumii. Speram să nu intervină nimic care să-mi distragă atenția, spiritul meu era adânc cufundat în focul inspirației. Am mâzgălit câteva foi albe pe care le aveam permanent cu mine, acolo, pe scunda mea măsuță de lemn scorjit. Lucrarea creștea văzând cu ochii. Mintea mea o percepuse din start în întregime, cam tot așa cum ochiul ar cuprinde dintr-o privire un tablou frumos sau un chip atrăgător. O extindeam, o vedeam tot mai clar, o revedeam, o reconturam și reconfiguram, până când am avut în ochii minții întreaga operă.

Am putut sesiza astfel că există o lume paralelă care, chiar dacă este inversa noastră, în afara câtorva mici detalii legate de banalul nostru confort, putem trăi în ea la fel de comod ca și în lumea noastră obișnuită.

Soarele e la picioarele mele. O strălucire de necuprins se revarsă peste gândurile mele atât de bulversate în ultima vreme. Câteva pânze de păianjen îmi oferă o mie de ochi ce se transformă în petice de lumină. E liniște și mi se pare că am cucerit lumea. De fapt, am cucerit două lumi.

Cu mult dincolo de stele, la capătul celălalt al oglinzii mele, galaxia se rotește lent, nepăsătoare la cele ce se petrec în pulberea ei de planete.

Aici, pe pământ, în micile așezări ale furnicilor, au loc permanent sărbători ale renașterii în fiecare dimineață.

Asta în timp ce strălucirea cerului absoarbe totul și, puțin câte puțin, tot ce e viu se topește în razele fierbinți ale bătrânului astru. Și chiar dacă strălucirea lui ne face să descoperim cât de abrupte și prăpăstioase sunt unele cărări pe care le urmăm, lumina care ne vine, ne izbăvește și este totul. Totul de un alb orbitor.

Notă: Proza a obținut Premiul I la concursul "Cele mai frumoase povestiri ale adolescenților" din cadrul Festivalului Național "Salut Adolescență", București, mai 2018. Publicată în volumul antologic al câștigătorilor "Matrioșka - nouă prozatori adolescenți", editura Tactus Arte, București 2018

(urmărire din pag. 8)

Și tot despre umbre, Maria Ieva spune că se leapădă de ele; *"Când dezbrăcat de umbre vezi trecutul / Și nuferii pe gene înfloresc, / Când în lumină se preface lutul, / Să poți ierta păcatul omenesc"* (Cel din urmă dar).

Îngerii, de asemenea sunt prezenți, fie și sub forma unor *"ecouri îngerești"* de care inima poetei este plină (Echilibru).

Îngerii sunt cei care o însoțesc mereu: *"Un înger a venit să te îndrume / Și-a coborât pe șaua unui nor, / Într-o cometă ce nu are nume, / Din veșnicia clipei fără dor. // La întâlnire ți-a adus o hartă / Și-o carte învelită în ziar, / S-a închinat, te-ai închinat la soartă, / Primind iertarea – cel din urmă dar."* (Cel din urmă dar). Altă hierofanie: *"Ți se deschide cerul și vezi un chip de înger, / În mână ține sceptrul, pe frunte nimbu-l poartă / Și pieptul îți tresare ca străbătut de-un fulger, / Dar mâinile din rugă nu vor să se despartă"* (Prin ochiul inimii).

-continuare în numărul următor-

Valentin LAZĂR

AUTOPSIA OMULUI-ANIMAL

*Tamen ultima cellam
Clausit, adhuc rigidae tentigine vulvae
Et laisata viris necdum satiata recessit*
(Juvenal - Satira VI)

Un cer deasupra inconștienței noastre
de unde începe misterul acestui punct imens,
pe care nimeni nu-l cunoaște, și totuși
îl intuiește până-n cele mai fine detalii?

in-folio,
the fucking machine!

zarul se rostogolește pe creierul igrasios,
cine poate mărturisi că dragostea
nu e repetarea morții?

in-quatru,
monstruoasa nefericire a fericirii!

mica, intangibila chinezărie,
aici, șarpele roz bon-bon
e-un astronom desăvârșit, nimeni nu i se opune,
o jucărioară în flăcări, eclipsă între coapse,
și-aceasta ca o prezumție a visului de pe urmă

un fulger în bobul de grâu,
un spectru în cochilia abisală

post coitum animal triste —
un salt absurd în imposibil
(dar oare imposibilul nu devine posibil
când însuși posibilul se recunoaște a fi
deghizarea imposibilului?)

deschizi fereastra,
d-zeu prezintă jurnalul de dimineață
închizi fereastra,
diavolul prezintă jurnalul de noapte

in-octavio,
carne care minte neîncetat!

o subterană a idealurilor
(paradox al paradoxurilor?)
o spirală desenată și redesenată ca o obsesie,
animal-zeu, animal-animal, animal-om,
fulgurații ale interiorizării extreme, căci nimeni și nimic
nu poate falsifica substanța ce ne conține
ah! aaah! aaaaaaaaaaaaaah! ochiul -
această tavernă unde curcubeiele beau
până nu mai știu drumul spre casă
(vei putea lumea altfel decât este în realitate?)

ithyphallos,
cine n-o cunoaște pe messalina, spălătoreasa
cartierului de est, amanta și soția și fiica și prietena
celor ce regândesc gândirea?

luna e un gunoier beat,
păun sângeriu în celula a noua
(fard, în exces, pe pielea celui din urmă d-zeu,
sau ceea ce-a mai rămas din ideea de d-zeu)

totdeauna, misterul va fi asemenea dublului său,
o falie neagră între eu și tu,
nimeni nu va muri fără a muri cu-adevărat
pentru că moartea e cea mai depravată matrice,
de câte ori, în necunoștință de cauză,
n-am murit în imaginația unei femei
mai reale decât irealitatea?

fuck, fuck, fuck,
ciocan pneumatic în mijlocul unei peșteri,
o luptă surdă dintre superficialitate și
profundzime,
nimeni nu câștigă, frunzele de smochin ard
imaterial,
cine purifică memoria se-nșeală precum un
schelet,
înainte de marea lovitură a vieții

și dacă adori, nu-nseamnă că vei fi adorat —
omul-animal între menstruația lui dumnezeu
și menstruația lui satan
și dacă adori, nu-nseamnă că vei fi iubit —
omul-animal, cu cele patru picioare ale sale,
caută simetria impură, pânză deformată

(juisare în templu, numești penitență,
dar penitența e o inimă ce-a evadat din piept,
cu mult timp de-ați aminti că respiri,
juisare în onoarea celui care te-a înălțat
între doi pereți de gelatină, o pasăre trece razant
și, în urmă, marea cu liniștea de un verde crud,
o mașină de tuns iarba pe creier, adormi,
o locomotivă cu aburi, adormi, un zar
cu un milion de fațete, adormi, adormi,
un lup alb, visezi, o șosea de carne, visezi,
o păpușă mecanică, visezi, sâni, visezi,
șolduri, visezi, sex-aromă, visezi,
gene, visezi, reversare de plete aurii, visezi,
buze, visezi, ochi, visezi, epidermă, visezi,
un cadavru în poziția de fetus)

Ioan Romeo ROȘIANU

Daniel Marian, jocul de cuvinte și poezia plină de esențe

**Daniel Marian – „Revelații, Resuscitări, Regrete”,
Editura Ecreator, Colecția Poesis, 2018**

Nărvit la cuvânt, Daniel Marian și-a adunat până acum numele pe câte-o duzină bună de cărți de poezie și critică, multe dintre ele sufocate din fașă, datorită tirajelor conspirative, a slabei circulații a cărților sau a aparițiilor dese, prin care poetul își neutraliza singur anteriorul demers literar.

Indiferent de situație, cărțile lui s-au bucurat de atenția criticii de specialitate, comentariile pertinente ale scriitorilor importanți ai zilei apărând în mai toate revistele care contează, el însuși fiind un cronicar regăsibil în paginile multora dintre acestea.

Volumul „Revelații, Resuscitări, Regrete” îl pune într-o cu totul altă lumină pe acest deven, grija mărită pentru cuvântul strecurat în vers și-n poem fiind firul roșu care definește lupta cu sine-a poetului, o luptă ce transcende simplei căutări de sensuri, o dispută pornită tocmai din acea revoltă interioară care-l face să ezite între perspectiva de critic literar și poet.

Deloc simplu versificator sau alăturător de cuvinte goale de sens, precum mulți alții care se manifestă zgomotos în zilele noastre, Daniel Marian își scrie această carte apăsător, de parcă ar ține să le demonstreze celor încondeiați în cronicile sale că ceea ce a spus despre ei este capabil să și pună în practică, astfel depășind statutul de simplu sfătuitor.

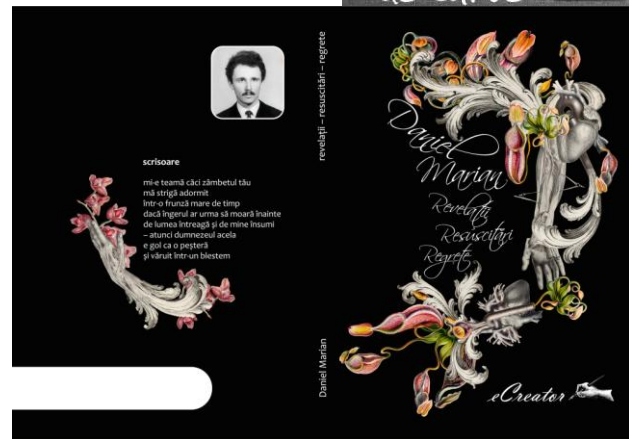
Din acest motiv, scrierea lui este calculată, fiecare cuvânt fiind investit cu maxim de esențe, îndelungul exercițiu liric fiind ușor vizibil, el mânuind cu dexteritate de artizan tradiția genului, forțând adesea limitele imaginii tocmai pentru a obține maximum: „pomii pământului sapă cu îndârjire/până aproape de vise/o ploaie caldă/vrea să-mi intre în sânge” (nocturnă 1), sau: „ghimpi în tălpile cerului/copacii.//(urletul e ultima simțire verticală/iată motivul pentru care/cerul stă/în picioare)” (urlet), sau: „unde va între mușchiul inimii și/mușchiul ierbii de pe fața amurgului/îmi calculez cu un ac – vârsta de probă/parametrii unui delir/propus pentru a fi realitate/dar neîncăpând în forma de realitate/mereu crescându-i câte un mugur/care face ravagii” (vârsta de probă), sau: „vitregite de suflele cândva/au clorofilă de amiază în ele/șopârle adormite prin crăpături/le țes ceasul și le dreg aducerile aminte/cum ochiul rățăcitor fulgeră/la o naștere o trecere și o moarte și mai stranie” (șosele).

Aproape eretic față de propria credință și poezie, Daniel Marian provoacă lectorul cu aerul său alert și indolent așa zice, ideea de vers aforism născându-se singură, din aceste fulgurații de gând rămânând versuri și imagini de-o vitalitate rară, cu această extensiune culturală susținându-și nemijlocit substanța ideatică a volumului.

În rest, jocul de cuvinte nu îi este deloc străin, însăși cele trei litere „R” din titlu amintind de celebrul dicton

Boem@ (112) 6/2018

*Cronica
de Carte*

comunist: „Recuperare, Recondiționare, Refolosire”, cam așa procedând și autorul cu slovele sale într-un proiect literar evident provocator.

Volumul „Revelații, Resuscitări, Regrete” se circumscrie acestui deziderat îndeosebi în poemele mai lungi, de respirație, în care autorul lasă frâu liber imaginației luxuriante, tocmai din diversitatea bogată apărând sensuri de-o prospețime spectaculoasă.

Discursul poetic din această carte este unul construit evident pe aforisme, meditație sapiențială și căutare de sine, în tot acest zburcuc el reușind să conserve din plin emoția și spiritul absolut genuin al relaționării cu lumea reală, din care-și trage evident seva multora dintre poemele adunate-ntre coperti.

Una peste alta, Daniel Marian ne propune o carte răstignită între o meditație extatică și fantezie, totul datorându-se spiritului său constructiv în acest larg univers propriu ficțional.

Procesul în sine cere respectul artistic, iar această carte ne (re)aduce-n prim plan un rebel al cuvântului, chiar un împotrivor de bună credință.

Violeta MĂNDRU

Amalia

Amalia se căsătorise de tânără. Când avea vreo paisprezece ani îi spusese o țigancă că se va mărita cu un bărbat în uniformă de stat. Se uitase în palma ei, apoi îi spusese să taie cărțile și a clătinat din cap scoțând doar: ntz, ntz, ntz! Ei i s-a părut încă de pe atunci că însemna ceva de rău, dar când i-a spus că se va mărita bine, că va avea o căsnicie fericită, orice grijă a ei a dispărut. I-a dat țigăncii un ban și s-a îndepărtat, fără a se gândi prea mult la întâmplare. De ce tocmai acum îi revenise în minte, nu știa. Poate pentru că se simțea cumplit de obosită și sfârșită sau poate pentru că îngrijorarea ascunsă zeci de ani sub un zâmbet larg, acum își făcea simțită prezența, după ce stătuse surghiunită într-un colț al inimii, cel mai strâmt și mai întunecos.

Simțea că nu o mai ascultă picioarele, așa că se așeză pe marginea canapelei vechi. Nu reușise să mai schimbe mobila în casă, căci trebuia să facă economie tot timpul. Nu se prea ajungeau cu banii, iar fiii ei nu știau ce se întâmplă în jurul lor. Ce să facă? Probabil așa îi fusese soarta. Domnul îi dăduse o mulțime de daruri, chiar și pe acești copii pe care îi iubea cu toată ființa ei.

Se rezemă mai bine de spătarul canapelei și-și întinse picioarele obosite, lăsând capul pe spate. Ce oboseală o cuprinsese! Închise ochii doar pentru o clipă, căci nu își permitea odihna. Mai avea atâtea de făcut... Nici nu știa când îi trecuse viața. La 17 ani s-a căsătorit. Nu terminase liceul, căci îi apăruse în cale tânărul ofițer de poliție, care îi furase mințile cu uniforma lui albastră care îi venea perfect. Și când o invitase la o prăjitură, pe ea dintre atâtea fete frumoase, simțise deodată că îi sare inima din piept de tare ce bătea. Se temea chiar ca el să nu audă cât era de emoționată.

S-au întâlnit doar de câteva ori și după o lună o cerea de soție.

-Da! i-a spus surprinsă și cu ochii lucind și a repetat din nou după încă o lună în fața ofițerului de stare civilă.

O privea cu atâta drag cel ce-i devenise soț, încât acum că se gândea, își dădea seama că acea privire o avusese mereu pentru ea. Mereu se simțise iubită și prețuită, astfel încât, când într-o zi l-a așteptat și i-a spus că este însărcinată, a ridicat-o în brațe și au plâns amândoi de o bucurie fără margini. Dragostea lor se împlinea cu acest copil. Ce mândră se simțea ea și cum își purta burtica care se rotunjea adăpostind copilul lor! Împreună s-au dus la spital când a născut, iar el a așteptat răbdător afară și a putut intra doar la sfârșit.

-Aveți un băiețel, domnule Dobrescu. Să vă trăiască!

Andrei fusese foarte fericit. O sărutase pe frunte cu atâta dragoste și îi spusese că îi dăruise cel mai frumos copil.

L-au crescut cu drag așa cum era el, căci se

iubeau cu o forță nestăvilită. Andrei o ajuta la toate, avea grijă și de copil în timpul liber, ca ea să se poată ocupa de casă, iar Amalia, mereu zâmbitoare și veselă, mereu dornică să facă mai multe și să le asigure confortul, muncea mult și din greu. Copilul creștea, însă programul zilnic de gimnastică o epuiza și îi consuma energia, dar ea tot cu zambetul pe buze și cu vorba bună își întâmpina soțul când venea de la lucru.

Heeei...cum mai trecuse timpul! Și uite că acum îmbătrânise. Nici nu prea avusese timp să-și dea seama cum se scurseseră anii. Vârsta nu și-o simțise niciodată, însă astă seară tare obosită se mai simțea! Și gândurile tot înapoi în timp o purtau, la toată bucuria pe care o simțea zi de zi când se trezea și o lua de la capăt, fără să simtă povara ce apăsa pe umerii ei și a lui Andrei.

Când a rămas însărcinată din nou, Andrei a fost foarte fericit. Gândeau că Dumnezeu le-a oferit încă o șansă. Poate că ea, în adâncul sufletului, a sperat că acest copil era șansa fratelui mai mare de a avea un viitor. Sau poate că doar s-a bucurat că iubirea lor se confirma din nou printr-o nouă ființă mică și plăpândă, trup din trupul lor. Tare își dorea să fie o fetiță. Și așa a fost. O fetiță mică și dragă-lașă, care semăna perfect cu fratele ei. Doar o strângere de inimă a avut, trimițând către Dumnezeu o rugăciune, însă sufletul de mamă i-a interzis tristețea și atunci, o iubire fără margini i-a invadat ființa. Și-a spus că indiferent ce va fi și cum îi este stabilit viitorul, va lupta până la ultima suflare pentru copiii ei.

-Aveți o fetiță, domnule Dobrescu! Să vă trăiască! a spus asistenta de la maternitate, punându-i în brațe copilul.

Iar ea atunci, a văzut, doar pentru o fracțiune de secundă, tresărirea lui Andrei și i s-a strâns inima de durere. Dar apoi fetița a ridicat o mânuță mică, cu degetele perfecte și a întins-o către el. Părea neajutorată și Amalia a simțit schimbarea ce s-a produs imediat în Andrei. S-au privit în ochi și ea a înțeles că îl va avea alături în tot ce va urma de acum înainte.

Prin câte trecuseră mai apoi, aproape că nu își mai amintea. Programele de logopedie și de gimnastică, exerciții continuate acasă și cuvintele...Vai, câte cuvinte irosite! Câtă răbdare a trebuit să aibă! Dar nu s-a revoltat, nu a întrebat cerul de ce? Nu a cerut socoteală nimănui nici o zi și nici nu și-a plâns de milă. Era suficient să-i vadă dimineața pe toți și să-și simtă sufletul plin de o hotărâre de nedescris. Ea și Andrei erau singura lor șansă să aibă o viață aproape normală.

Și cum se bucurau de fiecare mică achiziție, cum îi ascultau repetând fiecare cuvânt... Învățaseră limbajul lor, gesturile, obiceiurile, știau să-i liniștească când deveneau agitați, știau să-i protejeze când ceilalți copii îi respingeau din jocurile lor.

Pe măsură ce creșteau, copiii de vârsta lor nu îi mai acceptau la joacă. Nu îi voia nimeni în nici o echipă. Și atunci, au făcut echipele lor și s-au jucat împreună. Se minuna uneori câtă energie avea Andrei și câtă răbdare. Știa că este obosit și el și pentru

(continuare în pag. 14)

asta, nu îi spunea nimic. Și Andrei știa că Amalia avea nevoie de o pauză și atunci încerca să îi ia cu el, la mici treburi prin curte.

Ce liniște era acum! O dureau toate. Capul o durea foarte tare și simțea o oboseală plăcută, se simțea alunecând într-o leneveală dulce. Și liniștea asta... nu reușise niciodată să asculte liniștea, căci mereu erau întrebări de pus și răspunsuri de dat. Peste patru decenii de întrebări fără sfârșit și de răspunsuri repetate. Și în sfârșit acum auzea liniștea. Unde or fi? Robert? Elena? I se păru că îi strigă, dar nu își auzi vocea, așa că renunță. Își dorea încă câteva minute din liniștea asta minunată. Închise ochii și iar năvăli trecutul, perindând prin fața ochilor viața ei.

Într-o zi, când era încă micuță, Elena s-a trezit devreme. Afară ninsese și totul era de un alb imaculat. Încă mai ningeau cu fulgi mari, dar rari.

-Mama, ce este asta? întrebuse arătând afară.

-Zăpadă.

-Mama, ce este asta? repetase întrebarea.

-Zăpadă.

-Mama, ce este asta?

-Zăpadă.

Răspundea de fiecare dată cu același calm ce nici ea nu știa de unde vine. Uneori simțea că vrea să le răspundă altfel, dar imediat realiza că nu au nici o vină copiii și că nici ea nu are nici o vină. Nu merita să se supere pe ei și nici să-i certe, așa că de fiecare dată le răspundea zâmbind că da, este zăpadă aceea.

Mai apoi, Elena a vrut să patineze. Vedea copiii alunecând ușor, fășând ghetele cu oțelul lucios peste gheața artificială și își dorea și ea să patineze. Amalia nu învățase patinajul; nici Andrei. Numai că Andrei, într-o zi, s-a dus la un magazin de articole sportive și și-a cumpărat patine. A învățat să patineze el, ca să îi poată învăța și pe copiii lor. Și ea l-a iubit și mai mult pentru asta.

La fel i-a învățat și să folosească rolele. Amalia îi privea cu drag când mergeau în Parcul Dendrologic. Erau familia ei și era mulțumită că pot fi atât de uniți.

I-a învățat și ea să picteze, să facă cărățele în camerele lor și era mândră că alte familii nu aveau copii ordonați ca ai ei. Robert învățase chiar să facă cumpărăturile. Prima dată când l-a trimis, a vorbit cu vânzătoarea să aibă răbdare. Și ea a fost înduioșată și a ajutat-o. Zâmbi amintirilor ei dragi. Ce zile frumoase au trăit!

Robert și Elena au crecut, au mers la școală, au învățat literele și cifrele, dar nu se puteau descurca singuri. În schimb, erau îngrijiți și curați, prietenoși și educați mai frumos decât alți copii.

Și ce frumos se comportau când plecau pe undeva! În concedii sau în parc, copiii ei erau tare ascultători, doar că vorbeau foarte mult. Întrebau de cincisăse ori același lucru. Și apoi voiau confirmarea tot de atâtea ori. Dar aveau o delicatețe și o blândețe față de părinții lor, pe care nu le observase la copiii sănătoși ai prietenilor lor. Tare dragă îi era familia ei!

Zâmbi unor amintiri frumoase, altfel decât celor de până acum. Ea și Andrei plecând la petreceri cu prietenii lor. Rugau de obicei pe cineva să rămână cu copiii. Și atunci, pentru câteva ore, erau doar ei singuri, ca în tinerețe, înalți și frumoși. Le străluceau iarăși ochii

când se priveau, dansau fiecare dans și nu băgau în seamă privirile celorlalți. Se bucurau unul de altul, eliberând în dans toată tensiunea strânsă în ei, dând frâu liber iubirii să răzbată. Și nici una din perechile de prieteni nu trăia cu atâta intensitate muzica, dansul. Ce frumoși mai erau!

Dar acum, ce tare o durea capul! Ce sfârșeală simțea în tot trupul! Andrei nu mai era să o ajute. De doi ani se chinuia singură, deși tare își dorea să meargă în liniștea lui.

Începură să-i curgă lacrimi pe obraji. Nu avusesse timp nici să jelească. Și de câte ori copiii spuneau ca o poezie: "Tata a murit? Mama, tata a murit?", i se strângea inima de durere. Ei nici măcar nu realizau că dacă tata a murit, nu va mai veni niciodată. Și zilnic o întrebau. "Tata a murit? Când vine tata?" Și ea nu mai știa ce să le spună. Trecuseră doi ani în care se simțise singură și nici banii nu le ajungeau. Nu mai putea pleca nicăieri singură și uneori apela la câte o prietenă să o ajute. Dar simțea acum toată povara, nu doar acelor doi ani, ci a întregii vieți. Simțea că vrea să fie liniște și să poată dormi.

Ce se va întâmpla cu copiii ei? O, cât o durea capul! Ce grele îi păreau mâinile și picioarele! Și de câtă vreme nu avusese vreme să stea așa, minute întregi, să se odihnească! Unde or fi copiii? De ce este oare atâta liniște?

Voi să se ridice, dar constată că propriul corp o trăda. Nu se întâmpla nimic. Trebuia să se ridice să meargă la ei, dar nu putea face nimic. Nici din gât nu îi ieși decât în gâlgâit nearticulat. Unde or fi copiii ei?

Auzi cum se izbește ușa de perete.

-Mama! Mama! Nu ești flumoasă. Mama, de ce nu ești flumoasă? Elena, mama nu mai este flumoasă.

Ovid S. CROHMĂLNICEANU

SINGURĂTATEA ALERGĂTORULUI DE CURSĂ LUNGĂ

Enoh Davis era un matematician apreciat. Spunând aceasta, îmi dau seama că traduc mult prea vag ce credeau cu adevărat confrății săi despre el. Davis se bucura de reputația unui spirit foarte înalt. Puțini reușeau să-l urmărească în construcțiile sale speculative, de o mare îndrăzneală inventivă. Contribuțiile lui la dezvoltarea analizei non-standard, clasa funcțiilor fuzzy, ale căror proprietăți rare le stabilise, soluțiile date de el unor probleme nerezolvate din teoria grafurilor îi atraseră stima colegilor. Câțiva mergeau până acolo încât să pronunțe cuvântul geniu. Ar fi însă fals să se creadă că numele lui Davis devenise arhicunoscut. Ca să ajungi faimos în lumea matematicii nu e ușor, pentru un motiv foarte simplu, puțini oameni au acces aici. Îți trebuie o pregătire serioasă ca să pricepi ce se petrece în împărăția semnelor și o tot mai mare ascuțime cu cât vine vorba de edificiile ei ultime. Cum Davis își îndrepta atenția exclusiv către asemenea probleme, numărul celor competenți a se pronunța asupra însemnătății contribuțiilor lui era foarte restrâns. Dar interveneau opiniile avizate care, datorită autorității lor, îi influențau și pe alții. Într-un cuvânt, Davis trecea drept o persoană demnă de tot respectul, dacă nu chiar oriunde era pomenit, cu siguranță printre confrății săi. Societatea de Matematică din Dortmund se grăbi așadar să programeze o ședință extraordinară, când el anunță că vrea să facă o comunicare. Membrii, nevoind să piardă spectacolul, umpleau sala de conferințe alături pe jumătate goală. Fuseseră invitați și câțiva oaspeți de seamă și doi dintre ei chiar venită, zicându-și că Davis nu-și pierde vremea cu lucruri banale.

Presupunerea lor se dovedi justă. Davis apărură, inspectă o clipă cu priviri plăcut surprinse asistența numeroasă, mulțumi pentru câtă cinste îi făceau atâția colegi eminenți adunați să-l asculte, scoase din buzunar niște foi de hârtie și citi enunțul teoremei pe care o stabilise. Apoi trecu la tablă și începu să o demonstreze.

Că nu era vorba de o teoremă comună se vedea limpede, din capul locului. Până și cei mai puțin familiarizați cu domeniul asupra căruia își întindea ea aplicabilitatea întrezăriră ce consecințe fundamentale avea. O ramură nouă a matematicii se și schița printr-însa, dacă era adevărată. Nu-mi cereți însă, vă rog, precizări, veți vedea îndată de ce. Davis acoperi cu formule o tablă întreagă. Le șterse și scrise altele, ca să nu mai aibă curând loc nici pentru ele. Se oprea din când în când și cu vocea lui potolită, egală, dădea lămuriri. Cineva îi ceru să explice de ce pusese semnul minus într-un loc. „Dar e evident” - răspunse David, intrigat că trebuie să-și piardă

timpul cu asemenea fleacuri. Reveni totuși, furnizând argumentul care îndreptătea operația de scădere.

Întrebarea fusese pusă însă mai mult de formă. Cel care i-o adresase voia să arate că urmărește demonstrația cu o mare atenție. În realitate îi pierduse firul, nemaînțelegând de la un moment dat nimic. Nu era singurul. O mare parte din asistență renunțase la orice asemenea efort, după primele propoziții și rânduri de formule înșirate pe tablă, considerațiile lui Davis depășind simțitor comprehensiunea medie a celor prezenți în sală. Unul luase o poză foarte încordată, încrețind fruntea, ca să dea impresia că reflectează intens. De fapt era curios dacă o muscă va izbuti să se așeze pe chelia lui Davis, așa cum părea să aibă intenția. Altul se scobeia în nas cu o mare voluptate. Puțini rezistau încă, dar își simțeau tot mai mult răsuflarea tăiată de abisurile peste care-i purtau raționamentele colegului lor. Curând, cedară și ei. Acum, nimeni dintre cei de față nu mai înțelegea ce scria pe tablă și spunea vorbitorul. Până și oaspeții iluștri dădură bir cu fugiții, unul constatând cum o durere crescândă de cap îi paralizază facultățile intelectuale, al doilea neizbutind să învingă opacitatea compactă care învăluia treptat demonstrația.

Davis termină și rosti, răsuflând ușurat, ca după o muncă istovitoare, salvatorul quod erat demonstrandum. Asistența aplaudă, mai însuflețit ca altă dată, poate și pentru că avea conștiința încărcată de a fi fost absentă și voia să repare măcar astfel aceasta. Președintele Societății de Matematică, un personaj corpolent și jovial, îl felicita pe Davis pentru „istorica” lui comunicare (chiar așa spusese), adăugind încă vreo trei-patru propoziții măgulitoare, printre care ultima proorocea teoremei „o soartă glorioasă, întrucât deschidea gândirii deductive orizonturi absolut noi”. Întrebă apoi cine are de făcut observații. Acestea se mărginiră, toate, la generalități nonangajante.

Davis fu dezamăgit și de platitudinea lor. Ei doriseră să-și verifice soliditatea raționamentelor, așteptă obiectii sau măcar îndoieli și culegea vorbe goale. Ciuli deci urechile atunci când unul dintre invitații de marcă, acela care încercase fără succes să urmărească demonstrația teoremei până la capăt, dar întâlnise undeva o întunecime impenetrabilă și se dăduse bătut, folosise în remarcile sale condiționalul „dacă așa este”. Încercă să afle ce motiv îi dicta rezerva și-l întrebă după încheierea ședinței. Distinsul oaspete evită să intre într-o discuție cu Davis. Îi declară că vrea să reia singur demonstrația ca să fie deplin convins de validitatea ei. Așteaptă să apară și să o analizeze pe îndelete. Era convins că Davis nu s-a abătut nicăieri de la principiile logicii, dar el gândește mai încet și-i trebuie un răgaz de meditație. Făgădui să-l țină la curent cu concluziile acesteia cât de curând.

Între patru ochi, pe drumul spre casă, președintele Societății de Matematică îi mărturisii unui coleg care-l însoțea că nu înțelege nimic, dar absolut nimic, din demonstrația lui Davis. Scena se repetă. Alții făcuseră confesiuni similare soțiilor în intimitatea domiciliului conjugal, unii permițându-și chiar bom-băneli critice la adresa celor care încep să confunde matematicile cu

(continuare în pag. 16)

doctrinile ezoterice.

Davis avea o minte prea ascuțită ca să nu realizeze ce se întâmplase. Era clar pentru el că demonstrația lui rămăsese neînțeleasă pentru auditoriul în fața căruia fusese produsă. Aceasta nu-l descurajă; din fericire adevărurile matematice sunt independente de sufragiul universal. N-au intrat lucrările lui Evariste Gallois în istoria matematicii, chiar dacă Poisson le-a găsit obscure și Cauchy nedemne de atenție? Întrebarea era: se ținea sau nu în picioare teorema pe care o stabilise? Poate că demonstrația are o lacună și acesta a făcut-o ininteligibilă. Modest, Davis refuza să-și atribuie o judecată care întrecea puterea de discernământ a confracților săi matematicieni, până acolo încât ei să nu mai fie în stare a-i urmări raționamentele. Se apucă așadar să controleze minuțios toate încheieturile logice ale demonstrației sale. Nu găsi nicio slăbiciune. Rămânea atunci în discuție numai claritatea formulărilor. Dar și acestea, după un examen sever, frază cu frază, se vădiră ireproșabile. Ca veritabil matematician, Davis nu vedea cum. explicații suplimentare le-ar fi ușurat inteligibilitatea, când orice redundanță era sortită aici să facă demonstrația abia mai obscură. Limpezimea în matematică, își repeta el, rezultă din rigoare și raționamentele sale o respectau cu strictețe. Cei chemați să le priceapă nu erau de căutat doar printre persoanele care-i ascultaseră comunicarea. „Mai sunt judecători la Berlin!” - își spuse el, decis să se bată pentru dreptatea sa, cu oricine, fie chiar regele, asemenea morarului din Sans-Souci. Și așa procedă.

Trimise revistei The American Mathematical Monthly teorema însoțită de câteva rânduri în care spunea că l-ar bucura ca ea să suscite o discuție serioasă printre specialiști. Davis nu era un nume necunoscut redacției, prin urmare propunerea fu supusă îndată consiliului științific al publicației. Aici, teorema stârni o reacție generalizată de perplexitate și stânjeneală. Fiecare vorbea în doi peri, ferindu-se să emită critici dar și să-și dea asentimentul cu privire la publicare. Situația era de-a dreptul penibilă și fără precedent. Cineva, luându-și curajul în amândouă mâinile, băigui că poate n-ar fi rău să i se sugereze autorului o revedere a textului spre a-l face mai puțin obscur. Ideea câștigă imediat o încuviințare unanimă. Toți vociferau „Da, da, neaparat!”. Până la urmă reieși că niciunul nu înțelesese demonstrația, oricâtă silință își dăduse. Dar membrii consiliului științific al reputeatei publicații matematice erau oameni serioși, care știau foarte bine că o teoremă nu devenea falsă prin simplul fapt că se refuza înțelegerii lor. Hotărâră, deci, să recurgă la ajutorul unor minți mai luminate poate, în această materie. Aleseră trei matematicieni care-și câștigaseră o mare autoritate în problemele tratate de Davis și îi rugară din partea revistei să-și comunice părerea asupra teoremei.

Referatele primite semănau aidoma cu luările de cuvânt din consiliul științific al redacției, adică scâldau groaznic lucrurile. Nu spuneau nici că teorema e greșită, dar se fereau ca de dracu să-i recunoască valabilitatea, altfel ar fi trebuit să exulte în fața a ceea ce stabilise Davis și avea consecințe matematice colosale.

Un singur referent își îngăduia o sinceritate liminară. El declara că n-a reușit să priceapă demonstrația teoremei. A încercat de repetate ori, dar mereu pierdea

șirul raționamentelor și-i era cu neputință să-l mai regăsească. Nici experiența de a parcurge lanțul argumentației în etape nu i-a reușit, acesta nelăsându-se întrerupt nicăieri. Ar fi însă greșit să tragem de aici concluzia că demonstrația e incorectă, ținea să precizeze el.

Niște raționamente nu devin neapărat false atunci când întrec puterea uneia sau chiar a mai multor minți de a le înțelege. Ca să ai dreptul de a afirma că sunt neîntemeiate, trebuie să fi dezvăluit în prealabil șubrezenia edificiului logic pe care îl închipuie. Dar oricâtă osteneală și-a dat, el, cel puțin, n-a izbutit să surprindă vreo eroare în raționamentele lui Davis. Teorema stă în picioare, câtă vreme nu vine nimeni să arate unde păcătuiește demonstrația ei.

Referentul împingea sinceritatea și mai departe. Disperat că nu reușea să înțeleagă cum rezultau ecuațiile lui Davis, le-a supus, declara el, la verificări numerice. E o faptă rușinoasă pentru un matematician, recunoștea, dar a vrut să exercite o formă de control asupra demonstrației, măcar pe calea aceasta jalnică. Toate ecuațiile au fost confirmate de repetate încercări cu numere foarte diferite, întregi, fracționare, iraționale și imaginare. Sigur, nici aceasta nu constituie o dovadă, dar dă de gândit.

Consiliul științific al revistei aprecia mai mult chiar decât sinceritatea referatului, iscusința diplomatică de care el făcea uz în recomandarea finală. Semnatarul sfătuia redacția să respecte pur și simplu dorința lui Davis. Nu scria dânsul că ar fi bucuros ca teorema să suscite discuții? Atunci revista o putea publica sub un asemenea titlu necompromițător pentru ea. Va semnala cineva neajunsuri ale demonstrației, reușind să o înțeleagă? Nici o nenorocire! Vor fi evidente pentru toată lumea roadele unei controverse științifice. Va rămâne teorema necontestată? Cu atât mai bine! Revista se va putea mândri că a publicat o contribuție destinată să revoluționeze gândirea matematică.

Consiliul dădu asultare sfatului și teorema apără, în The American Mathematical Monthly la o rubrică înființată ad-hoc și intitulată „Discuții”. Davis nu fu prea încântat, dar și-o făcuse singur. Procedura se afla sugerată chiar în scrisoarea lui, deși el își imagina lucrurile cu totul altfel, publicarea să implice măcar acordul revistei. Așa, teorema era tratată ca o supoziție nesigură și relegată printre ciudățeniile matematice, chiar dacă aducea în sprijin o demonstrație riguroasă și avea consecințe majore, discernabile de pe acum. Un indiscret îl amărî și mai mult, istorisindu-i ce se petrecuse în redacție. Pe deasupra, The American Mathematical Monthly nu primi nici o observație în legătură cu teorema lui Davis, și invitația la discutarea ei rămase fără ecou. Era iarăși un fapt puțin încurajator.

Davis se mângâie cu gândul că statutul sub care teorema fusese publicată crease acest echivoc provizoriu, dar o dată adusă la cunoștința matematicienilor își va croi ea singură drum, fiind prea importantă ca să-i lase indiferenți. Aici nu greșea, deși lucrurile aveau să ia un curs întru totul neprevă-

(continuare în pag. 17)

zut de el.

Forurile oficioase păstrară o distanță prudentă față de „monstrul matematic”. Majoritatea publicațiilor academice și universitare, trecând în revistă numărul din The American Mathematical Monthly menționa teorema, fără să facă însă cine știe ce caz de ea. Ici, colo, erau amintite punetele consecințe însemnate la care ar duce „dacă se va dovedi că este adevărată”. Rezerva aceasta lașă îl scotea din sărite pe Davis. Protestă de câteva ori, fără rezultat. Tineretul în schimb, atras de noutăți, comenta cu mare aprindere teorema. Înțelegeau oare novicii în matematică ceea ce rămăsese impenetrabil pentru magistrii lor? Ar fi fost, desigur, frumos, dar nu era adevărat. Abia mințile necoapte, lipsite de experiență și încă nefamiliarizate destul cu abstracțiile, se pierdeau repede în labirintul demonstrației lui Davis. Faptul nu-i împiedica totuși pe tineri să fie fascinați de câmpul vast și surprinzător al aplicațiilor teoremei la nenumărate probleme matematice. Apoi, printr-un instinct al vârstei, simțeau că maturii sunt deranjați de ea și caută să o oculteze. Era un motiv suficient ca ei, tinerii, să o ia în brațe. Mulți ar fi dorit să-și construiască lucrările lor de dizertație pe diverse aplicații ale teoremei lui Davis în topologie, axiometrie și calcul matricial. Șefii de catedră nici nu voiau să audă. Un profesor, la Berkeley, întrebă batjocoritor: „Și cine o să vă spună dacă e adevărat sau nu ce aveți voi să demonstrați? Poate Davis în persoană, că altul nu știu să se încumete!” La Harvard, avu loc o scenă similară. Acolo, profesorul, în relații mai destinate cu studenții, își motivă astfel obstrucția, aproape plângând: „Faceți-mă și pe mine să pricep teorema lui Davis și apoi vă las să deduceți orice vreți dintr-însa!” O fată răzbătătoare izbucni totuși să-și ia examenul de licență la Universitatea Columbia cu o asemenea lucrare. Cuprindea o rezolvare senzațională a primei dintre problemele lui Hilbert („ipoteza conținutului”) și îndrumătorul a trebuit să cedeze în fața insistențelor candidatei care dovedea aptitudini matematice remarcabile și nici nu era urâtă. După ce i-a dat nota maximă, mai mult ca să o tachineze, președintele comisiei de examen a rugat-o să spună sincer dacă a înțeles cu adevărat teorema lui Davis. „Nu!” - a declarat flegmatică candidata. „Asta-i bună! Păi... atunci, cum te-ai descurcat?”, a vrut să știe președintele care nu se aștepta la o asemenea mărturisire cinică. „Am luat-o ca pe o axiomă”, i-a răspuns surâzătoare fata. Istoria micii întâmplări comice a făcut înconjurul lumii matematice, ajungându-i și lui Davis la ureche. Venea să mărească numărul veștilor neliniștitoare (și așa destule) în privința carierei aventuroase pe care o făcea teorema sa.

Nu se putea plânge acum că e ignorată, dimpotrivă, în anumite cercuri matematice nonconformiste constituia obiectul interesului principal. Apăru o adevărată modă Davis. Toată lumea îl cita cu și fără rost, lucrările bazate pe relațiile stabilite de el alcătuiau deja o listă foarte lungă. Biroul său gemea sub vrafurile extraselor cu dedicații encomiastice înflăcărate, sute de publicații obscure îi consacrau articole delirante. Un eseist, la anii care scuză impetuoșitatea ideilor, nu se sfii să afirme că prin Davis își croia drum cea mai virulentă formă de misticism contemporan. Trăim în veacul științei, toate disciplinele au ambiția să-și matematizeze demersul. Gândirea omenească visează să atingă în orice domeniu concizia

și exactitatea formulelor algebrice. Dar matematica a ajuns în vremea noastră o "gnoză". Sunt așteptați noii apostoli, care să vină și să declare că au avut revelația teoremei lui Davis. Iar noi să-i credem pe cuvânt, fiindcă alt mijloc de a le controla spusele nu ne mai stă la în-demână. Numele „matematicianului neînțeles” pătrunse și în presa de mare tiraj. Radioul și televiziunea vorbiră despre el.

Dar teorema lui Davis continua să fie ținută în carantină de lumea științifică „respectabilă”. Bilanțurile de contribuții notabile o omiteau și nici „un tratat matematic nou nu găsea loc să-i rezerve măcar câteva rânduri. „Teorema cu demonstrația inteligibilă”, cum începuse să fie numită, căpăta o tot mai pronunțată apartenență underground. O aură sulfuroasă îi înconjură faima mereu crescândă. Enoh Davis devenea pe zi ce trece un Sade al matematicii pus la index de păstrătorii bunelor ei rânduieli.

Existau însă printre savanții de renume și spirite care contraziceau comportarea majorității pontifilor disciplinei. Ele nutreau convingerea secretă că Davis e, poate, cel mai strălucit matematician al epocii și incomprehensibilitatea teoremei sale provine dintr-o originalitate a ei extremă, încă neasimilabilă. Cu timpul, nu există îndoială, un număr mereu sporit de minți vor fi în stare să o priceapă.

Se întâmpla ceva foarte curios: toată lumea refuza să creadă că teorema lui Davis nu fusese înțeleasă până atunci de nimeni. Câțiva trebuie să existe neapărat printre atâția admiratori, își spunea fiecare, altfel de ce s-ar aprinde așa? Mai aveau încă un motiv ca să acorde credit „teoremei cu demonstrația inteligibilă”. Dacă ar fi fost greșită, mulțimea faptelor deduse dintr-însa ajungea măcar la o singură contrazicere flagrantă până acum, ceea ce nu se întâmplase. Sub raport strict matematic, argumentul avea o pondere nulă, dar practic exercita o presiune apreciabilă asupra conștiințelor și explica prezența unor partizani ai lui Davis chiar printre colegii săi reputați. Ca altădată, după pescari și sclavi, noua credință începea să atragă acum și patricieni în rândurile ei. Unii dintre matematicienii de vază îl vizitau pe Davis în taină spre a-i aduce la cunoștință prețuirea lor. Se fereau să și-o exprime public, fiindcă nu venise încă vremea (așa ziceau), erau însă convinși de iminenta ei sosire și se comportau ca și cum făceau parte dintr-o sectă persecutată.

Pe ascuns și numai între dâșii își comunicau părerea că situația marginală a lui Davis constituia un veritabil scandal pentru lumea științifică și trebuia curmată cât mai curând. Puseră prin urmare la cale planul de a obține pentru confratele lor proscris medalia Field, echivalentul Premiului Nobel în matematică.

Hotărâră să uzeze în vederea acestui scop de întreaga influență pe care o aveau. Mulți făceau parte chiar din comisia de decernare a medaliei, recomandăția altora cântărea foarte greu. Planul fu urzit cu o delicată artă academică în trasul sforilor, până la ultimul amănunt; propunerea urma să vină din cercuri străine ca să nu trezească suspiciuni și să-i ia pe eventualii opozanți prin surprindere. Manevre discrete

(continuare în pag. 18)

și abile erau destinate să reducă simțitor numărul acestora, câștigându-le azeziunea sau măcar tăcerea. Vizitatorii secreți ai lui Davis se grăbiră să-l pună la curent cu demersul care trebuia să-i aducă medalia Field.

Nu o primi însă, căci o intervenție neprevăzută răsturna planul conceput cu atâta grijă.

Deși Davis se îndoise de reușita lui din capul locului și își făcuse puține iluzii, știrea că proiectul eșuase definitiv îl duru totuși. Printre cei care nu pierdeau vreo împrejurare ca să facă ironii pe seama „teoremei cu demonstrație ininteligibilă” era și un bătrân matematician cărcotaș. Steril în privința operei proprii, își crease o reputație de dărâmtor infailibil, intervențiile sale constând mai ales din dezvăluirea punctelor slabe în diverse demonstrații. Încercase, firește, să dea peste cap și teorema lui Davis, dar se făcuse de râs. O singură replică usturătoare a autorului arată limpede ca lumina zilei că detractorul ignora pur și simplu despre ce era vorba în realitate și își băgase nasul acolo unde nu-i fierbea oala. Moșneagul răutăcios găsi îndată o scuză eșecului său: oricine avea mintea sănătoasă era fatal să-și piadră busola urmărind demonstrația teoremei lui Davis, și repeta aceasta pe toate drumurile.

Auzind, nu se știe cum, că niște persoane influente lucrează pentru ca zămisitorul „monstrului matematic” să primească medalia Field, insistă să ia contact cu ele, spre a le aduce la cunoștință ceva foarte important. Partizanii lui Davis deciseră să-i dea satisfacție, intimidându-l însă prin număr și autoritate. Fu drept urmare invitat să vorbească în prezența întregului grup.

Bătrânul cercetă întâi adunarea cu o privire vicleană, aruncată pe sub sprâncenele lui stufoase albe, cântărind într-adevăr ce forțe ar fi silit să înfrunte, dacă se năștea o reală dispută și trăgând de aici concluzii descurajante pentru el, întrebă ca și cum nu urmărea nimic rău: „Dumneavoastră, domnilor, bănuiesc, ați înțeles toți demonstrația teoremei lui Davis?”. Nimeni nu-i răspunse și în cameră domni câteva secunde o tăcere penibilă. „Mă înșel atunci?”, continuă, prefăcându-se mirat moșneagul. Chiar nici unul dintre dumneavoastră, principii matematicii, nu a priceput-o? Bine, conchise el conciliant, fixând chipurile înmărmurite dinaintea sa, să știți că vă respect intenția de a obține medalia Field pentru Davis. Dar ca pe un țel izvorât nu dintr-o reflecție rațională, ci dictat de o credință înfocată. Atâtea am ținut să vă spun!”, și ridicându-se, părăsi grăbit încăperea.

Toate acestea, Davis le află de la cineva care trăise scena și venise să-i explice pentru ce proiectul eșuase. Inițiatorii lui erau oameni de știință veritabili și cuvintele pe care le auziră avură asupra lor un puternic efect. Se simțiseră tulburați în adâncul conștiinței, presupuneau până atunci că măcar câțiva dintre ei reușiseră să înțeleagă demonstrația teoremei, altfel cum ar fi consimțit să-și pună în joc obrazul? Comparația cu cei care se mișcă mânați doar de o credință oarbă îi deranja cumplit, în primul rând ca matematicieni autentici. Plecaseră unul câte unul îngândurați, fără să mai scoată o' vorbă, îi relată lui Davis aducătorul dezolantei știri. Cine printre urmașii lui Euler sau Gauss ar îngădui umilirea puterii de pătrundere a minții omenești, până acolo încât să o silească a delega drepturile ei imprescriptibile încrederii

oarbe? Davis va fi cel dintâi care să-i înțeleagă și să le dea dreptate.

Dânsul ridică filozofic din umeri. Da, știa: ca să le dovedească evreilor că în Țara Făgăduinței curgea cu adevărat lapte și miere, Moise a pus iscoadele trimise într-acolo să aducă niște roade ale pământului spre încredințare și, întorcându-se bărbații care primiseră această sarcină, doi abia puteau căra un ciorchine de struguri. Judecătorii i-au dat dreptate pe loc lui Hyperides, atunci când, smulgând vâlul Phryneiei, a silit-o să li se arate în toată frumusețea goliciunii ei. Copernic a găsit mijlocul să-și publice teoria care răsturna ideile bisericii cu privire la mișcările astrelor cerești, dedicând lucrarea unde era ea expusă papei Paul al treilea și admitând să i-o prefațeze un pastor luteran. Desigur, o expediție britanică a venit să demonstreze pe cale experimentală ceea ce susținuse Einstein cu ani înainte și părea o absurditate, anume că spațiul devine curb în apropierea maselor mari.

Dar dacă nimeni nu izbutea să înțeleagă demonstrația teoremei pe care o stabilise el, ce putea face mai mult un biet matematician, chiar și de geniu, decât să dea din umeri?

(din Vol. "Alte istorii insolite", 1986)

ALDYN Alexander

ALEPH sau 80 de Lumi posibile ale Infinitului

Povestirea „Aleph” a lui Jorge Luis Borges, debutează cu un deces. Este vorba despre misterioasa Beatriz Viterbo, pe care autorul însuși (inclusiv într-un fel în paginile cărții sale) se hotărăște să-i viziteze casa și neamurile, precum o făcea în fiecare an. Borges întreprinde această vizită anuală întotdeauna la data de 30 aprilie, care este ziua de naștere a Beatricei. Anul în care autorul face vizita relatată în povestirea sa, este 1941, iar acțiunea pornește de la întâlnirea, sau mai bine zis „contactul” acestuia cu vărul primar al Beatricei, pe nume Carlos Argentino Daneri. Carlos, un tip ciudat și abia trecut de vârsta de patruzeci de ani încearcă să scrie un poem de dimensiuni considerabile, și-i cere lui Borges ajutorul pentru a-l publica, odată ce îl va termina. Printr-o întâmplare a sorții, casa în care a locuit și a trăit atâta vreme avea să-i fie demolată, iar pentru a reuși să termine poemul cu pricina, Carlos avea nevoie de ajutorul „Aleph”-ului, ce se afla ascuns în pivnița casei, și care, conform destăinuirilor sale către Borges, reprezenta: „unul dintre punctele spațiului care cuprinde toate celelalte puncte”¹.

Apoi își continuă destăinuirea, prin următoarele cuvinte, pe care Borges însuși a avut grijă să le consemneze în cartea sa, pentru că sunt mai mult decât revelatoare: „E în subsolul sufragerei, mi-a explicat el, cu un glas pierdut din pricina stării de neliniște. E al meu, e al meu; l-am descoperit în copilărie, înainte de a începe să merg la școală. Scara de la subsol e foarte abruptă; unchii mei îmi interziseseră să cobor, dar cineva mi-a spus că în subsol era o lume întreagă. Se referea, aveam să-mi dau seama mai târziu, la un cufăr în care încăpea o întreagă lume, dar eu am crezut că era chiar lumea. Am coborât în taină și m-am rostogolit pe scara interzisă. Când am deschis ochii, am văzut Aleph-ul.

- Aleph-ul? am întrebat.

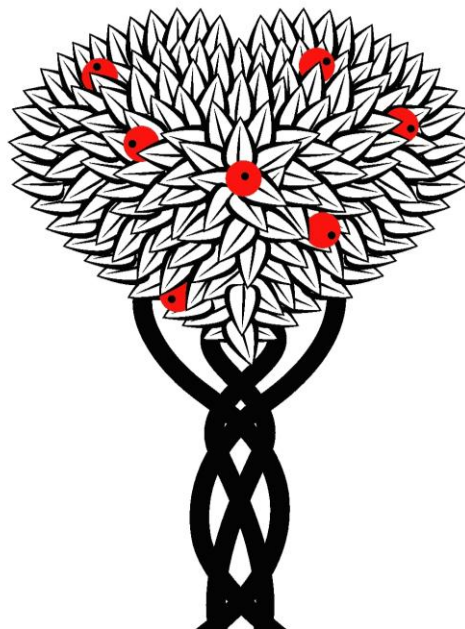
- Da, locul unde se află, fără a se confunda, toate locurile de pe planeta noastră, văzute din toate unghiurile. N-am dezbătut nimănui descoperirea mea. Copilul care eram atunci n-avea cum să știe că privilegiul ăsta îi fusese hărăzit ca să poată cizela mai târziu, când se va face mare, poemul de astăzi”².

Din acest punct începe fantasticul. Prin intermediul cuvintelor lui Carlos Argentino Daneri se dezlănțuie Aleph-ul și universul tot se pune năvalnic în mișcare. Secretul odată destăinuit dobândește o forță și o voință de neexprimat. De altfel, locul în care se află acest misterios și magic „Aleph”, este un subsol, o pivniță, adică un loc aflat într-un spațiu ascuns și totodată baricadat. La o primă transcripție litera-

POLIFROM
Top 10+

JORGE LUIS BORGES

Aleph

ră, locul cu pricina poate reprezenta o incursiune în inconștient; un sertar al minții accesat la un anumit moment al existenței. Din relatarea lui Carlos, aflăm că el dorește să folosească Aleph-ul pentru a-și finaliza poemul. Vorbim așadar despre o posibilă apelare a imaginației și a inteligenței totodată, pentru a întregi o Creație; însă această apelare pornește de la un nivel ascuns și nu totdeauna accesibil al subconștientului, ce conturează mai degrabă o stare asemănătoare celei de vis. La început așa și pare: un Vis, dar mai apoi privirea începe să fie falsificată și deci credibilă, astfel încât totul converge (verosimil?) într-o Realitate. Trezirea se produce, iar lumea se rearanjează ca la un sunet ascuțit de trâmbiță pe multiple linii de fugă, pe o infinitate de direcții și spații amalgamate, spre a dezbăli imaginea completă a cosmosului, ce plutește într-o mare de semnificații și simboluri inaccesibile. Aleph-ul „accesibilizează” Universul iar conștiința celui care privește și înțelege prin intermediul acestui punct suprem de infinitate, se umple dintr-o dată de toate aceste simboluri și semnificații.

Coborârea lui Carlos în interiorul pivniței, echivalează cu o coborâre în Infern, cu un abandon în întunecimea totală de la început ce domnește amețitor și copleșitor împrejur, spre a se sfârși prin apariția și descoperirea Aleph-ului cu o luminare și chiar cu o conștientizare. Tot Carlos face și această afirmație, conform căreia: „Dacă toate punctele de pe pământ se află în Aleph, atunci în el se află

(continuare în pag. 20)

această afirmație, conform căreia: „Dacă toate punctele de pe pământ se află în Aleph, atunci în el se află toate luminile, toate lămpile, toate izvoarele de lumină”³.

Șocat la început de aceste destăinui, Borges se arată oarecum contrariat și pune totul pe seama nebuniei lui Carlos, însă se decide pe loc, în ciuda scepticismului de care dă dovadă, să vadă cu ochii săi Aleph-ul. Ajuns în locul cu pricina, Carlos îl îndeamnă: „Coboară odată; în curând o să poți sta de vorbă cu toate chipurile Beatricei”⁴. De remarcat în cazul de față, că până să ajungă în dreptul scârilor, ce se întindeau înaintea pivniței, Borges trece pe lângă un portret al Beatricei, zugrăvit „în culori nepotrivite”⁵. Borges îi recunoaște chipul și i se adresează cu frenezie, chemând-o la viață. Alăturarea acesteia de fapte nu este întâmplătoare. Aleph-ul îi poate arăta lui Borges „toate”, (și observăm că „toate” este scris cu litere italice în cadrul textului), chipurile Beatricei. Cu alte cuvinte, el va potrivi și culorile din cadrul portretului lipsit de viață, însuflețindu-l. Apoi, în contactul direct cu Aleph-ul va împărtăși viziunea morții acesteia, precum și a propriei sale morți. Tabloul, pe care îl descoperă înainte de a întâlni Aleph-ul, vine parcă să îi amintească, odată pentru totdeauna, că Beatriz Viterbo trăiește; că o imagine a ei a supraviețuit timpului și spațiului, și că probabil moartea nu reprezintă decât o scară ce conduce spre o altă dimensiune. De altfel, pentru a pătrunde în lumea Aleph-ului el însuși este nevoit să coboare pe o scară, ce separă indubitabil două lumi: lumea exterioară, accesibilă tuturor, în care trăiește întreaga umanitate, și lumea interioară, preponderent cea a Aleph-ului, aflată la un nivel sub lumea obișnuită, și pe care nu oricine o poate accesa. Lumea Aleph-ului cuprinde atât lumea exterioară, cât și toate celelalte lumi posibile ce există în Univers.

Atingând Aleph-ul e ca și cum ai da ocolul zilei în optzeci de lumi posibile, așa cum ne-o mărturisește Julio Cortázar în volumul său de povestiri și colaje de tot felul, care de care mai ciudate; titlu inspirat după celebrul roman al lui Jules Verne „Ocolul Pământului în 80 de zile”, căruia Cortázar îi strică și răstoarnă printr-o răstălmăcire eminamente artistică înțelesul și semnificația. „Ziua”, va semnifica în cazul de față cel puțin optzeci de lumi posibile, așa cum Aleph-ul, la rândul său, prin analogia propusă aici, va semnifica infinitul răsturnat al cifrei opt cu care intră în rezonanță. „Ziua” celor optzeci de lumi posibile; dar *Lumea lui 8*, e lumea infinitului (∞). La fel și *Lumea Aleph-ului!* După spusa lui Cortázar nu: „[...] există o lume, există optzeci de lumi în fiecare zi”⁶. Și poate că tot la fel de multe lumi există și în dimensiunea Aleph-ului. E doar un fel de a spune, pentru că ele există într-adevăr! (*sic*)

Prima lume este însăși Aleph-ul; un centru imaginar în care persistă sămânța imaginii; existentă dar neformată încă. A doua lume este cea a primului punct din spațiu ce vine în continuarea Aleph-ului; un fel de punct asimetric-diferențiator plasat în coada ansamblului. A treia lume concretizează triumful echilateral ca primă figură geometrică de rezistență. A patra lume lasă în urmă triumful, plasându-i în centru, însăși *Centrul*, adică Aleph-ul: punct de intersecție a medianelor la o treime distanță de bază și două de vârf. *Centru*, dar nu oricum, ci numai de greutate, ca și cum Aleph-ul și-ar fi însușit cele deja câteva lumi posibile, asimilându-le și oferindu-le

corporealitate, deci materialitate. A cincea lume... În fine, *ultima* lume, stă sub semnul lui 8 și despre ea nu se poate spune decât că atâta vreme cât cuprinde Aleph-ul este infinită... 8 sau 80? 800, 8000, 80000...

Așa cum Borges privește tabloul ce-o înfățișează pe tânăra și frumoasa Beatrice, și i se pare că s-ar uita într-o oglindă în care aceasta și-a expus chipul, la fel se întâmplă și cu viziunea Aleph-ului ce oglindește și înfățișează toate aspectele posibile și imposibile ale existenței. S-ar părea că însuși lumea în care trăiește el, este o lume falsă, fiind de fapt interioară Aleph-ului, ce-o reflectă, și descoperă, și nu una exterioară, așa cum o percep cei mai mulți dintre oameni.

Aleph-ul înfățișează atât privirea dinăuntru, cât și privirea de deasupra, sau privirea exterioară, ca punct central de intersecție și contingență. În acest punct central se intersectează și se întâlnesc toate lumile și aspectele ei existențiale, disecate, fărâmițate, descompuse, cuantificate. Și tot în acest punct de dimensiuni reduse, se desfășoară în timp real, toate modelele de viitor posibile; dintre care numai unul va dobândi o formă finală și istorică. Aleph-ul este asemenea unui ecran imens, ce pornește dintr-o sursă minusculă, și în dimensiunea căruia se proiectează la nesfârșit, existențele tuturor oamenilor și a faptelor săvârșite de aceștia. Este asemenea unei evidențe divine, ce urmărește și înregistrează într-o bază de date foarte avansată, toate mișcărilor, pentru a le face cunoscute mai târziu.

Probabil că prin această viziune mistică și filozofică, poate chiar religioasă mă apropii foarte mult de domeniul science-fiction, în care Aleph-ul este înțeles, mai ales în cultura cyberpunk, ca un biosoft ce permite viața veșnică în cyberspace. Este lumea aceea „veșnică”, a inteligențelor artificiale și a conștiințelor salvate în computer, sau în rețea, iar un astfel de scenariu mă face să mă gândesc la „*Neuromantul*” lui William Gibson, unde întâlnim o veritabilă lume a cyberspațiului și a „ecranului de televizor reglat pe un canal fără emisiune”⁷. După cum remarca și scriitoarea Florina Iliș în cartea ei „*Fenomenul science fiction în cultura postmodernă. Ficțiunea cyberpunk*”: „Aleph-ul este, în povestirea omonimă a lui Borges, o metaforă a spațiului: «[...] Un Aleph este unul din punctele spațiului care conține toate celelalte puncte»⁸. Ar fi foarte multe de spus despre acest enigmatic și infinit Aleph, întrucât existența sa trimite către foarte multe piste de lectură și înțelesuri, însă voi reduce din ele și mă voi rezuma doar la esențial.

Interesantă este și descrierea pe care i-o face Umberto Eco în „*Confesiunile unui tânăr romancier*”, acestei povestiri a lui Borges; descriere pe care, la rândul ei, o putem considera una dintre listele nesfârșite, sau infinite, introduse mai apoi de scriitorul italian în lungile sale romane: „În final, să ne îndreptăm privirile către locul absolut: întregul univers. Borges, în povestirea sa *Aleph*, privește universul printr-o mică crevasă și îl vede ca pe o listă predestinată a rămâne incompletă - o listă de locuri, oameni și epifanii neliniștitoare. El vede oceanul imens, apusul și răsăritul, multitudinea de Americi, pânza de păianjen cu reflexe argintii în centrul unei piramide întunecate, un labirint

(continuare în pag. 21)

disfuncțional (care se dovedește a fi Londra), o serie nesfârșită de ochi în prim-plan, toate oglinzile plane-tei, o curte în spatele unei case pe Calle Soler pavată cu aceleași pietre pe care le văzuse cu douăzeci de ani în urmă la intrarea unei case din Fray Bentos, ciorchine de struguri, zăpadă, tutun, vine de metal, vapori de apă, deșerturi ecuatoriale convexe și fiecare fir de nisip care le compune, o femeie în Inverness, părul ei încălțit, trupul ei mândru, cancerul din sânul ei, urma circulară în pământul uscat al trotuarului acolo unde cândva s-a aflat un copac, o reședință la țară în Adrogué, o copie a celei dintâi traduceri în engleză după Plinius, toate literele de pe toate paginile adunate laolaltă, ziua și noaptea simultane, un apus în Querétaro care pare să reflecte culoarea unui trandafir din Bengal, dormitorul său gol, un birou în Alkmaar conținând un glob pământesc confecționat din apă și pământ între două oglinzi care îl multiplică la nesfârșit, cai cu coamele pieptănate de vânt pe țărnușul dinspre apus al Mării Caspice, oasele delicate ale mâinii, supraviețuitorii unei bătălii trimitând vederi acasă, o carte de tarot într-o vitrină de prăvălie în Mirzapur, umbrele oblice ale ferigii pe podeaua unei sere, tigri, pistoane, bizoni, marea, armate, toate furnicile Pământului, un astrolab persan, un sertar de pupitru care ascunde scrisori obscene, incredibile, detaliate, scrise de adorata sa prietenă Beatriz Viterbo, un monument venerat din cimitirul Chacarita, rămășițele putrezite ale celei ce a fost cândva delicioasa Beatriz, circulația sângelui lui întunecat, bobinele și arcurile dragostei și alterările morții. El vede Aleph-ul – unul dintre punctele din spațiu care conține toate celelalte puncte – de pretutindeni în același timp, pământul în Aleph, și Aleph încă o dată în pământ, și pământul în Aleph. El își privește propria față și propriile viscere, și se simte amețit, și plânge, pentru că ochii lui au văzut acel obiect secret, ipotetic, al cărui nume a fost uzurpat de oameni, dar pe care nici unul dintre ei nu a îndrăznit să îl privească cu adevărat: universul de neconcepție⁹.

Viziunea lui Borges cu privire la existența Aleph-ului, este asemenea unui *colaj* artistic, în care el vede lucrurile, oamenii și faptele ca prin vis, într-o „ordine dezordonată”; într-un haos fantastic ce oglindește și reconfigurează simboluri și semnificații. Bineînțeles, privirea este cea a personajului Carlos Argentino Daneri, în cadrul ficțiunii narative, însă chipul său se amestecă în interiorul Aleph-ului cu toate celelalte chipuri ale lumii, iar chipul lui Borges poate fi unul dintre aceste chipuri, astfel încât privirea nu este numai cea a lui Carlos, ci și a lui Borges deopotrivă. Protagonistul nu ar fi stat în fața Aleph-ului, dacă mai înainte Borges nu i-ar fi simțit prezența și nu l-ar fi scos din întunecimea morbidă și veșnică în care se afunda. Dacă privirile înspăimântate și totuși cutezătoare ale autorului, nu ar fi privit spre frumusețea și infinitatea cosmică a acestui punct microscopic, ochii lui Carlos ar fi privit Aleph-ul, fără să-l poată însă observa. Aleph-ul ar fi fost tot acolo, dar nicio prezență umană nu l-ar fi deranjat, nebănuindu-i nicidecum existența, sau mișcarea transcendent-existențială.

Descoperindu-l totuși, el vede atât ceea ce cunoaște cât și ceea ce nu cunoaște; iar ceea ce cunoaște i se pare absurd și supraexagerat, iar ceea ce nu cunoaște îl înspăimântă, făcându-l pe el, Carlos Argentino Daneri

sau Jorge Luis Borges din ce în ce mai mic în comparație cu universul nelimitat ce i se deschide fantasmatic în fața ochilor. Cu toate acestea, aflăm că iluzia Aleph-ului persistă: el nu este mai mare de câțiva centimetri (vreo doi sau trei, pentru a-i trasa totuși o existență finit-observabilă), însă în el se adună lumi, universuri și galaxii. Este asemenea unei găuri negre ce absoarbe și trage în interiorul ei orice formă de materie; până și lumina este supusă acestui proces de absorbție și resorbție. După cum am afirmat deja anterior, în Aleph se află toate sursele de lumină: de la lămpi, candelabre, torțe, flăcări, până la străfulgerări de conștiință și sclipiri solare.

În prima lume, în mintea lui Carlos încolțește ideea poemului! În a doua, așterne pe hârtie titlul! În a treia născocoște primul vers! În a patra, face tăieturi și însemnări pe tot cuprinsul textului realizat până atunci. În a cincea... (aici textul se continuă, indiferent de împrejurări!). În ultima lume, poemul de dimensiuni considerabile este finalizat, dar lumea nu-l mai poate asimila. Cum va ajunge deci Carlos să-și citească și re-citească Poemul? Probabil că prin intermediul *Aleph*-ului.

În prima lume Beatriz moare! În a doua Jorge Luis Borges o vizitează (așa moartă cum este!). În a treia îi observă chipul în tabloul de pe perete! În a patra probabil că-și amintește despre ea! În a cincea... În ultima lume, o trezește la viață!

În prima lume, *Borges* scrie o poveste. (*Aleph*?) În a doua se include în ea! În a treia, *noi* îi descoperim cartea! În a patra o citim! În a cincea scriem despre ea! (Deja mă simt inclus în această lume! – *nota autorului*). În a șasea... În ultima lume, Borges tocmai încearcă să iasă din lumea pe care a creat-o! (*Va reuși?*) Aici este invocat iarăși *Alpeh*-ul!

Acestea fiind spuse, nu pot decât să vă doresc lectură plăcută și să aveți fiecare parte de viziunea inimaginabilă și omniprezentă a *Aleph*-ului!

¹ Jorge Luis Borges – *Aleph* (Povestiri), Ed. Polirom, Iași, 2011, p. 160.

² *Ibidem* pp. 160-161.

³ *Ibidem*, p. 161.

⁴ *Ibidem*, p. 162.

⁵ *Ibidem*, p. 162.

⁶ Julio Cortázar – *Ocolul zilei în optzeci de lumi*, Ed. Art, București, 2011.

⁷ William Gibson – *Neuromantul*, Ed. Univers, București, 2008, p. 9.

⁸ Florina Iliș – *Fenomenul science fiction în cultura postmodernă*. Ed. Argonaut, Cluj-Napoca, 2005, p. 183.

⁹ Umberto Eco – *Confesiunile unui tânăr romancier*, Ed. Polirom, Iași 174-176.

Bibliografie:

BORGES, JORGE LUIS [2011] – *Aleph* (Povestiri), Editura Polirom, Iași.

CORTÁZAR, JULIO [2014] – *Ocolul zilei în optzeci de lumi*, Editura Art, București.

ECO, UMBERTO [2011] – *Confesiunile unui tânăr romancier*, Editura Polirom, Iași.

GIBSON, WILLIAM [2008] – *Neuromantul*, Editura Univers, București.

ILIȘ, FLORINA [2005] – *Fenomenul science fiction în cultura postmodernă. Ficțiunea cyberpunk*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca.

Maria TRANDAFIR

A SPUNE RĂZÂND ADEVĂRUL

„Ridendo dicere verum” - Horațiu

Văzând titlul volumului de proză scurtă al lui Aurel Brumă "Inima de rezervă", m-am gândit că acesta a scris despre un transplant cardiac, gând susținut și de ilustrația copertei cu pictura celebră a lui Rembrandt "Lecția de anatomie". N-a fost prima dată când scriitorul m-a surprins prin noutate. Dar citind prima proză, care dă titlul volumului, m-am trezit într-o atmosferă fantastic-macabră, ce părea a fi desprinsă din „Prăbușirea casei Usher”, a lui E. A. Poe, cu morți care învie, vorbesc și care mor cu adevărat în urma unei întâmplări inexplicabile; morții din spațiul bizar imaginat de Aurel Brumă sunt veseli, pun întrebări și, mai ales, comentează, după priceperea lor, dar cu umor, diferite aspecte ale vieții. Funcționând ca preambul, textul acesta atenționează cititorul asupra multiplelor semnificații pe care le poate dezvălui volumul. Am aflat, apoi, că "Inima de rezervă" a primit Marele Premiu la Festivalul-Concurs Național de Creație "Umor moca de criză", argumentul cel mai sigur în favoarea catalogării cărții ca proză umoristică. Doar că eu am constatat că este mai mult decât atât. Umorul, după cum se știe, nu are intenție critică, trezește doar buna dispoziție (să ne amintim de umorul lui Creangă), iar râsul inerent provocat de prozele lui A. Brumă nu este numai "o simplă stare fiziologică de eliberare de tensiune" (H. Bergson). Acesta devine o modalitate de sancționare a "atitudinilor negative, a exagerărilor de tot felul, în cazul unor forme noi, aberante și a manifestărilor retrograde" (Francois Rabelais), modalitate preferată de Aurel Brumă, care pune sub lupă societatea contemporană suferindă din cauza prea multor boli (grave!). Din păcate, acestea sunt fără leac: hoția (furturi deghizate din averea țării și afaceri păguboase pentru români), minciuna, ignoranța, incultura (de fapt, refuzul de cultură), birocrăția, parvenitismul (inclusiv cel intelectual, mai periculos în esența lui), ipocrizia, prostia fudulă, cinismul, delațiunea, setea de putere (care "covârșește universalul drept"). Nu scapă lucidității sale critice nici instituțiile statului: guvernul, parlamentul, prefectura, primăria, academia, biserica, presa și televiziunea. Lumea pe care o observă și o "dezarticulează" prin râsul sarcastic, se zbate între aspirație (de neatins, pentru că nu-și cunoaște limitele) și realitatea pe care nu poate (sau refuză) să și-o asume, între esență și aparență, între falsitate și adevăr, între stereotipie și invenție. Prin comportament și atitudini, personajele sale se situează în grotesc, anamorfozarea fiind favorabilă prezentării omului fără atributele umane firești, într-o atmosferă de bâlci sau de circ, din care nelipsit este scamatorul. Un exemplu, dintre multe altele, mai mult decât sugestiv: "Lume! Lume! Lelea Sepulcu a lu Ghiță Nucu vrea să se distreze! Vrea să evadeze!" (...) Onorată adunare! Madam lelea aici de față a hotărât să plece din arealul bășinaș tocmai pe lumea ailantă... Scumpa noastră compatriotă sătească vrea să schimbe ambientul, comunitatea, viața asta de rahat, de care s-a cam săturat". Scamatorul poate fi oricine, dar cel mai priceput este Marele comandant "zvelt, elastic, cu piept bombastic, pe trambulina de exit coborând chiuind" care scoate dintr-un buzunar un ceas, o banană, trei dispozitive de dinamitare, un tren, un tanc și, în sfârșit, un steguleț în

Boem@ (112) 6/2018

culorile Franței; din adâncul altui buzunar "extrage" un pikamer, o freză hidraulică cu cărare pe mijloc, zgomot, scânteii, fum, semantemul gaură, nixit. De la grotesc la absurd nu este decât un pas, pe care A. Brumă l-a făcut cu ușurința-i caracteristică de a trece de la ceva la altceva: "pe deasupra noastră, ușor pliat în două, trece un bou. – Ai văzut? A trecut un bou... – Ce-ai văzut e doar o închipuire! – Da, o închipuire cu aripi de bou sau un bou cu aripi închipuite". Dar absurdul și grotescul se întâlnesc în mod fericit în comic, una dintre categoriile estetice fundamentale, în a cărui sferă semantică se înscriu satiricul, ironia, sarcasmul, persiflarea, ca atitudini, dar și specii literare precum satira, parodia, farsa, sceneta comică, anecdota, în care comicul abundă și care pot fi ilustrate din plin cu prozele volumului. Din această cauză, mi s-a părut firesc să-l consider "o carte de învățătură despre comic" - acesta fiind ilustrat cu finețe, cu malițiozitate, cu luciditate critică - un manual special, în care textele oferă puncte de plecare pentru receptarea noțiunilor în esența lor. Stăpân al unui acerb spirit de observație, autorul se lasă, uneori, sedus de o înclinație spre ludic; în acest caz, ca mediator activ, el conduce cu atenție un joc al cuvintelor, pentru a-și atinge scopul, acela de a vitupera defectele prin râs. Dar trebuie avut în vedere că la joc participă și cititorul, receptor de informație serioasă, gravă sau ludică, acestuia revenindu-i opțiunea de a râde, de a condamna sau de a condamna prin râs. Ultima alegere e, cu siguranță, cea mai potrivită, căci lectura presupune, ca efect, râsul ironic sau compătimitor, sarcastic sau disprețuitor al cititorului.

Dacă vrea "întâlnire" cu satira, cititorul ar trebui să citească Miliardarul, Gara Mare, Columbofilism sau Recviem la primărie, în care este evidentă atitudinea critică a scriitorului ce respinge aspectele negative ale societății în numele unor valori morale în care crede și pe care le-ar vrea perene. Ridiculizează nemilos ideile "constructive" care fac dintr-un fudul "șăf" de gară, Bazil Be. Bazil, un ministru de finanțe "priceput" (!) sau soluția "salvatoare" în cazul dispariției porumbeilor dintr-un oraș, prin inelarea lor; dar pentru asta e nevoie de un contract cu o firmă prinzătoare de porumbei din Elveția, cu o alta de turnare de aliaj din Suedia, unde s-a dezbătut problema în timpul celor (numai!) șase vizite ale consilierilor, plus "cuștile speciale de împerechere, desperechere și maternitate dirijată, conform normelor societății euro-atlantice de observare a fenomenelor naturale"(!). Farsa, la baza căreia stă bufoneria, se regăsește în proze precum "Urgența" sau "Așișderi" cuvântul descompus având semnificația (H)ășiș de ri(z)! Parodia dezvăluie un Aurel Brumă ce trăiește voluptatea îndrăznelii de a demasca mecanismul unor comportamente ce ar trebui să fie solemne, dar nu sunt. O condiție a reușitei parodiei este ca cel parodiat prin gesturi, ticuri verbale, comportament, să fie recunoscut. Dincolo de sensul contestatar, cititorul intuiește îndemnul discret adresat tuturor, de a dezvălui impostura și corupția: "numărând bancnotă cu bancnotă, cei 400.000 de euro, zâmbind chelios că-

(continuare în pag. 23)

tre armata de reporteri, se trezi râzând: - Hă, hă, hă, mă costați salariul prezidențial pe doi ani de zile, tâlharilor, tu-vă mamelonul vostru de șmecheri galezi. Hă, hă, hă! Două mii de euro la fiecare cioară vopsită, hă, hă, hă!” (recunoașteți personajul?!). Caricatura, cunoscută mai ales ca formă grafică de sancționare a unor defecte (acest aspect a fost magistral discutat de scriitorul Al. Gavrilescu în cartea sa “Fronțiștii - Caricatura politică în presa românească între anii 1859-1899”), reprezintă pentru proză o exagerare hilară a unor trăsături, a unor situații duse în derizoriu, cum sunt cele din “Lustra” sau “Piticuța”. Cele mai multe dintre proze au, însă, aspectul unor scenete comice (comedii în fond), în care autorul apare ca un neîntrecut mănuiitor al mijloacelor comice orientate spre satirizarea anormalității ce pare a se fi instalat în toate domeniile vieții. Reacții, gesturi, replici, atitudini par atât de fi-rești în derularea lor, încât Aurel Brumă poate fi considerat un regizor care a pus în scenă întâmplări convertite în spectacol dramatic, în care defectele înseși au devenit personaje. În acest sens, mai mult decât semnificativă este sceneta “Catalizatorul”, inspirată din “afacerea Rabla”, în care personajul principal este Hoția agresivă mascată în bunăvoință sfătoasă. Poantele și anecdota îmbogățesc registrul comic al cărții, dezlănțuind un râs sănătos (Barbarosa, Urgență, Buba calului).

Cartea de învățătură a domnului Brumă dezvăluie plăcerea acestuia de a devoala aspecte negative ce stârnesc indignarea omului onest, încrezător în morală și lege. Pentru aceasta, autorul apelează la sarcasm, susținut de un stil tăios, batjocoritor, potrivit intenției sale de condamnare vehementă a vicilor de orice fel (Uninominale, Audiența, Recviem la primărie); la ironie, prin care simulează acordul cu cele relatate pentru a fi incisiv, spre final (Invizibilul, Alesma sau Idei de alegeri); la persiflare, prin care își dovedește consecvența în surprinderea, prin flashuri, a celor mai condamnabile “personaje” din lumea politică de azi și de ieri, din a căror viață fac parte grosolănia, obediența, milogeala “frățescă” asezonată cu luare și dare de mită (“Băi, bag samă că ca milițian erai mai deștept ca acu ca polițist” - cacofoniile nu sunt întâmplătoare!).

Dar centrul de greutate și de atracție al cărții este un text admirabil care însumează tot ce aparține comicului ca formă și ca intenții, ce provoacă un râs ce nu are pauze. E vorba de un sat amărât, care este botezat Mamelon de Galon, în vederea transformării sale în comună, apoi în oraș, în metropolă și apoi în provincie cu pretenție de autonomie. Situat undeva pe un mal (de apă, de râpă, dincolo sau dincoace “de-o sârmă”), părănd pierdut în spațiu, teritoriul este un fel de Valea Plânșii (Tratament fabulatoriu - M. Nedelciu), în care aparența unei vieți ce se vrea nouă și echilibrată ascunde relații interumane denaturate prin minciună și înșelătorie. Pe de altă parte, prin dialogurile stupide și prin monologurile emfaticе ale oficialităților, satul-metropolă este comparabil cu cetatea Tâmpitopole a lui Caragiale, locuită de sinecorzi, cărora le lipsește stânga(!) toracelui, condusă de un vice-guvernator Lis (!) - kyng și de un guvernator Sik – Tir (termenii n-au nevoie de interpretare), care cunoaște dorințele limitate ale supușilor. La fel, provincia Mamelon de Galon e condusă de un Guvernator și de un mare Cancelar. Dar, ca în orice “stat” care se respectă, vor apărea și un

Ministru al Internelor Securității și Insecurității Patrimoniale, un Amiral și un General bătrân, un Ministru de interne provenit dintr-un milițian care e ajutat de un Călău, un Specialist în limbi moderne, dar și în gimnastică aerobică, un reputat Antropolog, care era și politolog, etnolog, cu „restul de specializări până la decalog”, un Mare Negociator Mobiliar al provinciei (care își propune să ceară 250.000 de euro pe metru pătrat în absurda provincie Mamelon), un Inventator farmaceutic. Pe măsura acestor demnitari sunt instituțiile care vor ființa aici: un Palat provincial, după modelul Palatului Parlamentului, un Palat guvernamental și alte palate care au lipsit până acum din Mamelon, un Consiliu de Vigilență civică, Grupul celor 5, Atelierul memoriei galeze, Banca provincială, după modelul celei naționale, care modifică din sfert în sfert de oră cotațiile la bursă, moneda națională ajungând la valori neînchipuite nici “de Mugurel cel frumușel, mânca-l-ar mama pe el (!)”, o Pușcărie comunitară deschisă larg (!) tuturor cetățenilor care ar fi putut avea probleme în afara provinciei. Citind Mamelon de Galon, cititorul se întreabă, râzând homeric, cum a fost posibil ca scriitorul, într-un număr restrâns de pagini, să realizeze o “analiză” atât de minuțioasă a relor (ce au copleșit viața noastră socială și politică) cu un spirit critic acut, dar și cu malițiozitate incomparabilă, fără toleranță, dar cu obidă. Neîntrecut este Aurel Brumă în mănuierea limbajului care susține toate ipostazele comicului, prin ceea ce “cronicarul” Nicomah (numele acestuia, cu adieri arhaice, amintește de comentarii din subtextul “Țiganiadei” lui Budai Deleanu, autorul primului poemation-eroi-comico-satiric) numea “găselnițe și machiaverlăcuri”, “cioace și șopârle”. Nici că se puteau vorbe mai sugestive. Cititorul simte mustirea cuvintelor, sucirea și răsucirea lor în sintagme inedite, constată deviațiile și suprapunerile de sensuri, subtilitățile; cuvintele pline de sevă, vii, provoacă surprize, uneori de natură logică, ceea ce presupune o reconsiderare a semnificațiilor acestora. Urmarea este același râs stenic și batjocoritor. Din defectele de stil, scriitorul a făcut ineputabile surse ale comicului de limbaj. Nonsensul, care amintește de absurdul lui Eugene Ionescu sau al lui Urmuz din “Ismail și Turnavitu”, este atât de frecvent, încât poate fi exemplificat cu ușurință prin orice text: “Suntem o provincie administrativ etnică implementată în masa riveranilor înrudiți cu rudele lor și mai puțin cu ale noastre. Declar că acest teritoriu insignifiant, terifiant și total lăsat de izbeliște ca terum in terum și -a găsit originile, vatra și începuturile galice, de unde și numele”. Magistral este galimatiasul care duce nemijlocit cu gândul la Caragiale, incoerența, amestecul de idei, contrazicerea gândirii logice fiind motive de amuzament: “...Siminides, prieten intim al marelui orator Lucades, și în timpul liber constructor de solnițe, sarea fiind atunci la paritate de gram pe gram ca aur, de la Siminides nu s-a păstrat decât părerea de rău că nu s-a păstrat nimic. Literatura la care apelezi e falsă ca și dinții din față, aur fals și nu aur de 24 de carate ca acest ornic de buzunar pe care las să aprecieze această zână ieșită din

(continuare în pag. 24)

valurile post-revoluționare ca o speranță demnă de cele mai bune roluri în cinematografia contemporană unde eu posed un verișor care nu mi-ar refuza nimic, deși cunoaște mai mult cu două limbi decât cunosc eu personal". Echivocul, nelipsit ca sursă de comic (uneori grotesc) din teatrul absurdului, este prezent și în proza lui Aurel Brumă; doar un enunț va fi suficient pentru a-l aprecia: "Învățătoarele ridicau mâinile sus ca la Adrian Păunescu, să se vadă că-s goale și lipsite de intenții subversive". Clovneria, susținută de fragmente rimate întâmplător sau nu ("ăla cu ghidonu a-n-călcat bontonu și-a turnat în cap betonu" sau "să scot polu, să se bucure popolu/ chiria, berea, nația, muierea"), folosirea "pe dos" a unor unități frazeologice cunoscute, prin schimbarea contextului (a face trotuarul, adică a pava străzile, dar și a practica prostituția; a duce lipsă de port, aluzie la nudism, dar și la faptul că nu s-a construit un port; a striga ura - urale și a striga ura - sentiment) cât și vorbirea aluzivă subtilă (ușor licențioasă, cât să stârneasă zâmbetul subțire al amatorilor de vorbe "cu dedesubturi") nu diminuează luciditatea la care autorul nu renunță nici atunci când pare sau chiar se amuză. Cu siguranță, nimeni nu s-ar fi așteptat ca A. Brumă să fie și un pasionat de jocuri enigmatice, pentru că cititorul atent va descoperi preferința acestuia pentru scart (A. Astase, de fapt A. Năstase, ușor înclinat "spre stânga"), pentru meta-gramă sau anagramă (numele generalului Sarcofan, care era foarte bătrân, este anagrama de la sarcofag - sicriu). Și nu-i de mirare că Aurel Brumă a inventat un spectacol verbal, veritabilă sursă de comic de limbaj, la care râdem, după cum spunea Gerard Guillot (referindu-se la Caragiale), deschis. "Tot timpul. Râdem instinctiv. Spontan. Râdem și știm pentru ce râdem"., dublarea fecundității la vaci cu stabulație liberă, sanogenitatea luminii cu efect fizic, pe acoperiș plasmatic aplasmizează silențios un turbo, enclavizare agricolă, salubritate agricolă, persoanele afluiesc, inamovibil anchetator, aclimatizarea criptonilor, sistem interconex de producere a energiei albe"). Cei care cunosc renumitul studiu al lui Ibrăileanu despre comicul numelor în comediiile caragialiene, vor observa că scriitorul A. Brumă și-a "botezat" personajele în aceeași manieră, având în vedere emfaza unora sau mediocritatea descurajantă a altora, de care nu par a fi conștienți: pe de o parte, Michel Rouge, Constance Paraplus, Reginald Q, Francisc Stephan, pe de altă parte, Costache Parpalache, Canciov Ionescu, Tache Cambuză, Eusebiu Coleașă, Aspazia Leșu, Cameea Porumb, Chițibuș sau Tița Pișculete. Dar în spatele râsului, se ascunde o dezamăgire adâncă a autorului, exprimată cu sinceritate dureroasă: "nu eu, nebună e lumea, moftul. Lumea asta care, deși e plină de plămâni, nu se bucură de aerul respirat. Deși e plină de inimi, nu se bucură de propria circulație interioară și face transplant de dragoste. Circulă în afara ființei. Într-o lume nebună de sine, liberă în nelibertate, absurdul cere absurd". Dincolo de comic se simte tragismul. De altfel, în "Banchetul" lui Platon, Socrate spunea că adevăratul scriitor trebuie să fie, în același timp, tragic și comic, pentru că întreaga viață omenească trebuie privită ca tragedie și comedie, ceea ce se observă și în abordarea originală a problemelor "discutate" de Abe. Cu siguranță că cititorii s-au amuzat, în timpul lecturii, ca și mine, și, probabil, ca odinioară spectatorii comediilor lui Caragiale. Dar- simplă coincidență? - ceea ce a mărturisit dramaturgul atunci, se potrivește și zilelor noastre "Înce-

pem o altă istorie, mai puțin veselă decât cea de ieri; râsul și gluma nu ne vor mai putea sluji de mângâiere ca altădată, față cu cele care se vor petrece în lumea noastră românească. Urmașii poate vor plânge. Noi am râs destul". Viciile "contabilizate" de Aurel Brumă dezvăluie nu numai "criza morală a personajelor sale, ci și o criză de sistem", prozatorul pledând, în manieră originală, pentru reinstaurarea valorilor în care trebuie să credem, pentru a ne justifica existența.

(urmăre din pag. 5)

că his friend, your friend, „i-a sigilat” buzele cu promisiunea să nu divulge „secretul tragediei sale familiale”, ce-ar fi putut altceva să facă Julien decât să respecte pactul?

-Di, eu nu accept să fiu pe locul al doilea în inima lui Julien. Întâi eu, apoi ceilalți. Tu ai fi acceptat o asemenea atitudine de la Ronald Reagan al tău?

Julien, ți-l amintești pe Ronald Castle, logodnicul oficial al lui Di, don't you? Sunt convinsă că ți-l amintești. L-ai cunoscut în casa alor mei. Te-ai și amuzat, mon amour, de faptul că eu îl numesc R.R.

-Ronald... Oh, nu cred că Ronald ar fi fost capabil de un gest atât de... ultrageneros, ultraumanitar, Maureen.

-Di!

-Maureen, please, don't be angry with me, darling, dar crede-mă, eu nu văd nimic jignitor, ultragios la adresa ta în gestul lui Moon.

-O.K., Di. Știi bine că nu sunt un caracter despot. Fiecare cu părerea lui.

-Ești sigură că asta nu va dăuna prieteniei noastre?

-Di, ce-ți trece prin minte!

-Atunci pe curând.

Oh, Julien, până și prietena mea cea mai bună, Diana Backer, îți dă dreptate. Să am eu o viziune asupra vieții, about our love-story, total eronată?

Gheorghe ȘEITAN

DAN – ZBOR FRÂNT ȘI ATERIZARE FORȚATĂ ÎN DOBROGEA
(unele considerații asupra biografiei și laboratorului de creație din anii petrecuți la Tulcea)

Pentru Pavel Dan, Tulcea - urbea unde fusese exilat - a fost o „mocirlă” și o „casă de nebuni”, locul cu „oameni răi”, departe de prieteni și fetele iubite, unde era nevoit să practice pedagogia, și să dea meditații pentru a se întreține, să locuiască iarna într-o cameră neîncălzită a internatului Școlii Normale, un loc nefast unde boala sa n-avea cum să se amelioreze ci dimpotrivă. O infinită tristețe de pasăre cu aripile frânte se degajă la lectura „Jurnalului” (1) care este mai puțin al Tulcei și mai mult al Turdei, Clujului și Tritului natal.

Colegiul Dobrogean „Spiru Haret” Tulcea, fost „Principele Carol”, se mândrește azi cu scriitorul Pavel Dan și l-a înscris definitiv în galeria personalităților românești care au plecat de pe băncile sale, o filă fiindu-i rezervată în cadrul monografiei instituției, lucrare amplă realizată de profesorii Virginia Dima și Aurel Munteanu încă din 1983 (2).

Însă, clădirea cea veche, unde a funcționat liceul până la 1928 și unde a învățat elevul Pavel Dan, fostă proprietate a pașei Ahmed Reșim a fost demolată demult, pentru a face loc actualului sediu. Era o clădire turcească, cu acoperiș din olane, după cum se vede dintr-o ilustrație a lucrării monografice amintite, fără ornamente exterioare dar funcțională și dacă luăm în calcul regulile arhitecturii otomane, cu pereți dubli, umpluți cu nisip, în stare să țină de cald iarna și răcoare vara.

De la liceu, situat central, și până la Școala Normală, aflată atunci la marginea orașului, în fosta garnizoană a regimentului de vânători, Pavel Dan avea de străbătut un drum lung, pe strada Isaccei, actualmente bulevard modern, atunci și acum mergând în paralel cu Dunărea, un drum pe care, potrivit însemnărilor din „Jurnal”, îl străbătea pe jos, căci nu existau ca astăzi mijloace comune de transport, iar o birjă costa prea scump pentru buzunarul unui elev sărac, o cale ce o parcurgea absorbit în gânduri triste, uneori stropit cu noroi de câte un automobil al potențaților, prilej de reflecție asupra destinului nefericit.

Mergând pe jos, distanța de la liceu până la Școala Normală, unde domiciliul, putea fi străbătută cam într-o oră, timp în care tristețea nu-l părăsește, o tristețe căutată precum un bun tovarăș de drum: „M-am reîntors din oraș, fluierând o cântare veche, pe care o știu demult și care mă face să plâng când o aud” (3).

În cei aproape o sută de ani, topografia nu s-a schimbat prea mult, vechile artere de circulație s-au păstrat la Tulcea, doar clădirile s-au ridicat pe verticală și îndesit, astfel că, după ce depășește lacul Ciuperca, bulevardul urcă în pantă ușoară, apoi, după bariera CFR, se face un mic cot către satul Minerii, numit încă de localnici, după vechea denumire turcească, Cășla, toponim regăsit în schița autobiografică „Pedagogul”: „Așezată în marginea orașului, pe unde se abate șoseaua dinspre Cișla...” (4).

O fotografie veche păstrează imaginea de ansamblu a Școlii Normale Tulcea, o clădire cazonă ca toate

celelalte ce ar fi trebuit să adăpostească pe lângă sălile de clasă, biblioteca și celelalte anexe trebuincioase unui internat, precum dormitoarele elevilor și pedagogilor din afara localității, așa cum era pedagogul Pavel Dan.

De-a lungul timpului Școala Normală Tulcea a avut mai multe evoluții, cu desființări și reînființări, până la actualul Liceu pedagogic ce dispune de o clădire modernă, situată într-o cu totul altă zonă geografică a orașului. Cert este că în vechiul local, cel din drumul Cășlei, funcționa încă în 1989, aproape neschimbată ca înfățișare, o importantă unitate militară, instituție desființată odată cu abandonarea serviciului militar obligatoriu și astfel că, în prezent, după două decenii de transformări și renovări grupul de clădiri servește Poliției de frontieră. Tulcea. Nu există nici un dubiu că aici a locuit Pavel Dan în anul de învățământ 1926 / 1927, fie în camera mică și neîncălzită, de sub scară, cum scrie în schița „Pedagogul”, fie într-o altă cameră mai mare, împreună „cu Costea și un militar”, cum scrie în „Jurnal”, aici îl trezea dimineața un portar bețiv, aici funcționa internatul Școlii Normale, cu elevi obraznici până la nesăbuintă de s-a putut întâmpla ca unul să cadă de la etaj și să moară, este locul unde peste întreaga instituție trona un director hoț aflat în cârdășie cu subalternii pentru a nu declara și a-și însuși în scop personal purceii scroafei crescută în anexele bucătăriei, e locația unde, în calitate de pedagog era nevoit să bată elevii, căci aceasta era regula, într-un cuvânt, în acest teritoriu s-ar afla explicația pentru cea cunoscută expresie, „casă de nebuni” din însemnările sale.

În puținele clipe de răgaz croia planuri literare ori purtat de reverii fredona câte o melodie în acord cu starea sa sufletească: „Stau și fluier „Nu m-abandona”. Cântecul acesta se potrivește cel mai bine cu sufletul meu, cu fluctuațiile mele cu viața mea veselă și tristă”(5). „Nu m-abandona” era o romanță la modă pe care o cunoaștem dintr-o înregistrare a lui Cristian Vasile, din 1937:

Un gest ascuns

Ce mi-a făcut iubita mea
A fost de-ajuns
Să nu mai cred în ea.
Un semn tăcut
În taina i-am surprins,
Si-am priceput
Ca dragostea s-a stins.
Tot dorul meu
Si toată viața mea i-am dat,
Dar ea mereu,
Râzând, m-a înșelat...
Acum s-a dus
Iubirea fără rost,
Iar ei i-am spus
Să uite ce-a fost.
Dar noaptea-n gând,
Mâhnit visând,
Văd chipul ei,
Cea mai frumoasa-ntre femei;

(continuare în pag. 26)

Și-mbrățișând
 În vis făptura-i albă ca de nea,
 O rog plângând:
 O, nu m-abandona!...

Dincolo de naivitatea și romantismul propriu genului musical și epocii de început de secol trecut, trebuie ghicită starea de spirit trăită de viitorul scriitor. Cine-l abandonase pe Dan Pavel? De bună seamă o fată al cărui nume revine obsesiv în jurnal, se pare cea cu care dansase la balul de adio iar din însemnări rezultă că îi trimetea scrisori înflăcărâte. Dar oare, în subconștient, nu trăia aceeași stare de abandon și din partea profesorilor de la liceul turdean în care el avusese atâta încredere și care-l exilasera pe nedrept? Nu zidurile care l-au închis și care oricum nu prea mai există pot păstra starea sufletească a lui Pavel Dan din perioada trecerii sale prin urbea de la porțile Deltei ci o pagină de jurnal, o schiță a autorului, o melodie...

Tot din perioada tulceană există însemnarea: „M-am întors de la cinematograful, s-a jucat „Țarina. A cântat muzica” (6). Trebuie spus că Liceul „Principele Carol” Tulcea avea, din 1920, o arenă sportivă numită „Mircea”, situată peste stradă, vis-à-vis de sediu, unde se țineau și orele de gimnastică. În această arenă, directorul C. Motomancea obținuse permisiunea să amenajeze un cinematograful public, pentru a completa banii necesari ridicării noii construcții liceale, aflată în execuție. Cel mai probabil, aici trebuie să fi văzut Pavel Dan, filmul „Țarina” iar arena „Mircea” se află și astăzi cu aceeași denumire și aceeași destinație de bază sportivă a liceului.

Însemnarea ne arată că, în ciuda tristeții permanente, pedagogul și elevul Pavel Dan nu era un claustrat. El n-a reușit să-și facă prieteni (7) pentru că preocupările și aspirațiile sale erau superioare celor de vârsta sa cu care venea în contact. Este o bănuială întărită de o altă consemnare: „Zece Mai. Am fost în oraș, la defilare (n.n. probabil cu grupa de elevi de care răspundea în calitate de pedagog la Școala Normală), la serbare și la bătaia cu confete. Lume de toate dimensiunile și calitățile, praf, zgomot și vorbe-vorbe. Am râs, m-am plimbat cu Chindiu, Nicolau și alții” (8). Vorbe, adică fleacuri ce nici măcar nu merită consemnate, nimic profund; fără îndoială Pavel Dan era croit din alt aluat.

Atunci când se scrie despre perioada lui Pavel Dan la Tulcea, îndeosebi, se are în vedere anul de studii liceale ultim la „Principele Carol”, adică 1926/1927, omițându-se faptul că tot aici, viitorul prozator ardelean a absolvit și clasa a V-a, deci cu doi ani înainte, adică în 1923 / 1924. Clarificările asupra exactității datelor au fost făcute de Ion Bădică care a cercetat și foaia matricolă, descoperind că, în primul semestru de studii, elevul fusese notat cu „purtare rea”, amănunt asupra căruia nu avem nici o explicație, decât, poate, zburdălnicia fiului de morar ardelean ori vreo criză de personalitate adolescentină, fuseseră interpretate greșit de profesorul însărcinat cu nota la purtare (9).

Se știe că venirea la Tulcea pentru anul de învățământ ultim a fost determinată de excluderea lui din Liceul din Turda, cu drept de a urma cursurile ca elev particular; în schimb motivul pentru care Pavel Dan a poposit în târgul dobrogean pentru clasa a V-a, rămâne un mister. Explicația că a fost adus de unchiul său, profeso-

rul Paul Dan, de la Liceul „Principele Carol”, nu este suficientă, întrucât el mai avea un unchi, tot profesor la Galați. Unele lămuriri le găsim în cartea Sofiei Vrabie care scrie că, în acea vreme, taxele la liceul tulcean erau mai mici decât limita impusă de Ministerul Instrucțiunilor și decât alte licee din țară, motiv pentru care mulți elevi de dincolo de Dunăre, din familii cu posibilități materiale modeste, iar cea a lui Pavel Dan era una dintre ele, alegeau să se transfere cu studiile la Tulcea (10). Mai trebuie avut în vedere că la liceul de băieți din Tulcea se făcea școală de calitate iar acest lucru se poate dovedi prin absolvenții de dinaintea lui Pavel Dan, deveniți apoi mari personalități, dintre care pot fi amintiți: Gheorghe Eminescu, nepotul marelui poet național, autorul magistralei lucrări despre Napoleon Bonaparte, Nicolae N. Cornățeanu – membru al Academiei de Științe Agricole și Silvicultură, ministru al agriculturii, Oreste Tafrali – membru corespondent al Academiei Române.

Puțin sau aproape deloc se știe despre cadrele didactice ale anului de învățământ 1923/1924, la Liceul „Principele Carol” și care i-au fost profesori lui Pavel Dan. Cu riscul de a plictisi, transcriem aici lista, așa cum apare în lucrarea monografică amintită, autori V. Dima și A. Munteanu: 1. pr. I.V. Cocea - licențiat teologie (religie, limba română, istorie). 2. H.N. Țapu - licențiat filologie (limba latină, limba română, drept). 3. Paul Dan – licențiat filologie (limba latină, geografie). 4. M.W. Schroff – licențiat filologie (limba germană, limba engleză, filozofie). 5. Grigore Panaitescu - dr. în drept (limba franceză). 6. R. Bernet - trimis de misiunea franceză (limba franceză). 7. N. Moșcăuțeanu – (istorie). 8. C. Motomancea - licențiat matematică (matematică, director). 9. O. Onicescu – dr. în matematică Roma (matematică). 10. Gh. Constantinescu – licențiat farmacie (fizică-chimie). 11. Al. Calafateanu – licențiat științe naturale (științe naturale, igienă). 12. Grigore Musculiu – absolvent școala arte frumoase (caligrafie, desen). 13. Dem. C. Mihai – student științe matematice lași (caligrafie, desen). 14. Gh. Zavalide – absolvent conservator (muzică). 15. P. Dedușenco – colonel pensioner (gimnastică).

După cum se poate observa, cu mici excepții, toate catedrele erau acoperite cu profesori cu pregătire de specialitate și încă ce! La matematică, unde Pavel Dan nu excela, dacă nu avea norocul să învețe cu însuși directorul C. Motomancea, dădea peste profesorul Octav Onicescu cu un doctorat în matematici obținut la Roma; la limba germană ar fi putut învăța cu celebrul profesor Maximilian W. Schroff, cel ce a tradus, pe limba lui Schiller, operele lui Eminescu și Alecsandri și altor clasici români, autor de manuale și dicționare de limbă germană, o somitate în germanistică, pentru o vreme detașat la Tulcea. Surpriza vine și la constatarea că Pavel Dan l-ar fi putut avea ca profesor de limba română pe folcloristul de talie națională, H.N. Țapu (Christian Țapu), amănunt ce ar deschide noi perspective de cercetare asupra legăturilor dintre viitorul scriitor ardelean și folcloristică.

(continuare în pag. 27)

Despre profesorul H.N.Țapu, Gheorghe Eminescu scria: „A fost profesorul meu de limbă latină, în clasa a VIII-a. Un latinist de mare clasă. Tradusese Eneida în versuri. Fusesse unul dintre studenții străluciți ai lui Alexandru Odobescu. Metodă de predare admirabilă. Prietenos în raport cu elevii. A intrat în istoria literară ca un folclorist (11).

Elementele etno-folclorice impregnează puternic opera prozatorului Pavel Dan, care în calitate de filolog avea să-și obțină licența cu tema „Balada ardeleană”, sub îndrumarea folcloristului clujan prof. univ. G. Bogdan - Duică (12).

Lipsesc însemnări în „Jurnal” din perioada Tulcea-1923/1924, astfel că puținele informații obținute pe alte căi, precum cele de mai sus merită a fi reținute.

3. Așadar, sosirea lui Pavel Dan, la Tulcea în anul școlar 1926 / 1927, este a doua venire. Împrejurările ce au determinat exmatricularea sa de la liceul „Regele Ferdinand” din Turda sunt legate de participarea, împreună cu un grup de elevi, peste limita de timp impusă, la un bal din localitate. Așa sună sec motivația oficială, mult discutată, dar niciodată lămurită pe deplin. Până să proiecteze romanul „Ospățul dracului” – o amplă frescă a câmpiei transilvane – viitorul scriitor trăia deocamdată, pe viu, o petrecere cu bal în care dracul își băgase coada.

Tristețea exilatului e una creatoare, în sensul că Pavel Dan găsește un refugiu în scris, după cum se observă, dacă punem cap la cap însemnările din „Jurnal-perioada Tulcea”: „Am luat toate manuscrisele mele, le-am trecut prin mâini, le-am cetit pe unele și am dat la o parte altele. Voiam să aleg ceva bun pentru publicare, ceva cu care să apar și eu în lume. Am încercat apoi să scriu schița-nuvelă „Cele două prietene”; „Mă întreb ce voi face căci în loc să mă ocup cu lecții, stau și cumpăr romane și citesc, scriu nuvele, fac poezii și planuri de romane” (13).

Cu unchiul său, profesorul Paul Dan, poartă discuții pe teme de teorie literară: „În urmă am discutat cu unchiul Paul despre bacalaureat și despre artiști. Toate le dă prin apa utilitarismului: artistul nu trebuie să scrie decât ceea ce e frumos, curat și prin urmare util societății” (14). Ajunși aici trebuie să subliniem relația specială dintre unchi și nepot care nu a fost doar una strict de rudenie. Pavel Dan avea să-i dedice povestirea „Zborul de la cuib”, în semn de prețuire. De altfel, profesorul Paul Dan a fost o personalitate a Tulcei, el ocupând fotoliul de director al liceului „Principele Carol” timp de trei ani de învățământ: 1929/1930, 1930/1931 și 1932/1933 (15).

Momentul 23 August 1944 îl găsește în calitate de translator pentru limba germană, în delegația oficialităților tulcene ce au purtat tratative cu trupele nemțești, pentru o retragere din oraș pașnică și fără producere de pagube, misiune de care s-a achitat cu bine (16).

4. În toamna anului 1926, când Pavel Dan venea a doua oară în Tulcea, pentru a-și termina liceul ca elev particular, deși avea 19 ani, se poate deduce, din mai multe elemente, că se afla încă la granița dintre adolescență și maturitate. Adevărata maturitate se produce acum, ca urmare a loviturilor vieții.

Dacă ar fi să-l parafrazăm pe Ernest Hemingway, nimic nu e mai important pentru un prozator decât experiența unei tinereți nefericite.

Pavel Dan intră în Tulcea ca într-un tunel al timpului adolescent exilat cu visurile frânte și iese ca un om matur. O spune ultima sa însemnare din acest loc: „Vremea trece și îmbătrânim, dar parfumul trecutelor dragosti plutește în vânt și amintirea lui mă îmbată uneori” (17).

Concluzia îi aparține scriitorului Ion Chinezu: „Și totuși, Tulcea înseamnă un popas rodnic pentru Pavel Dan, singurătatea și depărtarea sunt o bună școală de meditație și autocritică...”.

Note:

1. Pavel Dan, Jurnal, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1974
2. Virginia Dima, Aurel Munteanu, Liceul „Spiru Haret” Tulcea (1883-1983), Ed. Sport-turism, 1983, pg. 45
3. Pavel Dan, Jurnal, op. cit., paragraful „Tulcea-30.I.1927”
4. Pavel Dan, Urcan bătrânul, Ed. Dacia, 1987, pg. 214.
5. Pavel Dan, Jurnal, op. cit., paragraful „Tulcea-23.III.1927.
6. Pavel Dan, Jurnal, op.cit., paragraful „Tulcea-9.III.1927.
7. Pavel Dan, Jurnal, op.cit., paragraful „Tulcea-5.IV.1927” : „Nu pot să mă plec, nu pot să-mi fac un prietin măcar. Toți sunt străini de sufletul meu și vreau să plec, să mă scap de lumea asta. Să plec, să plec în lumea mea, în Ardeal”. Rândurile denotă un caracter vertical, în total dezacord cu reminescențele slugărnicele turcice, dar și dorul după meleagurile natale ardelenene.
8. Pavel Dan, Jurnal, op.cit., paragraful „Tulcea-10.V.1927”
9. Ion Bădică, Revista „Tomis”, nr. 11/1968, p. 20, reluat în volumul „Amintiri despre Pavel Dan”, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2003, pg. 69-78.
10. Sofia Vrabie, Sfinxul Deltei, Tulcea, 2005, pg. 94.
11. Virginia Dima, Aurel Munteanu, op. cit., pg. 45
12. Tema legăturii dintre Pavel Dan și folclor merită o lucrare separată care ar trebui să cuprindă : 1.Elemente folclorice în opera scriitoricească a lui Pavel Dan. 2.Pavel Dan culegător de folclor 3. Pavel Dan cercetător al baladei ardelenene –teza de licență. 4. Viziunea lui Pavel Dan asupra folclorului – articole din periodice, însemnări de scriitor, etc. Din punctual nostru de vedere Pavel Dan este un folclorist complet, cu merite insuficient recunoscute. A se vedea și Podar, Aurel, Elementul folcloric în opera lui Pavel Dan, în Mișcarea Literară - Gazetă săptămânală de critică și informație literară, artistică și culturală, nr. 3 (23), 2007; precum și studiul „Folclorul în opera lui Pavel Dan” aparținând drd. Maria Liliana Bârsan de la Universitatea „Petru Maior” din Târgul-Mureș.
13. Pavel Dan, Jurnal, op.cit., pg., paragrafele „Tulcea-28.XII.1926” și „Tulcea-22.I.1927”
14. Pavel Dan, Jurnal, op. cit., paragraful „Tulcea-27.II.1927”.
15. Virginia Dima, Aurel Munteanu, op. cit., pg.235
16. Sofia Vrabie, op.cit., pg.143-144
17. Pavel Dan, Jurnal, op.cit., „paragraful „Tulcea-27.V.1927”

ALDYN

Sărutul din tăcerea gândului

SĂRUT venit mereu dinspre Creație:
 Cu buze care când sărută, se sfârșesc;
 O moarte pentru începutul ne-lumesc...
 Și amintirile necontrolate, ce survin,
 Se împământenesc în ochiul tău străin.
 Imaginea fragilă, a chipului prea trecător
 Așa cum trec și se înalță, păsările-n zbor!
 Mă-ntrebi de ce tot văd, și nu îmi amintesc,
 - Cum aș putea, când clipele se înmulțesc,
 trăgând în urma lor, penumbra mea,
 proptită rece-n umbra ta?
 Concretizări sau non-concretizări,
 cu forme ca de simulacru,
 Imaginea, Ideea, Forma:
 Se schimbă, la fiecare cadru;
 Numai sărutul parcă-i tot la fel,
 dar pare azi a se schimba și el:

Sărutul tău,
 venit din inimă spre stele:
 Rotirea lor, luminii prea stinghere...
 Șirag ca de planete,
 încolăcite-n firul de mărgele;
 Iar la final: TĂCERE!

Sărutul meu,
 venit din adâncimile nebănuite
 Cu-atât de multe, constelații prăfuite;
 Cu păsări care zboară, măsurând Pământul
 Iar la-nceput:
 Întunecimea, luminându-și GÂNDUL...

Noapte adâncă...

Noapte adâncă...
 Urmăresc cu întristare, chipul înstrăinării tale
 Ivit din strigătul abisal al gurii conștiinței!
 O apropiere care mă desparte de fantomele
 trecutului...
 Nici nu mai știu cine sunt; departe de-a fi ceva...
 O adiere în privirea ta, oprită în ochii unui copil;
 Primăvara îmblânzirii sau Amorțirea din Ființă;
 Căutându-te monocrom într-un ungher al terorii
 din care încerc să evaderez prin culoare.
 Culoare de viață pusă pe trupul
 ce nu mi-aș dori nicidecum să moară!
 Dar moartea ne umbrește cu străfulgerări neașteptate:
 Oprindu-mi pasul în dreptul luminii tale,
 întrebându-te dacă e Noapte!

Ultima întoarcere

Îndepărtare de Origini
 prin drumuri labirintice asiduu străbătute
 Privire ireversibilă spre o aducere aminte
 a Chipului ce l-am știut cândva și,
 nu l-am cunoscut...

Cobor ca-n spre Infern spre zone mizerabile
 Existența îmi pare un vierme canibal
 al propriei alcătuirii
 Mușcându-se pe sine din negura nedespărțirii:
 Ziua de Noapte, apropierea de Cuvânt
 Palma de ridurile frunții,
 Gândul de Ochii încă nedivulgați...

Realitatea s-a sfărâmat în propria-i oglindire,
 Iar oglinda Lumii mi-a arătat totul mult mai clar
 Trepte de cunoaștere prin care ne separăm,
 Unul *de* altul; Unul *prin* altul, cernuți molecular.

Cadavrul conștiinței, trezit în apariția unei deveniri
 Devenind tot una cu limita ancestrală a
 Universului,
 o muchie a geometriei inteligente, *unindu-se*;
 Capete fără identitate, înnodate la ambele capete!
 Ceasornicar de stări circumvolvute. Zboruri
 pietrificate.
 Reziuurile cărnii, scurgându-se din Sufletul
 eliberat,
 și *Eu*; - *Eu* sunt gata!

Sunt gata de-a mă întoarce iarăși la O r i g i n i

Florin LOGREȘTEANU

CÂINELE

(urmare din numărul anterior)

Râse, încercând să dea o notă veselă celor spuse. Râseră și ceilalți, mai puțin Râcu. Îi asculta, chinându-se să pară interesat de discuție. Între timp, dăduse gata sticla cu vin mai mult singur. Când Roșcovanul vru să-și mai toarne băutura, scurse numai o stropeală pe fundul paharului. Râcu se simți și arătă cu bărbia spre sticla goală. Barmanul înțelese.

- Ce, bă, nu ți-a trecut setea? glumi cumnatu-său. Amziile, bată-le Dumnezeu! Sărate ocnă!...

- Au pus sare cât au văzut cu ochii, recunosc Roșcovanul.

- Așa le vine, bă, și lor... Le cumpără sărate.

- Aiurea!... Pun sare, dă-i dracu!... Păi ce, la alimenta e ca aștia?... E o țără sărate, c-așa-i moda lor... Luă de pe platou ultima amzie și o aruncă în gură. O mestecă, strâmbându-se. Aștia e crunte! Dă, bă, sticla aia cu vin...

Turnă la toată lumea. Când îi veni rândul, Râcu acoperi paharul cu palma:

- De ajuns... Nu mai beau strop!

- Păi de ce l-ai mai cerut atunci? nu pricepu Scundacul.

- Pentru voi... Mie mi-e de-ajuns... Am băut cât îmi trebuie.

Spusele lui fură luate ca o glumă. Râseră și ciocniră paharele.

- L-am văzut și eu pe Râcu odată sătul, zise Roșcovanul. Hai noroc!

- Să fie pentru cei pieriți sub dărâmături! își făcu Râcu semnul crucii.

Roșcovanul lovi paharul gol de tăblia mesei și-și șterse buzele cu mâneca hainei.

- Să-i lăsăm să doarmă, hotărî pentru toți ceilalți. Le-am dat un rând și lor... Acum, bem pentru noi. Să fim sănătoși și Doamne ajută!... Viața este așa cum este, n-ai ce-i face...

- Morții cu morții și vii cu vii! zise și ultimul venit. Hai, Râcule, mai ia unul...

„De unde-l cunosc eu pe ăsta?” încercă Râcu să-și aducă aminte.

- Nu, nu, e prea destul... Pot da nu-mi mai place... Și dacă nu-mi place...

Acceptă totuși să i se toarne în pahar. Era însă hotărât să nu se mai lase îmbrobodit de Roșcovan și de cumnatu-său, să-l prindă dimineața în cârciuma asta puturoasă. Sorbi din vin și băutura rece îi dădu o senzație vagă de frig.

„Nevastă-mea o fi făcut focul?” își aduse aminte că nu prea aveau lemne și hotărâseră amândoi să facă puțină economie cu focurile în casă.

Nici în cârciumă nu mai era cald. Ultimul lemn fusese vârat în sobă pe la zece seara. Patronul știa că de aici înainte clienții săi erau suficient de încinși, ca să-și permită și el puțină economie.

„Tot n-am unde să merg dimineață, reflectă Râcu cu amărăciune. Vrând-nevrând, am intrat în șomaj... Ce nu mi-au făcut șefii a făcut Dumnezeu...”

Își mai turnă un pahar.

„Nu-i nimic, acceptă situația, încurajat de iluzia puterii dumnezeiești care nu o dată îl scosese din impas. Tot el îmi va găsi de lucru, pupa-i-aș tălpile!”

Involuntar, își făcu semnul crucii:

„Doamne-ajută!”

Prietenii întoarseră privirile spre el. Râcu îi ignoră și încercă să-și mai toarne un pahar. Simți că-i tremură mâinile și renunță.

- Ce-i, Râcule, ești acasă, înainte de culcare? glumi Roșcovanul.

Râcu pricepu aluzia. Se sili, la rândul lui, să zâmbescă și se ridică.

- Bă, așa-i șade bine unui bun creștin, după masă.

- Corect, aprecie necunoscutul.

- Corect zic și eu... Da' n-ai vrea să te cari? îl suspectă Roșcovanul.

- Ba asta am să fac, zise hotărât Râcu. Scoase din buzunar două bancnote mari și le aruncă pe masă. E partea mea pentru consumație... Cred că a jung...

Apreciase corect cât datora la masă. Roșcovanul trase banii spre el și încercă să-l rețină. Râcu se smulse și degetele celui alt eliberară pulpana hainei de care se prinseseră.

- Astă-seară am terminat! se strădui să fie ferm. Ne vedem mâine... Salut!...

Împinse scaunul sub masă și, clătînându-se, se îndreptă către ușă. În prag, fu cuprins de dorința de a se întoarce în local. Era un frig cumplit și viscoala. Cătrănit, slobozi o înjurătură.

„Vine vorba țiganului, reflectă. Fie vremea cât de rea, numai vântul să nu bată!...”

Cercetă împrejurimile, tulburat. Întunericul amestecat cu zăpadă alcătuia un fel de leșie rece care te pătrundea până la piele. Dar n-avea de ales. Trebuia să-și ia inima-n dinți și să se grăbească spre casă. Mergând, era posibil să se mai încălzească...

Începu să coboare spre canal. De când se înțețise ninsoarea, nimeni nu mai trecuse pe drum și Râcu înainta greu prin zăpada viscolită care, în unele locuri, îi trecea de genunchi. Se duse cu gândul la uzina prăbușită la marginea orașului. Dacă vremea o va mai ține așa câteva zile, oamenii își vor culege rudele când deja va fi prea târziu...

În dreptul ultimei case se opri să-și tragă răsuflarea. Mai avea de parcurs o bucată bunicică de drum: gunoaiele, traversarea canalului pe podețul țigănesc, încă un spațiu viran aparținând unei societăți care tot amâna să construiască ceva pe el și, în sfârșit, străduța sa; mai degrabă, o adunătură de case sumar împrejmuite cu ce avusese fiecare la îndemână...

(continuare în pag. 30)

Frigul, atenuat în timpul mersului, începu să-l pătrundă din nou. Își făcu curaj: chiar dacă nu distingea cărarea, aceasta nu putea să fie prea departe și, oricum, n-avea cum să se rătăcească. Acoperite de zăpadă, gunoaiele se bănuiau prin dimensiunea nămeților care, pe unele porțiuni, păreau adevărate delulețe de zahăr candel. Bărbatul le ocoli, atent să nu se îndepărteze prea mult...

Traversase mai bine de jumătate din distanță, când zgomote suspecte îl obligară să se grăbească, buimac; pe urmă, câteva schelălăituri; lătrat răgușit de animale înghețate și flămânde...

„Câinii!...” îi trecu prin minte.

Se îndepărtă câțiva pași în lateral; să nu dea nas în nas, între gunoaie, cu haita. Prezența câinilor se făcea simțită când foarte aproape, când mai îndepărtat, dar, deocamdată, scheunatul jalnic al animalelor nu avea nimic amenințător. Nu-l observaseră, ori nu-l băgau în seamă, preocupate să descopere sub acoperământul rece hrana la care visau...

„Ce bine că viscolește, se încurajă. Nu mă pot vedea și nici auzi. Numai de n-aș da din întâmplare de ei...”

Privi spre gunoaie. Talazuri învolburate de zăpadă se revărsau într-o ofensivă dementă peste tot ce mahalagiilor le devenise de prisos de-a lungul multilor ani: resturi menajere, obiecte casnice deteriorate, tablărie și masă plastică, stârvuri de animale și păsări. În atâtea și atâtea rânduri, Răcu trecuse indiferent pe lângă ele, fără să-i treacă prin minte că locul gunoaielor nu era aici, la doi pași de oraș, și că o minte pricepută le-ar fi putut afla o întrebuintare mai bună.

„E treaba primăriei, reflectă. Intră în obligația primarului și a consilierilor să găsească soluții. Într-o zi, o să ne mănânce șobolanii și pe noi... Câinii...”

Îi auzea foarte clar. Erau pe-aproape: mârâituri, schelălăituri, câte un lătrat agresiv. Haita dezgropase probabil vreun hoit și și-l disputa. Răcu își aduse aminte că mai dăunăzi unui vecin îi muriseră porcii într-o singură noapte. Mâncaseră leșie de săpun, pe care omul o aruncase neglijent într-o margine de grădină. Cu siguranță, îi cărase aici, în loc să-i îngroape... Mai muriseră porci și la alții iar păsări mureau aproape în fiecare zi. Era firesc ca gunoaiele să devină un adevărat rai al rozătoarelor și al patrupedelor vagaboande.

Începu să urce micul dâmb care separa gunoaiele de canal. Altădată ar fi reușit s-o facă fără niciun efort. Acum, panta devenise alunecoasă și în două rânduri Răcu se dezechilibra și îngenunche în zăpada adâncă. Se opri și își calculă următoarea mișcare. Vântul sufla năpraznic și culmea! bătea chiar dinspre canal. Îi va fi foarte greu să izbutească să urce pieptiș coasta...

Se întoarse și o apucă spre gunoaie. Înghețate bocnă, bănuia că îl vor ajuta să urce mai ușor. Dar numai după câțiva pași se opri, alarmat. Câinii... Îi zărise. Erau acolo, pe creasta gunoaielor, flămânzi și înghețați. Pe Răcu îl cuprinse brusc teama. Auzise de câini care atacă oameni, dar niciodată nu dăduse crezare unor astfel de povești.

„Bă, câinele e prietenul omului, replicase, refuzând să asculte până la capăt fanteziile unora și ale altora. Și un copil știe asta...”

Nu-l observaseră. Răcu reflectă că avea încă timp să se îndepărteze. Nu se dumirea cum de făcuse prostia să se îndrepte spre gunoaie, când podețul țigănesc se afla în

partea opusă... Dâmbul... Dâmbul îi dictase soluția. Nu putea fi urcat decât ajutându-se de gunoaie, dar dacă ar fi insisitat... Cu un efort mai mare... Grăbi pașii. Voia să evite orice incident.

„Din partea unor animale flămânde te poți aștepta la orice pe o vreme ca asta...”

Când se crezu în afara ariei lor vizuale, începu să alege. Greșeală de neiertat! Unul dintre câini îl simți și dădu alarma. Lătrături și urlete sinistre urmară în aceeași clipă.

Răcu conștientizează, înspăimântat, situația aproape fără ieșire în care se află. Făcu privirile roată în jur: Nici scurtătură de lemn, nici piatră, nimic cu care să se apere. În momentul acela îi devenise foarte clar: haita intenționa să-l atace...

„Poate se apropie numai așa, crezând că arunc ceva la gunoaie...”

Deocamdată, câinii din frunte abia înaintau prin zăpada adâncă. După câțiva pași, înălțau capetele, căutându-l, și-și continuau înaintarea. Era mulți și iritați de foame și frig. Își uniseră scheunatul într-un jalnic cor îndreptat, ca un protest, spre cerul de unde le venea tot răul...

Răcu își târa pașii, înnebunit, cu haita pe urmele lui. Distanța dintre el și animale se micșora cu fiecare clipă, dar bărbatul nu se hotărâse încă să urce dâmbul. Îi era teamă că va aluneca și se va prăbuși.

Era aproape extenuat când se decise să încerce. Se aplecă în față și se avântă disperat spre malul de pământ – fostul dig ridicat cu ani în urmă, când apele canalului amenințaseră să iasă din matcă. La jumătatea coastei, alunecă și căzu. Pulberea de zăpadă îl orbi, mintea i se încețoșă, refuzând să mai caute soluții. Numai coatele... Instinctiv, coatele îi târau trupul greoi spre vârful pantei, centimetru cu centimetru, și-n cele din urmă îl făcură să se rostogolească de partea cealaltă, spre canal...

Ca prin minune, ninsoarea se liniști. Fulgii păreau acum scame mari de vată împrăștiate de copii peste pomul de Crăciun. Răcu se ridică și, împleticindu-se, se îndreptă spre podețul țigănesc. Dincolo de canal, siluetele negre ale caselor îi sugerau că nimeni nu mai aștepta pe nimeni. Căldură și somn... Bărbatul se gândi la cei care se împăcaseră deja cu ziua precedentă și adormiseră cu speranța că mâine va fi poate o zi mai bună. La ora asta din noapte, probabil visau frumos. A doua zi, femeile își vor povesti visele, în timp ce aprind focul. Apoi o vor lua de la capăt; tovarăși cu frigul, umezeala și lipsurile... Pe urmă, o nouă noapte; speranțe noi și grijile care nu se vor sfârși niciodată...

Răcu continuă să băjbâie de-a lungul canalului. Priveliștea mahalalei, dincolo de canal, îl îmbărbătează; chiar dacă se aud, apropiindu-se, câinii...

Din pricina întunericii, privirile bărbatului nu străbat prea departe. Poteca era ascunsă sub stratul gros de zăpadă, iar alt punct de reper nu avea.

„Nu poate fi prea departe”, încercă să-și facă curaj.

Podețul țigănesc nu era decât o scândură lată aruncată peste cele două maluri ale canalului. Mahalagii improvizaseră o trecătoare așa cum se pricepu-

(continuare în pag. 31)

seră și după slabele lor posibilități materiale pentru a evita ocolul considerabil pe care trebuiau să-l facă până la podul din beton construit mult prea departe de mahalaua lor.

„Ce ghinionul dracului!” înjură Răcu, cercetând îngrijorat malul, când primul câine apăru pe culmea dâmbului.

Lătra și scurma zăpada cu labele. Răcu se întoarse brusc, gata să se apere. Privirile omului și ale animalului se încrucișară, se duelară câteva secunde cu o disperare mută. În momentul următor, în ochii lui Răcu se aprinse o lumină nouă; își recunoscuse câinele.

- Hun!... Hun!... Hun, băiatul tatii!... strigă, întinzând înduioșat brațele în direcția animalului. Hun!... Cuțul tatii!...

I se răspunse printr-un lătrat iritat, semn de neîncredere și agresivitate.

- Hun!... Hun!... își chemă Răcu câinele, realizând deznădăjduit că nu-l mai putea convinge să-l asculte. Hun, cățelul tatii!...

Între timp, haita ajunsese pe dâmb. Părea nesigură...

Frigul era cumplit. Răcu simțea că din moment în moment se va prăbuși, dar apropierea animalelor îi activă ultimele resurse de energie. Disperat, alergă pe marginea înghețată a canalului, în speranța că puntea salvatoare nu putea fi departe. În cele din urmă, o descoperi între cei doi piloni care o fixau de mal – inutile puncte de reper în pustietatea aceea albă.

„Am scăpat, o, Doamne, n-are ce să mi se mai întâmple!” se opri să-și tragă sufletul și să mai arunce o privire, golită de orice urmă de teamă, câinilor.

- Huo, turbaților, javrelor, vedea-v-aș la groapa cu var! urlă, orbit de o ură inexplicabilă.

Se apropiau în șir indian, agonizând, pe pârtia pe care Răcu o croise înaintea lor, în zăpadă. În fruntea haitei, Hun părea că face eforturi disperate să nu fie depășit de cățelandri. Mârâia surd și-și clănțănea colții ori de câte ori vreunul încerca să-l ocolească și să-i treacă înaintea.

- Ce mai vrei, Hun, bestie, ai uitat mardeala dealaltăieri?... Până aici ți-a fost!... Vă vin eu de hac la toți, nenorociților!...

N-aveau să se mai întoarcă niciodată în mahala. Vor crăpa de foame și de frig și vor putrezi, făcându-se una cu gunoaietele. Când zăpada se va topi, numai pieile lor scâmoșate vor mai aminti de haita care bântuia iarna câmpul, pe jumătate sălbătică. Răcu știa ce are de făcut. Merse împleticit până la punte și cu un efort disperat smulse legăturile șubrede care o fixau între pilonii de susținere. Căută satisfăcut spre animale. Se aflau la câteva zeci de pași de locul de traversare.

„Să vină sănătoși!” le ură Răcu din toată inima.

Plănuise să treacă dincolo cât putea de repede, să desprindă puntea de pe malul dinspre gunoaie și s-o împingă în canal. Pe urmă, câinii n-avea decât s-o caute, jeluindu-se cât îi vor mai ține puterile.

Pipăi scândura cu talpa și făcu primii pași. Nu vroia să se grăbească. Sub zăpadă, crusta de gheață putea însemna o amenințare mai de temut decât câinii...

Câinii... Cum de mai reușeau să scoată urletele astea sinistre?... Aerul devenise irespirabil, ar fi trebuit să le înghețe demult plămâni...

Răcu se abținu să se întoarcă, să-i observe. Se concentra să nu alunece...

Când se așteptă cel mai puțin, puntea se cutremură

sub o lovitură puternică. Câinii coborâseră pe mal și-și disputau întâietatea traversării. Renunțaseră la orice regulă, se buluceau la marginea apei, ignorând ierarhiile. Împins de haită, Hun reușise să sară pe scândura care abia se mai sprijinea pe mal. Cățelandrii îl urmau, schelălăind. Pentru animale, omul aflat la câțiva metri mai în față devenise o amenințare pe care instinctul nu-i ajuta deocamdată s-o depășească...

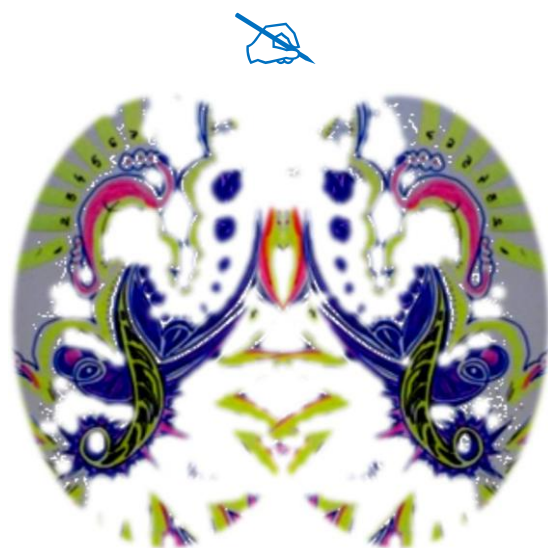
Răcu îi ignoră, simțind că nu vor fi în stare să-l mai ajungă. Iar când va fi dincolo... Gândul, frânt la jumătate, îl părăsi brusc. Imprevizibilul se produsese în momentul în care se simțea la adăpost de orice eveniment neplăcut: sub greutatea animalelor panicate, capătul desprins de el al scândurii alunecă în apă și fu purtat de curent spre larg. O clipă mai târziu, Răcu se dezechilibra și se prăbuși odată cu câinele său în canal. Revenit la suprafață, bărbatul constată că era atât de aproape de Hun, încât l-ar fi putut atinge. Îl străfulgeră gândul că animalul îl recunoscuse și-l va putea scoate la liman. Făcând eforturi să se mențină deasupra apei, îl strigă ca pe vremuri, pe când Hun nu era decât un cățel:

- Hun, băiatule, hai la tata..., prinde!... și-i vântură pe sub bot măneca hainei pe care animalul ar fi trebuit să o apuce cu putere.

Câinele nu dădu însă niciun semn că-l recunoaște. Încercă să ajungă la malul opus, dar apa înghețată îl imobiliză repede și animalul se lăsă în voia curentului, care-l purtă în ultima noapte ca pe o bucată neînsemnată de lemn.

„Hun!... Hun!...” dădu să strige Răcu, însă buzele refuzară să se întredeschidă...

Uitată până atunci, chemarea se iscase din nou în ființa lui, devenise o parte din el, pentru totdeauna. Absorbit de apă și de cer și epuizat, lăsă imaginația să depene: ninge bogat peste pomul de Crăciun ale cărui crenguțe încărcate de zăpadă se aplecau sub greutate; pe urmă, zăpada se topise de căldura lumânărilor și începu să curgă sub formă de pâraie limpezi pe pământul reavăn. Răcu își simți buzele și obrajii și fruntea mângâiate de răcoarea aceea dumnezeiască. Curând se destinse și adormi pătruns de somnul care veni, imprevizibil și discret, ca orice altă întâmplare...

Gheorghe A. STROIA

BALADE PENTRU NEAPATICI de GEORGE PETROVAI

Moto: Istoria nu e comparabilă nici unui fluviu și nici unui lanț. Ea își are o creștere specifică, nereductibilă nici la concepte organice și nici mecanice. De aceea este atât de greu să înțelegem istoria cu toate că trăim în ea și suntem până la un anumit grad istorie. – Emil Cioran

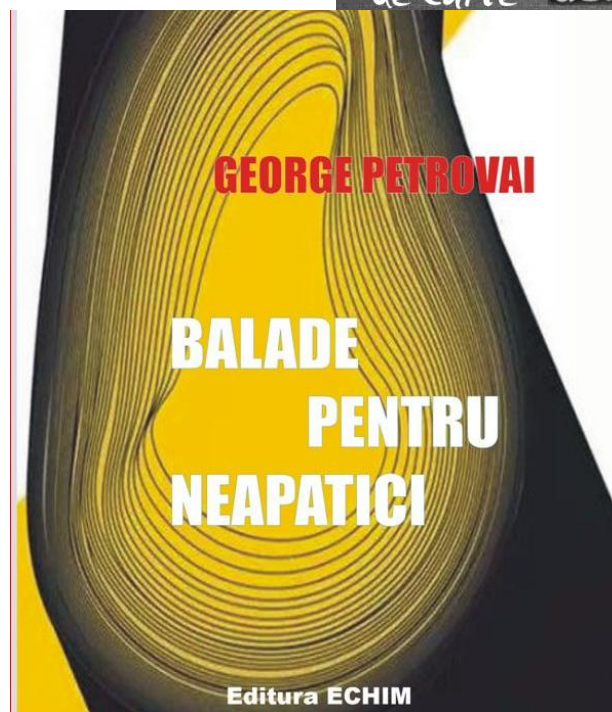
„Sărăcă țără bogată” este paradigma de la care pornim în a înțelege maniera în care poetul și publicistul maramureșean GEORGE PETROVAI pune în valoare - prin volumul BALADE PENTRU NEAPATICI - frumusețile fără seamăn ale acestor țărâmurii de poveste, binecuvântate de Dumnezeu, dar și inventariază tristețile realității ale zilelor noastre - sărăcia și umilința, efecte ale perfidismului și indifferenței politruce.

Din păcate, pornind de la cea mai „neînsemnată” persoană politică și până la „giganții” politiciii românești actuale, cu toții pare-se că nu înțeleg ce conduc și mai ales pe cine conduc, că nu știu (deși nu recunosc) ce ar trebui să facă - în „conformitate” cu planurile „minunatelor” promisiuni electorale, rămase doar la nivelul de intenție. Să nu uităm, însă, că „ladul este pavat cu intenții bune”...

Minciuna, lașitatea, falsitatea adânc înrădăcinate, goana după interese personale, furtul pe față, distrugerea cu bună știință a economiei, servilismul, sunt doar câteva dintre trăsăturile clasei politice actuale, pe care poetul le penalizează în stilul său caracteristic. Pamfletar convins, poetul face din fiecare poezie a sa, simpatic intitulată „baladă”, o reamintire a faptului că eroii baladelor românești, haiducii în speță, luau de la bogați și dădeau celor săraci, în totală antiteză cu politicienii - „haiducii” zilelor noastre - care iau de la săraci și dau celor bogați. Sărăcirea constantă a resurselor naturale ale țării, vânzarea bucată cu bucată a industriei românești, anihilarea agriculturii, reducerea la tăcere a domeniilor vitale - sănătatea, învățământul - sunt iarăși puncte „de rezistență” ale ori-cărora platforme electorale. Cu alte cuvinte, aleșii nu au puterea de a vedea și alege partea pozitivă, pentru a readuce bunăstare cetățenilor acestei țări, însă au abilitatea fără rezerve de a-și spori propria bunăstare.

Baladele lui George Petrovai au un substrat adânc, pe fundal, realitatea teribilă a cotidianului, lasă un gust amar, o deziluzie cruntă, provocată de monstruoșitatea vânzătorilor de iluzii, a celor ce promit fără să cunoască semnificația unui „cuvânt dat”. Semnalele de alarmă pe care poetul le trage sunt penalizări ale hibelor societății românești contemporane: justiția cu adevărat părtinitoare, cu al ei sistem punitiv de fațadă, în care se intră pe ușa din față și se iese pe ușa din dos, ori care dictează aresturi la domiciliu întru respectarea minimelor condiții de confort ale deținuților cu ștaif și funcție. Poetul opinează că singura

Boem@ (112) 6/2018

modalitate corectă și pertinentă de a protesta acestor abuzuri ar fi neprezentarea la vot (**Topos revigorat**).

Agresiunea morală a aleșilor noștri la demnitatea și cinstea omului de rând, care a votat cu bună credință, îmbogățirea unora pe spinarea sărăciei lucii a poporului, dobândirea de putere nemăsurată bazată doar pe multitudinea averilor dobândite, sunt cu adevărat generatoare de „demono-crație” – supremația celor bogați, lipsiți de orice scrupule, asupra celor mulți (**Balada democrației**).

George Petrovai, un erudit prin definiție, știe să pună în antiteză realitățile istorice trecute și pe cele prezente, să aducă omagii sincere persoanelor/personalităților care au condus cu adevărat poporul la biruință și să stigmatizeze, blamând necredința și relele intenții ale conducătorilor de azi, nevrednici urmași ai celor de demult (**Balada românismului în corzi**).

Chiar dacă personajele sale sunt „insul anost”, „mersul ca racul”, poetul scrie cu patos, penalizând cu ironii fine decadența vremurilor. Răspunsuri capitale, precum „teamă de moarte”, „nemurirea”, „gândul și cuvântul” sunt redade în versuri magistrale, de o realitate tulburătoare, totul curgând de la sine, în ape limpezi, nezmotoase. Dumnezeu însuși este „personaj” al baladelor sale, Cuvântul Său reprezentând contragreutatea necesară în balanța mântuirii sufletului (**Servobaladă**).

Baladele creaționiste, care explicitează incipiturile lumii și ale universului fizic în lumina învățăturilor diverselor abordări religioase (creștinism, daoism), probează încă o dată erudiția poetului maramureșean, care abordează cu lejeritate teme filosofice complexe, reușind să aducă în fața cititorului esențe ale acestor minunate lucruri, finalitatea mesajului liric fiind relativa libertate a omului, „asumată” ca urmare a încălcării poruncilor divine (**Voința întru ființare**).

(continuare în pag. 33)

Nici migrația masivă a românilor către îndepărtate colțuri ale lumii nu rămâne neabordată, poetul punând în balanță *statornicia de neclintit a înaintașilor* care au luptat până la sânge pentru fiecare petec de pământ și *nepăsarea cu care românii postdecembriști au abandonat vatra străbună* (România fiind a doua țară ca număr de concețteni-migranți, după Siria), uneori justificat, alteori nejustificat, căutându-și rosturi nerostuite, lăsând bunici, părinți, copii, în încercarea disperată de a se integra într-o lume în care acceptarea s-a dovedit a fi de neacceptat (**Balada dorului de ducă**). Un discurs fulminant al contradicției dintre ancestrala transhumanță și actuala migrație - o peregrinare cvasihaotică prin lume, care produce înstrăinare, însingurare, ratarea precisă a scopurilor, pierderea iremediabilă a demnității naționale.

Cu certitudine, baladele lui George Petrovai nu au scopul de a adânci răni mai vechi, de a culpabiliza românul de rând, ci doar de a atenționa asupra multitudinii problemelor rămase nesoluționate și mai ales asupra indifferenței celor care ne conduc. În toată această maree de atenționări, există și valuri care readuc în memoria românului de bun-simț, persoane sau evenimente de care să fie mândru, tocmai pentru a realiza că prezentul ar trebui să fie cu totul altul și că fiecare dintre noi poate contribui la revigorarea țării. Antitezele din partea finală a cărții – *huzurul aleșilor politruți* (**Balada jigodismului plinar, Balada ștabilor penali, Balada terciului politic**), *neputința săracului român de rând* (**Reversul medaliei**), *strălucirea Voievodului Limbii Române* (Eminescului din noi) ori sinceritatea *rugilor înălțate pentru români și România*, sunt instrumente pe care poetul le consideră necesare pentru a adăuga mesajului său noi și noi valențe lirice.

George Petrovai este un TRIBUN, un suflet de român adevărat care militează pentru reînțoarcerea la tradițiile de bun augur, la redobândirea principiilor morale care ne-au făcut supraviețuitorii oricăror vicisitudini istorice, la schimbarea din temelii a clasei politice actuale, pentru a lăsa loc unei alte viziuni asupra artei de a conduce și a transforma interesul particular în interes general, național.

NEAPATICII sunt, fără îndoială, cititorii săi, românii care au capacitatea de a reacționa, de a deveni proprietarii de drept ai propriului lor destin, de a se ridica din starea de apatie și indiferență, confrății noștri stăpâniți de dorința de a reclădi, de a reconstrui, întru propășirea acestui neam, iubit de Dumnezeu. Cu siguranță, sunt românii care au de lăsat urmașilor moșteniri de suflet, valori, principii, fără de care nu vom putea supraviețui, în plină eră a globalizării, când desființarea individualității și unității de limbă și neam sunt prime puncte pe o mondială ordine de zi.

Îl felicităm pe bardul maramureșean pentru abilitatea de a simți, dar și de a reaminti, pentru a milita întru redășteptare națională, de a face din pana scrisului său o redutabilă armă, ce dovedește din plin că sufletul său nobil nu va abandona niciodată ideea de ROMÂNIE NOUĂ, VALOROASĂ, UNITĂ, O PATRIE A INIMILOR NOASTRE!

Monica BOUARU (Paris)

Umbra de pe urmă

Șterge Doamne-a ta durere
De pe umbra care piere
În suspinuri, în cădere
Într-o mică încăpere

Și ridică de pe gânduri
Mici crâmpie de-anotimpuri
Ce se scurg încet prin râuri
Și se-opresc printre pustiuri.

Și veghează-a mele pleoape
Ce se sting încet în noapte
Printre vise, printre șoapte
Printre mâini îmbrățișate.

De ce plâng îngerii?

De ce plâng îngerii, copile,
Când șoapta ta coboară-n mine?

De ce plâng serafimii-n inimi
Când prin pustiuri nu e nimeni?

De ce plâng și mă ocolesc
Când mâinile nu mai vorbesc?

De ce mă dor ale tale gânduri
Când printre crengi adie vânturi?

De ce mă dor când întâlnesc
Priviri ce azi mă-ocolesc?

De ce mă dor când mă-nvelesc
Al șoaptelor suspin firesc?

Rugă

L-am contopit pe Dumnezeu
Cu'n tine și cu'n eu

L-am întristat punându-l
Între linii

L-am fabricat cum am crezut că-s eu
Și l-am pierdut printre imagini pline

Și astăzi când mă lupt cu Dumnezeu
Mai strigă șoapta, ca venită-n fire
«Iertare, pentru necredință, ăsta-s eu
Dar fă-mă să te simt că ești și pâine»

Dor de veșnicie

În seara călătoriilor reci,

Mă întorc la mine

Rup și despici al fiorului veci

Și caut spre Tine.

În seara în care îngheț în căderi,

Aș vrea să Te sting în cuvinte...

Dar totu-i tăcere în gânduri destine

Doar inima strigă uitând că Exiști.

Și cât de aproape e'al Veșnicului țărni

Și cât de departe alergăm,

Căutând la ceas de azur câte-un semn

Al tăcerii Divine.

Mircea Marcel PETCU

AJUTĂ-MĂ

Doamne... ajută-mă,
 Ajută-mă... Doamne,
 Ajută-mă
 Să văd cerul,
 Să simt pământul
 această
 Grădină minunată
 a Ta
 Să cunosc iubirea pământească
 Și pe cea Dumnezeiască
 să gust
 Fericirea
 Alături de cei dragi
 Să-mi împlinesc menirea
 Aici unde sunt
 și Raiul și Iadul
 Iar când voi urca
 Pe cărarea către
 Tine
 Spre viață veșnică
 Să fiu plin de iubire
 Să o pot dărui tuturor
 Cu drag și smerenie
 Protejându-i sub îndrumarea
 Ta,
 Rugându-te... ajută-mă
 Ajută-mă... Doamne,
 Doamne... ajută-mă.

ÎNDRĂZNEALĂ

Zâmbetul tău
 Privirea îngerilor,
 Glasul tău
 Cântecul florilor,
 Mersul tău
 Zborul porumbeilor,
 Trupul tău
 Febra plăcerii,
 Îmbrățișarea ta
 Arma mortală a dragostei...

TU

Visul oricărui bărbat
 EU
 Durerea ce va dispărea
 Doar
 În fața îndrăznelii...
 Tale.

FĂ CE VREI....

Dacă-n timpul tău
 Nu am loc și eu,
 Dacă-n ochii tăi
 Nu mă văd și eu,
 Dacă-n visul tău
 Nu apar și eu,
 Dacă-n gândurile tale
 Nu apar-raza de soare,
 Dacă gura, floarea ta
 Nu-mi șoptește numele,
 Dacă mâinile flămânde
 Nu vor să mă mai alinte,
 Dacă trupu-ți nu vibrează
 Când m-aude și mă simte,
 Dacă părul tău
 Nu vrea mângâierea mea,
 Dacă urechile tale
 Nu mai vor vorbele mele,
 Atunci - draga mea
 Transformă-mă într-un înger și
 Trimite-mă Domnului,
 Poate el are nevoie
 De mine.

FRÂNTURI

Am trăit, am respirat,
 Am gândit
 Fără să te cunosc,
 Pentru ce oare puteam
 Să trăiesc,
 Cu ce inimă,
 Ce însemnau gândurile mele
 Fără tine?...
 Tot ce făceam
 Nu era altceva decât
 Frânturi de eternitate.
 Dar când ai iubit o femeie
 Cu toți ochii,
 Cu toate diminețile,
 Cu toate pădurile,
 Izvoarele, păsările,
 Știi ca nu ai iubit-o
 Îndeajuns și că
 Lumea-i doar
 Un început a tot
 Ce-ți rămâne de făcut.

Liliana TIREL

Gândim să fim liberi

În cuibul de cuci,
 țipete zboară în mâna neputinței...
 tu înăuntru - eu înafară
 eu floare - tu fluture
 eu pământ - tu stâncă;
 angelici și nemuritori gândim
 să fim liberi
 să ucidem neprăvăzutul
 negrul din noi.

În cuibul de cuci
 vrei liber să fii.
 Libertate - cuvânt ce urcă spre cer -
 doar tu mă întrebi: cauți ceva anume?
 caut liniște - îți spun - iubire...dor
 dor de albul pur - de gingășia
 copilului din noi;

Alb obsesiv. Negru misterios
 poartă un gând nerostit...spre albastru.

Pasărea albastră

Există în inima ta
 o pasăre albastră
 cântă
 când tu tragi de
 vise
 și-n linie merg
 prin tunelul de
 timp luminat.

Te-ai împrietenit cu
 Pasărea albastră
 cântă iubirea-ți
 prin tot
 Universul...te-nvață
 să zbori...să cânti,
 să prinzi mâna unui
 înger albastru.

Visul...din vis

Se făcea că eram într-un vis...
 în visul din vis
 visam o oglindă uriașă
 în care plutea o ființă prin roșul
 macilor arzând...
 urca pe "ceva" spiralat
 o porțiune albastră...bizară...
 mireasma de crin o
 învăluia - dulce-amar -
 de-a lungul unui braț de univers...
 începu să rădă...să se miște haotic
 să sufle pulberea de stele
 ce-o înconjura într-un roi violet...
 și când am privit mai atent
 ființa aceea eram eu;
 spiritul meu zbura în
 scânteii orbitoare
 aprinse de visul...din vis.

Dansăm cu iubirea

Sub clar de lună ...lună mierie
 dansăm noi - noi amândoi
 dansăm la braț cu
 bucuria și iubirea și gândul
 în acorduri arzătoare de vioară
 dansăm delicat...fără grai
 pe motiv de dor
 mie – de tine...ție – de mine
 și nouă - de noi
 pașii de dans ne poartă pe drumul vieții
 o mie de nopți luminate de stele
 stele curgând
 prin clipe
 prin panica
 amestecată cu răzvrățiții spini
 ce cresc în noi
 dar - nu plecăm...găsim speranța
 tu... floarea mea de crin
 eu...curcubeul tău
 dansăm cu iubirea
 de la început până la sfârșit.

Marcela STRAUA
(Montreal, Canada)

Pași ce se pierd..

Prin ploaia cernută mărunț, pașii mei
Mă poartă pe drumuri știute de ei,
Pe strada pustie, mă pierd, rătăcesc..
Pe cerul despăcat, norii clocotesc.

Vântul furios spintecă văzduhul,
Șuierând lugubru - nfiară trupul
Lăsat în voia pașilor, să-l poarte
Oriunde, prin ploaie - n această noapte..

Singură-n beznă-n noaptea târzie,
Nimeni nu mă vede, nu mă știe,
Doar ploaia rece care picură-ntruna,
Și ploaia de lacrimi șterse cu mâna.

Pe strada pustie-s doar eu, tremurând..
Și șerpi de lumină și cerul gemând.
S-aude un hohot de plâns-năbușit
Dar pașii mă poartă, sunt un om grăbit..

Dorul

Dorul meu se vrea schimbat,
Prea mult a cutreierat
Căutând visul, zbor curmat
Sfântul crez ce-a fost odat'

Au trecut anii și gândul
A înconjurat pământul,
Visul pierdut, căutându-l
Cu lacrimi plângându-l.

Încerc să uit trecutul
Nu privesc "asfințitul"
Urc, stăpânind înaltul
Să schimb visul cu altul.

Dă-mi Doamne, zile bune
Dă-mi gând cu-nțelepciune!
Fă-mă fluture în zbor!
Pune-mi aripi în alt dor!.

Alungă umbrele mâhnirii..

Lacrimile sunt cuvinte nerostite
Sau poate îmbrățișări închipuite,
Sunt gândurile ascunse, iluzorii
Trăiri nocturne ce le-apucă zorii.

Când te îmbraci în ură și în vină
Și stai s-aștepti consolare divină
De ce lacrima-ti udă al trădării rod?
Crezi că poți converti un suflet schilod?

Prins-n deznădejde, ferindu-ți privirea
Solitar convins, tu cauți izbăvirea?
Înger căzut în dizgrație, te crezi,
Fără luptă, te predai, te resemnezi.

Ascultă-mă! Alungă umbrele mâhnirii!
Caută-n adâncul tău, secretul fericirii.
Clătește-ți ochii cu roua dimineții
Lumina-ți va alunga valul tristeții!

Sufletul pluteste...

Verdele pădurii mi-a furat privirea,
Mă-mbăt în culoare, sorbind clorofilă,
Înmugurește, renaște fericirea,
Pentru prima oară-n parfum de zambilă

Mă-mbăt, inspirând parfum de primăvară
Din livezi și zumzet de-albine, ascult,
Fiorul pământului l-am simțit, iară,
Întâi murmur de izvor și- apoi tumult.

Găzele-au prins viață, au ieșit-n convoi
De sub coaja de măr, împânzind tulpina,
Plimbându-se voioase, înainte și-napoi,
Așteptând să-nflorească toată grădina.

Și sufletul viseaza, că-i adolescent,
Naiv, plin de candoare, cu dorul puhoi
Plutește împăcat pe-anotimp, în torent
Spre marea iubirii, împărțită la doi.

Trăiește viața

Tot privind în urmă te vei intrista
Drumul bucuriei nu-l vei depista,
Fiecare zi, primeste-o ca un dar
Și lumina te va ghida... ca un far.

Vezi, pe frunte a-nserat tristețea,
Cărări-a croit, unde-i frumusețea?..
Ascunsă e de gânduri cernite
În cutele sub ochi-ngrămădite.

Pleoapele-s căzute de dezamăgiri
Ochii stinși se-ascund de priviri,
Umbrele-n cerc dansează în odaie.
Pe muzica rafalelor de ploaie

Și noaptea se scurge, ca un lung oftat
Locul umbrelor.. lumina l-a luat.
Luceafărul de ziuă strălucește
Trăiește-ți viața ca pe o poveste.

Dumitru COSMA

Se duse și primăvara asta

*În memoria lui Marin Sorescu
-poveste de pe vremuri/meleaguri vâlcene-*

Noroc bă Saicule, hai noroc bă Gore!
mă duc la mat să beau un rachiu
să duse dreacu și primăvara și
nici n-apucați să termin trăscau', mai aveam io ceva,
îl pusei io bine da a dreacului muiere
îl găsi și mi-l pitulă
unde e fă rachiu că te snopesc în bătaie
vezi leuca di la car, ți-o-ndoi pă spinare
nici n-apucați să zâc și a dreacu începu să chirăie
haoleo, piei împielitătule, păi nu l-ai băut mă cu Mitru,
sau te-ai rătutit
de vin nici nu mai vorbesc, că bea și ia dă-o dreacu
ba a dreacu mă mai puse și la treabă
ba du-te și taie via di la râu, ba du-te și zgârâie
locul di la deal
că trebuia să fac io ca ăl bătrân când trăia
iel se hodinea la umbră și bea câte-un ciofâc de trăscau
iar a bătrână zgârâia locu cu boii
mă mai ia și la respengel că nu ie aia, că nu ie ailantă
mai taci fă dreacu odată, că te fâlfâi că nici măta nu te
mai scapă
mă omule, nu mai da hăluia, închizi ochii mâine,
poimâine și nici nu ești grijit
mai hai și tu pă la biserică, lasă-l hăluia dă mat, că
acolo-ți pică mucu
du-te fă tu, că ie popa tânăr, că acu te ia mama dreacu
iea stă și dă mâncare la niște orătâni prin bătătură
și face o țără de mâncare
taie fă și tu o orătanie și fă o ciorbă
auzi că nu taie, o taie când vin copiii p-acas
și face o oală de fâsui și toacă niște varză de la puțină
ăia sunt boieri, vin p-acas numai să le umpli papornița
n-aduc și-ei o buca de pâine
nu te-ar ajuta și iei cu ceva
ba le mai dau și parale
lasă-i mă că sunt și iei obosiți
da io nu sunt fă, du-te la fabrică, noroc cu ăla săracu
c-a făcut-o, nici nu cântă
bine cocoșu că io și sânt în rată, vino di la fabrică,
du-te și cosăște
bine că acolo mai trag și-un pui dă somn,
da nu ie bă ca acas lângă muiere
o fi iea cum o fi da când stau lângă iea-în pat, rămnesc
de m-apucă dreacii
d-aia făcu vro cinci
i-am zâs, fă mai oprește-te,
vezi c-avem și boale dă crescut
lasă tu băutura și vino treaz..se dă ea isconată
când viu acasă, beau o băjbă de lapte sau de vin și mă

duc întins la Mancu
să scot ogrinjul și să dau fân la boale
și le mai și adăp
Să duse dreacu și primăvara asta
și nici n-apucați să mă hodinesc și io ca lumea
că uită-te la mine, mai sunt om întreg,
parcă sunt un șchilete
așa că bă Niculae dă-mi bă și mie un țoi
știu că ai rachiu bun, vezi să nu fie boalcă
da dă unde dracu îl ai că tu n-ai niciun prun
sau ești preten cu Gurlup
Venii pe hududoii să nu mă vadă vipera...
bă are o meliță, uite-așa te foarfecă
când dădui în șchilă mă întâlnii cu-alde Covrig
hai noroc nea Saicule, noroc bă puță... că iel ie
mai tretin
avea un săcotei în spinare, că-l și întrebai
ce dracu ai bă orbete-n săcotei
vezi-ți mă nea Saicule de șușa
cred că mă și-njură al dreacu, n-auzii prea bine
că mă grăbii s-ajung aci
așa că mai dă-mi un țoi și trece-mă pă caiet
sămnează tu-n locul meu, îți plătesc la leafă
ai dreacu ăștia nu mai cresc leafa,
iei stau la scuteală
și noi ne facem ciuciulete
ia vezi bă Niculae dacă ai un tâlv,
că l-am spart p-al meu
am spart și-un făciu de vin
nu mai am vin, da la toamnă
zâc ăștia pe la televizor că o să fie bine
dacă nu, vin la tine, dă-te dreacu
Se duse dreacu și primăvara asta
m-apucă să-mi repar cunia și soba că muierea
vrea să fiarbă la porci
a dreacu, țâne mai tare la porci
zice, mă omule, pune-le și tu hadarag,
culege niște buruian și ad-o și-o croznă
de lemne, să le fierb că slăbesc și la iarnă
mînânci blejde
Se duse dreacu și primăvara asta
mai toarnă unu
Niculae, nu-l văzuși p-al meu p-aci,
că plecă de-azi dimineață
mă pierduși a dreacu, las c-ajung eu acas
să văz ce făcuși tu de-azi dimineață,
p-ormă să-mi scoți din gardilop schimburi curate
și să mi le speli, că te ia mama dreacu,
p-ălea de pe mine
Niculae, vezi că mâine vin iară, că poimâine
intru de tură
Hai noroc!

Mihaela FARCAȘ**Ancora**

Creierul meu naște obuze,
am rămas singură,
tăvălindu-mă în
albul pereților
după ce m-ai abandonat
în nebuloasa ta de plumb.

am încercat să te clonez
prin alții dar nu am
făcut decât să devin tu,
iubitul meu construit din
proiecțiile unei retine
cel puțin naive dacă
nu chiar bolnave.

sunt mai singură decât
Sylvia Plath în
această furtună deșertică,
mă înec cu nisip pe
care încerc să îl itegrez,
să modelez o lentilă.

eu te-am creat
încercând să te salvez
de tine...
cât de patologic te-am
iubit, o ancoră fantomatică,
himeră ce se îndepărta
dacă alergam după ea.

încă exiști ca punct de referință
deși trăiești doar în versurile mele,
nu știu dacă ești tot mort
sau dacă ți-ai găsit
ancora la care visai.

întoarce-te și adu-mi timpul
copilăriei înapoi, copilărie târzie
pe care nu ai înțeles că
voiam să o trăiesc cu tine.

eram plămădiți din
aceleași conținuturi brutale,
ce identificare simplistă
dar atât de apăsătoare,
mă temeam de efemeritatea ta,
de gheața închistată în tine,
resurse infinite de ger emoțional
și eu eram foc și îmi
doream doar să trăiesc.

erai părintele greu de mulțumit
pentru că într-adevăr erai
un fel de părinte,
lângă tine moartea
dispărea, veșnica obsesie...

Fobii

Mă tem de fluturi, de inocență și fragilitate,
mintea mea e ca explozia unei supernove
iar între coaste am o gaură neagră
mărginită de iedera ce
îi parazitează pe ceilalți.

Din copilărie m-am temut de moarte
dar nu de ea ca stare,
mai mult de sentimentul de viață netrăită,
de neatingerea scopului
oricare o fi el,
poate de a atinge liniștea
prin ceva oricât de irațional.

Legătura mea cu Dumnezeu a fost
complicată
ca mai toate relațiile mele.
El trebuia să fie izvorul proaspăt
dar am săpat și am găsit
doar piatră; poate nu
am căutat unde și
cât ar fi trebuit.

Am cioplit alți idoli,
la fel de distructivi
ca acela din Vechiul Testament
doar că sunt lumești.
Ei se numesc „aici” și „acum”,
reprezentând injecția ce
amorțește nervul lipsei de sens.

Bipolaritate

Mă aflam pe tărâmul
în care curgeau fire de aur
șerpuiind pe cord
lângă râuri de miere caldă
ce strălucea ca soarele
lichid pe pânza cerului.

Dar undeva ceva alimenta
sfera de cianură, bombă cu ceas,
pe care am împuns-o cu un ac,
venind marea care a înecat
mirarea și plenitudinea.

A rămas în urmă un lac
sărat ca Marea Moartă,
pustiu; mi-e sete...
Mi-e atât de sete de lumină,
de Dumnezeu, de sens,
de lumesc dar și de metafizic
în acest joc al contrariilor,
alb și negru, noapte și zi.

Care zi? Parcă trăiesc în nord,
unde apar doar frânturi de fotoni,
mă pierd în țesături de noapte,
în așteptare...

Lilia MANOLE
(Rep. Moldova)

MINUNEA

E minunea ființării, când flăcările inimii se fac scrum,
Constat că arderea mea nu produce vreo schimbare,
Între viață și moarte, moarte și viață, între aici și acum,
Sunt singurul om ce simultan iubește și iubire nu are.

Minunea apune, veghează-al minții trecut doar azi,
Declară, conduce, respiră-n eruperi monotone
De tainice-aprinderi, făclii, doruri albind pe-obraz,
Pe care, Doamne, nu le bănuiam că sunt proni(i)...

Minunea mă contrariază, le acceptă pe toate, domoală,
Durerii năvală dând oriunde -aș fi tins a mă regăsi,
Cu certe zaruri de viață, luminând starea monahală,
Respir veșnicia din trecut, prin care omul nu poate păși.

NINGEA FLORAL

Ningea floral în luna mai,
Prin arșița cu puf de plopi,
Amalgamam, cu dor de grai,
Gândul închis în acești stropi.

Ningea floral și melomantic,
Parfum de licăr tot ningea,
Mă contopeam în chip organic,
În densitatea dulce, grea.

Era un nins ciudat de plopi,
Și chipul meu parcă ningea,
Cu ochii sus, căprui, miopi,
Și ceru-n ei se-ntrezărea.

Ningea floral, prin luna mai,
Se așternea, cu flori, lumină,
Ningea, prin har, cu Mesia,
Ningea, ningea, în zi senină...

Ningea floral, extins de cald,
Până la oase mă tratam
Cu flori de plopi și vis de nea,
Ce-n primăvară-l ocoleam.

Ningea fantastic de floral,
Și printre gene-n văz ningea,
De bucurie, ochiu-mi ideal
Ningea, curat, ningea și lumina!

DINCOLO DE SCENARIU

La naștere nu există dureri,
ci picături de ploaie,
făcând înconjurul lumii,
ajungând cu Dumnezeu
pînă la fereastră,
pe neobservate,
și fixând ora, când ploaia
Va sta.

La naștere
nu există dureri,
ci bucuria de a rezista,
la naștere
nimic nu deslușești
decât imensitatea vieții,
ce strigă
în brațe:
-Vino, și-om cânta,
mamă, sunt odorul tău,
care era și anterior lumina ta
nevăzută și din roadele tale
primește binecuvântarea mea,
dar, Mamă,
să îmi legeni viața,
iar eu te voi iubi,
să ardă flacăra.
La naștere e ca în film
și, dincolo de scenariu,
copilul este melodia
și liniștea...

SUNTEM...

Suntem fire de lacrimi când ele nu curg,
Suntem zborul sălbatic, visat în amurg,
Suntem ceața ce nu e, iar noi o vedem,
Suntem lumea cu tot ce în ea adunăm.

Dintr-odată dispar, toate câte ne sunt,
Bucurii și tristeți, și tăceri de demult,
Dintr-odată pământul în cer se întoarce,
Alte timpuri se nasc, iar în lume e pace.

Suntem mări de cuvinte, oceane de vise,
Uitări neuitate, aprinsuri desprinse-
Din taina divină, cu soare, cu Doamne,
Suntem și nu, dar vrem să fim oameni...

Iar gloriei deșarte, cununi plâsmuite,
Când noi vrem în suflet lumina să cânte,
Sunt preamăriri, puteri trecătoare
A fi om cu tine e o-ntreagă Lucrare.

TE-AȘTEPT C-UN DOR...

În fiecare zi te-aștept c-un dor,
Pierind peste-al imaginii decor,
Nemaivăzut de nefiresc aș vrea să zbor,
Când nu am altă cale să cobor.

La umbra vagă se deschid lălele
Cu fața lor, ducând un drum la stele,
Ce incontestabil dor și-s de părere
Că dorul de-a privi nu are revedere.

Mă regăsesc în ploaia fulgerând,
Cu lacrimi ce le-apropii de cuvânt,
Cad, și-mi răstignesc dorul cumplit
Pe una dintre zile, pe una ce-a venit...

Și-n fiecare zi mă mistuie-un fior,
Cuprind un glas, cu gândul îl măsoară,
Dar nu mai am nici gând, ci dor,
Și e cu neputință să-l fac muritor...

Angela DUMBRAVĂ

PRIETENIA MEA CU BABA MARIȚA

Baba Marița era venită în satul nostru, ca și bunica, din locurile Făgărașului. Îmi plăcea mult să stau pe lângă ea. Erau vecinii noștri. Fiica și ginerele ei erau crescători de oi. Îmi amintesc că făceau cel mai dulce caș, pe care îl degustam cu plăcere ori de câte ori eram invitată. Nu mai spun de plăcintele aruncate pe fugă pe vatra focului, dar urmărite cu ochiul atent și priceput al mătușii.

Fiica Babei Marița, tușa Maria, nu avea copii, iar eu eram considerată ca și fiica lor. Mai tot timpul îmi petreceam vremea pe lângă ei. Îi ajutam cu puterile mele la toate cele. Îmi plăcea mai ales să dau la ușă oile atunci când le mulgea unchiul Radu. Mânam câte o oaie spre unchiul, el o trăgea spre el, cu ugerul deasupra unei găleți și cu mâini sigure și blânde mulgea oaia. Laptele țărâia în găleata pe care o avea lângă el. Întotdeauna se găsea o câniță pentru ochii pofcioșii! Unchiul Radu lua cânița, o umplea cu laptele spumos și gustos din găleata plină ochi și îmi dădea să beau. Eu îl savuram încet, să simt gustul ușor dulce și cald, cu miros de ierburi aromate pe care le păscuse oaia pe perioada zilei sub soarele cald de vară. Beam pe nerăsuflăte și după ce-mi trăgeam sufletul, cu podul palmei îmi ștergeam urmele mustăților făcute din laptele cald. Nici un lapte nu se poate compara cu cel proaspăt muls și băut atunci!

Unchiul avea grijă să lase lapte și mieluțului care își îndesa boticul în ugerul mamei și se lăsa răsfățat de acel moment intim dintre mamă și pui.

Eram foarte apropiată de Baba Marița. Îmi povestea despre perioada ei din copilărie, când a prins războiul, cum au trecut prin foamete, spaimă și cât de speriate erau mamele pentru fetele lor de frica soldaților care le batjocoreau dacă le găseau. Ce povestea Baba Marița știam și de la bunica, cum fetele tinere erau ascunse și încuiate în beci de către părinții lor ca să nu le găsească soldații. Le îmbrăcau ca pe niște bătrâne și le puneau broboade pe ochi ca să nu fie recunoscute.

Altădată mi-a povestit cum își ghiceau ursitul cu ajutorul busuicului în ajunul Bobotezei. Aud și acum în urechi vocea ei caldă când povestea, parcă te și trimitea la acele vremuri. Era o bătrână bună și foarte frumoasă.

În zilele de vară, așeza sub un dud înalt, o rogojină împletită din papură pe care le împletea chiar ea. Îmi amintesc dudul acela care făcea niște dode mari, negre, zemoase, gustoase și parfumate. Cele mai bune pe care le-am mâncat vreodată!

Pe rogojina de sub dud, mătușa aducea lâna gata spălată și uscată pe care trebuia să o curățăm de cornuți. Nu era o muncă prea plăcută pentru că mă înțepam la degete când îi scoteam din lână, dar nu

Boem@ (112) 6/2018

renunțam la această muncă nu prea la îndemâna copiilor, numai ca să fiu în preajma mătușii. Pentru munca mea, seara primeam o felie mare de brânză de oaie și una de caș, și nu mai spun de poveștile și întâmplările pe care le auzeam spuse de Baba Marița.

Într-o primăvară, am primit în dar o mieluță albă cu o stea neagră în frunte pe care am botezat-o imediat cu numele Bălănica. Era zglobie și jucăușă. Eu devenisem mămica ei. Unde mergeam eu, hop, și ea după mine! Toata lumea o iubea.

Mai târziu, când a crescut, a trebuit să o dăm la cioban la târlă, ca să meargă și ea la păscut cu celelalte oi. Seara o aduceam acasă pentru că ea venea după mine.

A doua primăvară, Bălănica mi-a dăruit un berbecuț la fel de alb ca și ea, cu picioarele până la jumătate negre. I-am dat numele de Bălănel.

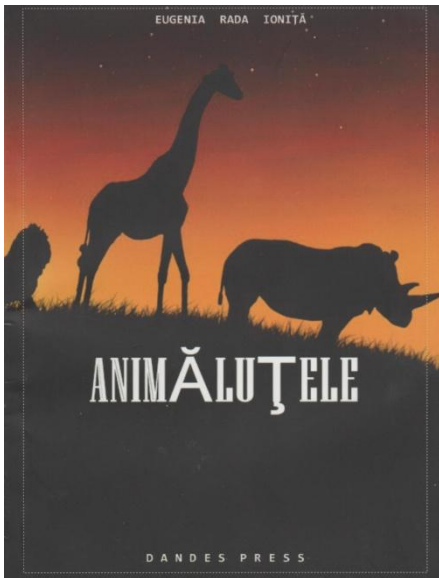
Bălănica însă era o mamă cam speriată, care nu stătea la muls și nici nu-i dădea lapte puiului ei. Atunci am găsit o cale să ajut puiul să se hrănească. Cu toate puterile mele o trânteam la pământ ca mieluțul să vină și să sugă lapte de la uger. Așa făceam în fiecare zi, până am obișnuit-o să-i dea lapte.

Timpul trecea și Bălănel creștea. La fel ca și mama lui, era tot timpul după mine.

Dar, în aceeași primăvară, de Paște, mieluțul meu a fost sacrificat fără știrea mea. A fost cel mai trist moment din copilăria mea. Am plâns, l-am căutat peste tot, poate îl găsesc. Altădată alergam cât mă țineau picioarele după un mieluț care semăna cu el. Am avut o mare perioadă de timp în care nu m-am atins de carne de miel. Tot Baba Marița, m-a ajutat să trec peste aceasta. Mi-a spus că de Paști se sacrifică mieluții pentru Domnul Iisus Hristos și că mieluții aleși sunt în grădina lui Doamne-Doamne. Sunt fericiți într-un loc în care este iarbă grasă și el zburdă fericit printre prietenii lui și printre îngerași. Din când în când trimite câte un semn către cei dragi ... asta se întâmplă atunci când vezi o stea strălucitoare clipind des spre tine. M-am liniștit. De câte ori vedeam o stea strălucitoare clipind, știam că este un semn de la prietenul meu Bălănel... și pentru că am văzut de multe ori o stea clipind pe bolta cerească în nopțile senine... încet, încet mi-a trecut dorul după mieluțul meu prieten din minunata mea copilărie!

Cu dragoste... din copilăria mea!

Eugenia Rada Ioniță – Animăluțele
Editura Dandes Press, 2018

Maria Tîrnescu – De mână cu tata,
Editura StudIS, 2018

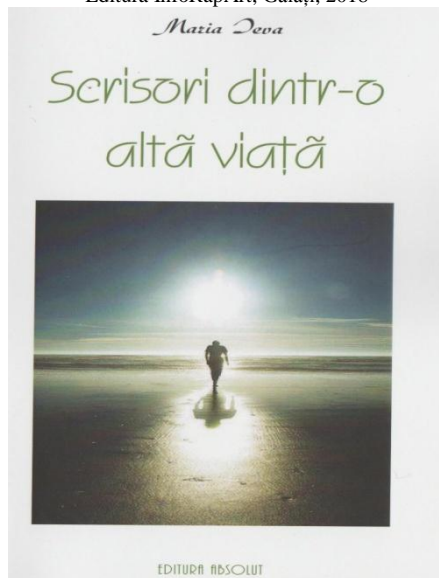

Maria Tîrnescu – Citește, dragă copile!
Editura StudIS, 2018

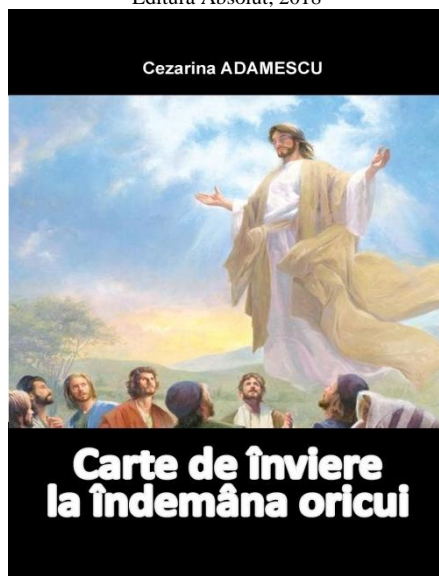
CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE

Claudia Groza Lazăr – Călătoria iepurașului Roșu
Editura InfoRapArt, Galați, 2018

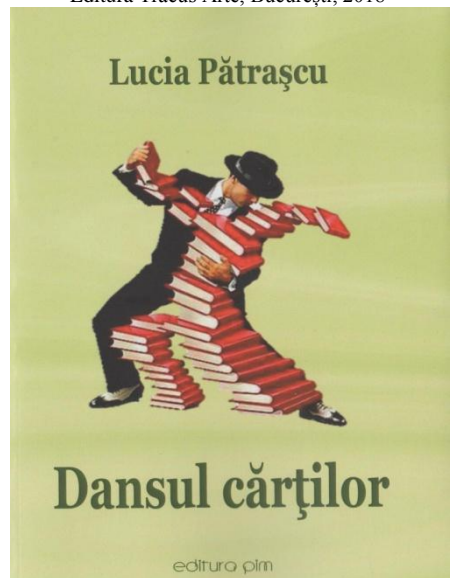
Maria Ieva – Scrisori dintr-o altă viață
Editura Absolut, 2018

Cezarina Adamescu – Carte de înviere
Editura InfoRapArt, 2018

Matrioșka – nouă prozatori adolescenți
Editura Tracus Arte, București, 2018

Lucia Pătrașcu – Dansul cărților
Editura Pim, 2018

Povestea tricolorului – Colorează românește
Editura InfoRapArt, 2018

BOEMA

apler

www.boema.inforapart.ro